

LiDraNo 2017.

Zbornik literarnih
i novinarskih radova
učenika osnovnih
i srednjih škola

NAKLADNIK

Agencija za odgoj i obrazovanje
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

ZA NAKLADNIKA

Jadranka Žarković-Pečenković, prof.
© Agencija za odgoj i obrazovanje, 2017.

UREDNIK

Miroslav Mićanović

ZBORNİK PRIREDILE

Zorica Klinžić, prof.
Antonela Nižetić-Capković, dipl. novinar

DIZAJN NASLOVNICE I FOTOGRAFIJA

Klasja Habjan

OBLIKOVANJE I SLOG

Školska knjiga, d. d.

TISAK

Grafički zavod Hrvatske, d. o. o.
Zagreb

ISSN 1848-4344

Pripremljeno u Agenciji za odgoj i obrazovanje
Zbornik izlazi jedanput godišnje
Tiskano u Hrvatskoj 2017.

LiDraNo 2017.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Zagreb, 2017.

Zahvaljujemo svima koji su pomogli u pripremi i ostvarenju Smotre LiDraNo 2017. – Osnovnoj školi Brodarica i ravnatelju Emilu Božikovu; Tehničkoj školi Šibenik i ravnatelju Josipu Belamariću.

Posebnu zahvalu dugujemo LiDraNovcima u Agenciji za odgoj i obrazovanje: Mireli Barbaroša-Šikić, Sandri Čelan-Bujas, Marijani Češi, Snježani Lončar, Mici Mladineo Desnica, Antoneli Nižetić-Capković, Sandri Skopančić, Mandici Vrbanović, koje su „bile tu”, i s voljom i veseljem pomagale kad je bilo najpotrebnije.

I ne na kraju, zahvaljujemo Emici Calogjera Rogić i Školskoj knjizi uz čiju je potporu zbornik objavljen.

Sadržaj

Uvodnik

Mario Kovač: <i>LiDraNo – s ljubavlju</i>	9
---	---

Literarni radovi

Lana Milković: Najljepše je gdje je srce	12
Iva Crnoja: Nije Baranja daleko	14
Lorena Brzuhalski: Brzuhalski	16
Nika Šantalab: Slobodna subota u mom domu	18
Mia Marija Ćurin: Briškula	20
Bianka Žganec: Ta trojka slomila me	21
Marija Lalović: Naše sunce	24
Petra Šimunić: Okno	26
Barbara-Roza Stief-Mušec: Mami	27
Dragana Jakovljević: Baba Roga	28
Karmen Jurić: Odrastanje	29
Rozmari Perlić: Potraga	30
Ines Podgajski: Gorkoslatko	31
Ana Baran: Big Mac za little bakicu	32
Anamarija Jukić: Sladoled! Opet slinim!	35
Inka Eldan: Djevojčica sa slike	37
Lucija Santini: Pjesma može letjeti	39
Paula Pfeiffer-Rimac: Glasić koji me dozivao	40
Franko Gospić: Slatko iščekivanje	42
Zoran Jambreč: Brat	44
Filip Belobrajdić: Srećko	46
Marin Milat: Zovem se Igor	48

Anamarija Kragujević: Jedna morska	50
Magdalena Živković: Nikolinin poučak	51
Kristina Pagon: Na klupi za rezervne igrače	54
Leonarda Ban: Šuplji mišić.....	56
Fračeska Krečak: Igračke su oživjele	58
Joan Marfan: Budi Erin!	59
Katarina Mirković: Kad odem	61
Dora Birač: Ništa	62
Ema Muža: Metapisanje.....	63
Adrian Buček: Priča o jednom djetinjstvu	66
Lana Radoš: Osam i pedeset	69
Petra Grašić: mama seka.....	70
Ana-Marija Kraljević: Mojoj majci	71
Margareta Ferić: Moja majka te ne voli	73
Dora Straža: Muškarac.....	74
Đidi Delalić: Šef.....	75
Mihael Stipanović: Slonovski pikado	78
Fran Zamaklar: Priča s prozorskog stakla.....	81
Željko Čelepirović: Vodič za dicu kroz slavonski dan na snigu ...	84
Fran Nikolić: Kad je glava luda bolest vreba svuda.....	86
Karla Blažević: Grohot(e) i Ruzej	89
Nikolina Jurković: Od putnika	90
Uma Gradac: Bijela pastela.....	92

Novinarski radovi

Laura Bujan: Čuvarice narodnog blaga	95
Darija Gazdek: U potrazi za idealnom težinom	100
Lorena Hrković: Glagoljica se ne može čitati brzo kao latinica ..	104
Tin Bilek: Trebalo bi pitati Fince	109
Rea Anabela Kolar: Spoj tradicije i suvremenosti.....	114

Maja Benić: Brusite svoje znanje	120
Franko Gospić: „Tražimo cure, ali moraju biti kršćanski odgojene”	126
Ema Brzaj: Najpoznatiji maturalac bez maturalca	130
Barbara Angebrandt: E, moj dnevniče.....	134
Stella Pivac: Kliška klisura kliče hrvatski	138
Sara Šarić: Mali princ ili običan dječak.....	142
Klara Tota: Uvozne bubamare istjerale božje ovčice.....	145
Ana Baran: Taoci vlastitog naselja.....	146
Leone Brašnić: Dajmo djeci da budu djeca.....	148
Luka Ćurić: Luku je hakirao e-dnevnik.....	151
Sara Malić: Vještice 21. stoljeća	151
Bruna Prečanica: Albanija dočekala svoga Godota	156
Roko Salković: I gimnazija svoje pčelice Maje ima.....	160
Karmen Sikora: Braćanin kojemu je i Atena bila nenaoružana ..	164
Karla Zupčić: Sudbine pred kojima zatvaramo oči	169
Maja Korpar: Nomen est omen	173
Iva Habek: Najtiražnije novine ogledalo su svog čitateljstva ...	177
Jan Fabijan Tomičić: Amerikanci su dočekali neočekivano	181
Iva Vedrana Rimac: Ja sam ubio Kennedyja	184
Karlo Sokol: Infernalije.....	188

Sudionici LiDraNa (2017)

<i>Članovi povjerenstava Smotre LiDraNo 2017.</i>	<i>227</i>
--	------------

Uvodnik

LiDraNo – s ljubavlju

Ovogodišnji Lidrano za mene je počeo s – ljubavlju! Obnašajući dužnost državnog izbornika za četiri županije, upravo na Valentinovo 14. veljače 2017. godine, našao sam se u Osijeku i Našicama, imao užitak i zadovoljstvo gledati puno talentiranih, mladih ljudi kako na pozornici recitiraju, govore i glume odabrane stihove te dramske i prozne tekstove. Neki nadnaravni scenarist ili sudbina pobrinuli su se da se te večeri na repertoaru nađu čak tri pjesme Vesne Parun, naše legendarne pjesnikinje kojoj je ljubav bila *modus operandi*. Slušajući te stihove, mislim sam se vratio u godine odrastanja kad sam, baš kao i brojni naši LiDraNovci, stjecao iskustva prvih ljubavi. Pri tome ne mislim samo na ovu klasičnu ljubav između dvoje ljudi već i na brojne druge, ne manje važne, ljubavi: ljubav prema umjetnosti, ljubav prema domaćoj riječi, ljubav prema glazbi i najdražim bendovima, ljubav prema daskama koje život znače, ljubav prema koleg(ic)ama koji su sa mnom radili prve amaterske korake u profesiju kojom se sada bavim i bez koje ne mogu zamisliti svoj život.

U korijenu riječi „amater” nalazi se latinski glagol „amo” (voljeti) i upravo u tome leži smisao bavljenja literaturom, dramom ili novinarstvom, ali i bilo kojom drugom umjetnošću ili profesijom. Nakon prvog dana, istu ljubav osjetio sam u nastupu učenika i učenica u Slavenskom Brodu, Županji i Lipiku, a vjerujem da su je i ostali moji kolege i kolegice izbornici osjetili na LiDraNo smotrama širom Lijepe naše. Siguran sam da će je u izobilju biti i ovih dana u Primoštenu, kako na pozornici tako i u neformalnim druženjima nakon nastupa. Neka ovogodišnji LiDraNo završi kako je i započeo – s ljubavlju!

Mario Kovač

Literarni radovi

Najljepše je gdje je srce

Jagica

Kad je Jožek s mojim bratom Franjom te 1967. godine ušao u našu malu kuhinju u selu Miroševac, imala sam sedamnaest godina. Štre-cnulo me oko srca. Odmah sam znala da je on onaj pravi i da će naje-sen biti svadba. Vjenčanje je bilo skromno. Zaljubljena i sretna pošla sam za svojim mužem na Ravnice gdje smo gradili kuću. Spavali smo u malenoj prostoriji koja nam je kasnije služila kao smočnica. Na četiri kvadra stavili smo madrac i to je bio naš prvi zajednički ležaj. Imali smo samo jednu rajnglu u kojoj smo kuhali grah, juhu, gulaš pa opet juhu ili grah. Bome smo jednog piceka imali cijeli tjedan. Malo na saft, malo na ajngemahtec, malo pohanog. Srećom Jožek je grah obožava na sve načine. Grah sa zeljem, grah s repom, a ponekad i grah sa suhim rebricama. Ništa nam nije bilo teško. Bili smo mladi i zaljubljeni. Svaku smo subotu odlazili na vatrogasne zabave u Za-gorje. Jožek je svirao harmoniku, a ja sam pjevala i juškala. Svoje srce poklonila sam Jožeku.

Komang

Moja djeca najviše vole ayam rendang, piletinu na indonezijski. Indo-nezijska kuhinja obiluje načinima pa limončelo, kardamom, đumbir, anis, cimet, kurkumu i ljuti čili razblažujemo kokosovim mlijekom. Uz piletinu obavezno serviramo kuhanu rižu na pari. Moj najmlađi sin Aneo ne voli čili papričice. Rodio se u Hrvatskoj i obožava burek sa sirom. Od hrvatskih specijaliteta ja najviše volim ljuti slavonski ku-len. Prije petnaest godina slijedeći svoje srce stigla sam u Hrvatsku iz Indonezije. Volim se smijati kao i svi Indonežani. Došavši u Zagreb, ljude sam pozdravljala sa smiješkom, a mnogi su me u čudu gledali. Sigurno su mislili su da sam luda. Čovjek, zbog kojega sam došla, ubrzo je pokazao pravo lice i okrenuo mi je leđa. Ostala sam sama sa četvero djece. Puno je teških dana iza mene. Idem naprijed. Više ne plačem. Našla sam posao, a moja djeca prijatelje, Hrvatska je naš novi dom.

Ella

Radila sam na recepciji u Zakopanima u poznatom poljskom skijašištu. Tu večer u hotel je došla grupa glasnih Hrvata. Pomagala sam tijekom posluživanja večere jer se konobarica Marica razboljela. Jednom od hrvatskih mladića naročito se svidjela naša gusta juha žurek s krumpirom, kuhanim jajima i bijelim kobasicama. Zanimalo ga je kako se spravlja ta juha. Njegovi su prijatelji otišli u disko, a nas smo dvoje ostali razgovarati o poljskim specijalitetima. Bez imalo razmišljanja napustila sam svoju poljsku domovinu i već deset godina sretno živim sa svojim Danijelom u Dubravi. Naša Emilyly pohađa hrvatsku i poljsku školu, odlično govori oba jezika. I Emilyly voli kuhati pa mi pomaže dok kuham piroge, poljske raviole, punjene slanim ili slatkim nadjevima koje obožavaju svi naši hrvatski prijatelji. Nikada nisam požalila što živim na novoj adresi jer moj dom je tamo gdje su moji najdraži – moje dijete, moj muž i moj pas.

Natalija

Viktor svira rog i primljen je u Zagrebačku filharmoniju. Počinje raditi za dva tjedna. Sretan je. I ja sam sretna. Kad se snađe u Zagrebu, doći ću sa sinom za njim. Tako je i bilo. Spakirala sam svoje i Sergejeve stvari i nakon dva mjeseca došli smo iz Donjecka u Zagreb. U Zagrebu se rodila Tatjana i našoj maloj ukrajinsko-ruskoj obitelji Hrvatska je osamnaest godina novi dom.

Položila sam test za dobivanje hrvatskog državljanstva i zaposlila se kao učiteljica fizike u školi. I danas se znam zabuniti pa umjesto žile kucavice kažem žila kukavica, a dio natkoljenice bedro zovem batac ili zabatak. Uživam u zimskim večerima kada se okupimo oko stola, pijemo ruski čaj iz samovara i sladimo se varenjem, slatkim od voća. Viktor peče palačinke na dvije tavice. Brdo palačinki Sergej i Tatjana premazuju domaćim džemom od hrvatskih jagoda, malina, šljiva i smokava koje rastu u našem malom vrtu. I Ukrajina i Hrvatska lijepe su i zelene. Više smo proputovali Hrvatskom, nego Ukrajinom jer je Ukrajina jedanaest puta veća od Hrvatske. Volim obje svoje domovine.

Jožek

Moja je Jagica prava majstorica u kuhinji. Volim kad mi skuha grah, ali danas ga ne smijem puno jesti kao prije. Imao sam srčani i moždani udar pa trebam jesti laganiju hranu. Ove jeseni, 2. rujna, proslavit ćemo naših 50 zlatnih godina. Neću moći zasvirati harmoniku jer me prsti više ne žele slušati, ali znam da će moja Jagica zajuškati uz tamburaše koje joj pripremam kao iznenađenje za Zlatni pir. Slijedila me sve ove godine i vjerovala dok smo se selili od Ravnica preko Grmoščice do Trnave. Podignula je i odgojila našu kćer dok sam radio na terenu kao monter grijanja po cijeloj bivšoj Jugoslaviji. I danas drži tri vugla kuće.

Nikada neću zaboraviti kako me je štrecnulo oko srca kad me prvi puta pogledala one zimske večeri kad sam došao na kolinje u njihovu hižicu na Miroševac. Znao sam da bu ta mala samo moja! U srce sam je zaključao, ne može izaći – ključeve sam izgubio, ne mogu ih naći.

Lana Milković, 8. r.

Osnovna škola Marije Jurić Zagorke, Zagreb

Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Nije Baranja daleko

Prije nekoliko godina naša stara baka, baka moje mame, suočila se licem u lice sa svojim najvećim neprijateljem – Alzheimerom koji ju ne napušta otkad ju je prvi put posjetio. U tih nekoliko godina dogodilo se mnoštvo neuobičajenih stvari, smiješnih, ali i žalosnih, uzrokovanih njezinom bolešću kojih se ona, na žalost ili na sreću, ne sjeća. Prva (ne)zгода dogodila se jednog Božića na obiteljskom ručku kad je baka odjednom ustala od stola i iz čistog mira izašla iz kuće. Ujna ju je dozvala i pitala ju kamo se uputila. Odgovorila je da mora ići po dijete u školu i nahraniti kokoši (kojih, inače, nema već 40-ak godina). Svi smo ju pokušavali razuvjeriti da nema djeteta u školi i da nema kokoši, ali je bila dosta uporna da nas nije htjela slušati. Nakon što je došla k sebi nije znala zašto stoji vani pred kućom, zašto

svi u nju gledamo kao u duha, ali se mirno vratila i nastavila jesti. Još jedna epizoda dogodila se u ljeto. Poslije nedjeljne mise zaputila se u svoj rodni kraj, točnije u Baranju, i to pješice. Inače tamo je živjela do svoje 30-e godine, ali se zbog posla preselila u Đakovo. Ondje je provela najljepše dane mladosti.

Voljela je pričati o Baranji i njezinim ljepotama i rado joj se vraćala. Išla je u stričevu kuću pokraj koje se nalazilo malo jezero u kojem je lovila žabe, plivala i uživala u prekrasnom krajoliku. Pod stare dane u rodni kraj je odlazila kako bi posjetila preostalu rodbinu. Voli ona i Đakovo, ali ne toliko da se može mjeriti s Baranjom. Kad smo ju upitali kamo planira ići, zbunjeno nas je gledala kao da nikoga od nas ne poznaje. Spominjala je neke životinje, rodbinu koja se davnih dana preselila na groblje, staru stričevu kuću i mnoge druge stvari kojih se ni najstariji članovi naše obitelji nisu sjećali. Cijelu ceremoniju nabiranja završila je rečenicama: Nije Baranja daleko, prijeđeš most i tamo si. Pustite me da u miru idem tamo gdje mi je mjesto. Nitko joj ne bi ni riječi rekao da se nije nalazila ispred đakovačke katedrale udaljena dobrih pedesetak, ako ne i više kilometara, od svog Belog Manastira koji joj je očigledno nedostajao.

Posljednja priča dogodila se nedavno, a mogla je završiti prilično neugodno. Baka je odlučila jedne jesenske večeri počastiti nas i odšetala sama samcata do tržnice kako bi nabavila sastojke za fiš čiji recept jedino nije zaboravila. U tom večernjem pohodu tržnici, koja ja već satima bila zatvorena, izgubila se. Tržnica na kojoj je 50 i nešto godina kupovala, učinila joj se potpuno nepoznata. Prepoznao ju je mamin poznanik pa ju je upitao može li joj pomoći jer je primijetio paniku na njezinom preplašenom licu. Moja prabaka odgovorila mu je da se izgubila i da ona nikad nije bila ovdje i da misli da su je neki ljudi tu zabunom ostavili. Ubrzo je došla policija i odvezli su ju u postaju, jedva. Policajci su nam rekli da ju nije bilo lako uvjeriti da uđe u automobil. Kažu da je čak krenula na policajca sa svojim prastarim štapom i zaprijetila mu da će ga ugristi. Da, ugristi, dobro ste čuli. I to sa svih svojih pet zuba što su joj preostali. Srećom pa je policija shvatila da se radi o jadroj bolesnoj starici pa joj to nisu uzeli za zlo.

Kada je ujak konačno došao po nju, nije se ni sjećala da je igdje išla i da je itko došao po nju. Rekla je samo da ne zna kako se pojavila ovdje, bila je uvjerenjena da ide prema Kopačevu i da je na pravom putu za Beli Manastir, ali nema veze, malo će odmoriti kod nas pa će nastaviti put Baranje – jer Baranja nije daleko, prijeđeš most i tamo si. Kad je baka odmorila, zaboravila je kamo je naumila. Zaboravlja baka polako sve, ali Baranju ne. Nosi ju u sjećanju jer je nosi u srcu. A možda je to tako jer Baranja stvarno nije daleko, kako baka kaže, prijeđeš most i tamo si.

Iva Crnoja, 7. r.

Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Đakovo

Voditeljica: Mihaela Andabak

Brzuhalski

Moja obitelj sastoji se od Skromne Strpljivosti, Brižne Vike, Zabavne Prigovaračice i Kućnog Zabavljača. I mene, no krenimo redom. Jedan od članova moje obitelji je Skromna Strpljivost. Od njega je cijela obitelj naslijedila prezime. Brzuhalski. Ima jako malo strpljenja i ne može gledati kad je netko spor ili kako on kaže „šlempav“.

– Daj se požuri, tak si kaj mila Gera! – odvažno dobaci.

Radi važne kućanske poslove kao što su cijepanje drva, košenje trave... A ima tu i nešto smiješnoga. Najbolji je kad dođe s posla i pozdravi Brižnu Viku na način koji nju živcira:

– Bok, stara! – Ona ga tad mrko pogleda i kaže nešto što živcira njega.

– Bok, japika! – I tako možemo u nedogled.

No, na kraju sve završi s osmijehom na licu. Prijeđimo na Brižnu Viku. Zašto Brižna Vika?! Jer ipak, moram priznati, puno više, nekad zbog nas, a nekad... Ne znam, možda zato što je ustala na lijevu nogu. Svi znamo, kad ustaneš na lijevu nogu, dan ti neće biti onakav kakvog si ga zamišljao, sve će krenuti naopako... Pa možemo pretpostaviti da

ne više bez veze. Kad je ne slušamo, ona diže ton. Diže maglu s ceste i odmah svi u red! Zekam se, nije to tako! Ona više zbog razloga koje treba obaviti i koji su nam potrebni, kao što su zadaće, treninzi, pomaganje kod kuće, učenje... No, ipak svi samo jedno znaju. Ona je najbrižnija osoba jer cijeli život brine o nama i sve bi učinila da nam pomogne. Pa čak i odleti s posla... Jednostavno ima najveće srce i u njega se spremaju i one najgore pogreške koje će nas jednog dana naučiti živjeti.

Tu je i Zabavna Prigovaračica. Ima svoje vlastito prezime „Sporohalski” jer je najsporija u obitelji. Zove se Željka. Prigovara na svaku rečenicu, ali samo moju. Kad je pitam „zašto”, odgovara da je to samo za mene. Zajedno pišemo pjesme za nečije rođendane, Valentinovo, maškare... Nekad ispadnu katastrofa. Evo jednog našeg slavnog ismijavanog stiha: „Osmijeh ti vidimo na licu kad nam spremaš pizzu.” Ah, bio je to peti razred. Da, peti razred za mamin rođendan. Pjesma se zvala „Za našu jedinu i najbolju mamu”. Umjesto da su samo njoj tekle suze, potekle su i ostalima jer se nisu mogli suzdržati. Da, pjesma se pretvorila u nešto smiješno, u neku vic zvekalicu, u obiteljski logo. Kad su roditelji kraj nas, tada je najjača i uvijek je protiv mene, a kad smo same... bolje da šutim. Ponaša se kao malo dijete i sve bih joj JA trebala napraviti. Došli smo do Kućnog Zabavljača. On se zove Marin. Nigdje drugdje, samo kod kuće radi gluposti, a kad smo u gostima, onda glumi ”dobricu”.

Tko je što? Skromna Strpljivost je moj tata. Brižna Vika, moja mama. Zabavna Prigovaračica je moja sestra, a Kućni Zabavljač moj mali brat. Znači da sam ja najstarija, da imam mlađu sestru i mlađeg brata, što znači da uvijek sve JA moram trpjeti. Ja sam Lorena. Ne mogu reći da sam; (pod A) lijena jer nekad ne želim učiti ili mi se ne da napisati zadaću, ali vjerujem da je svakom tako; (pod B) pomalo luda jer sam dosta neozbiljna, jer ne želim odrasti i ne želim se takvom smatrati. Ali, volim pomagati slabijima od sebe i sportskog sam duha. Volim sportove. Ne da ih volim! Obožavam ih. Pogotovo rukomet i košarku, a kad treniram, uživam razbacati svu negativnu energiju, odmoriti se i dobiti volju za druge stvari. Svatko ima svoje vrline i mane. Tata

nema strpljenja, mama stalno više zbog nas i to se ne mora smatrati manom, jer vjerujem da svaka mama barem jednom u životu „diže maglu s ceste“. Sekina mana je to što nikad ništa nije dobro, ali na zabavan način, a bratova to što je „mali majmunčić“ koji samo gleda gdje bi mogao napraviti kakvu glupost, a moja to što mi se sve treba reći bar deset puta. Evo, priznajem! Svatko od nas ima barem jednu manu i svoj smisao humor. Mi smo obitelj Brzuhalski, uvijek zajedno i uvijek pretežno vedro.

Lorena Brzuhalski, 6. r.

Osnovna škola Ivanovec, Čakovec

Voditeljica: Nataša Kralj

Slobodna subota u mom domu

Od svih dana u tjednu najviše volim subotu. To je dan kada mi dolazi sestra koja ide u školu u Koprivnici i tada je čitava obitelj na okupu. Osim mame i tate, moju obitelj čini troje osebuje djece. Najstarija sestra koju sam već spomenula, brat srednjoškolac i ja... najmlađa, najljepša i najslađa. Subota je dan kada smo svi kod kuće, svi nešto radimo, obavimo neke sitne poslove po kući i, uglavnom, jedni druge zadirkujemo. Iz naše kuće do susjeda dopire smijeh i galama ... i nikad nikome nije dosadno.

Mama se uvijek predomišlja što će kuhati, pita nas što želimo za ručak, a na kraju skuha ono što ona želi. Tako je i s poslasticama... sestra, brat i ja listamo knjige s kolačima, svađamo se birajući kolač koji svi volimo, a na kraju dobijemo kolač koji je ona isplanirala ispeći početkom tjedna. Mi se ljutimo, a tata kaže da mama to radi zato da nas malo zabavi i da nam ne bude dosadno.

Ah, da... skoro sam zaboravila spomenuti Krešu. Krešo nije moj zaboravljeni brat, već je to kornjača koja pokušava biti naš kućni ljubimac. Tijekom tjedna kada mi idemo u školu, a roditelji na posao,

Krešo je osamljen pa se i on veseli suboti. Subotom je nekako živahniji, veseliji kao da se smije svemu onome što čini obiteljsku sreću. Mislim da je naj sretniji što ga subotom svi hranimo i jedni druge zapitkujemo je li Krešo dobio svoju porciju hrane. A on mudro šuti, samozatajno se smješka jer tko zna što nosi sljedeći radni tjedan kad svi imamo puno obaveza, a na Krešu često zaboravimo. Jednom je „jadničak” nakon obilnog objeda malo čvršće zaspao, mama je mislila da je uginuo. Dok nitko nije gledao, mama ga je krenula baciti u smeće, no on se iznenada probudio. Počela je vrištati, a mi smo bili sretni što nas Krešo „nije napustio”.

Najzanimljivije je kada se sestra navečer sprema u grad i ne zna što bi odjenula. Mama joj uvijek predlaže da odjene nešto njeno, na što sestra okreće očima. Mislim da mama još ne shvaća da to više nije moderno, ali nitko joj nema srca to reći. Tata se uvijek brine da će seki biti hladno, a ja mislim da se on ne brine zbog hladnoće već misli da su joj suknje prekratke.

Takva je subota u mom domu... Jedva čekam sljedeću pa da budemo opet na okupu, to me čini sretnom i zadovoljnom jer volim svoju veselu obitelj.

Nika Šantalab, 5. r.

Osnovna škola Eugena Kumičića, Slatina

Voditeljica: Elvira Vujčić

Briškula

Kad otac sede za stol i
pito hoćemo zapeškat,
jo seden priko puta matere,
a nasuprot oca je brat.
Ni nos potriiba puno nagovorati!

Iz maca ol karot dilidu se:
baštoni, špade, kupe i dinori,
u parvu ruku niko ništa ne govori.
Svak po jednu kortu tuko butat,
a onda epeta drugu peškat.

Na podan maca je tola – od briškule zog.
Ko će dobit, somo zno drogi Bog!
Buta! Peška! Buta! Peška!
Asi, duje, trice i lišine...
Letidu po stolu trieštine!

Jure justima zjo, imo kariga.
Evo briškulica, ni me briga!
Mat mi namigne, ćapala je tricu!
Otac motoje kroja, misli privariti dicu?!

Fanat i kavala – još ni pala!
Ubit, molat il' štrocat??
Punte il' karige, briškule il' lišine?
Čo butat?? Vajo znati – za briškulu igrati.

Sve četiri dobivene ruke – bez puno muke!
Češaj je to – zno se ... (za zagladit vlose)
Ko u kortima sriće imo,
govoridu, da u jubavi nimo.

Ma neka somo govoridu...

Mia Marija Ćurin, 8. r.

Osnovna škola Hvar, Hvar

Voditeljica: Fani Carić-Ćurin

Rječnik (čakavština otoka Hvara)

briškula (tal. briscola) – kartaška igra; zapeškāt – zaigrati (karte); mac ol karot – snop igraćih karata; baštoni, špade, kupe i dinori – boje tal. igraćih karata; u parvu ruku – otvaranje igre (prvi krug igre); korta – karta; butat – baciti; peškāt – vući kartu; na podan – ispod, pod; tola – zadnja okrenuta i vidljiva karta u snopu karata; zog – boja u briškuli; asi – asevi; duje – dvice, dvojke; lišine – karte bez bodova; letidu – lete; trieštine – talijanske igraće karte; justima – ustima; zjo – zjeva; karig – jača karta u briškuli (as i trica); ćapala – dobila; motoje – daje znakove; privarit – prevariti, dicu – djecu; fanat – jedanaestica (dečko); kavala – dvanaestica (konj); molat – pustiti; punte – manji bodovi u kartama; čo – što; vajo – treba; češaj – češalj (4:0, sve četiri partije dobivene, bez poraza); zagladit – počesljati, vlose – kosu, jubavi – ljubavi; govoridu – govore

Ta trojka slomila me

Iz obiteljske anamneze: tata Branko, i kratkovidan i dalekovidan – lijevo oko, samo dalekovidan – desno oko, ignorira problem, ne nosi naočale; mama Mirjana, dalekovidna, koristi naočale samo na poslu, češće tatine nego svoje; sestra Mišel, kratkovidna, problem primjetan samo u vožnji, mala dioptriya; sestra Vanesa, granični slučaj, nema naočale, vidi povremeno, samo ono što želi, isti je problem i sa sluhom.

Ja sam ženski potomak svojih roditelja, žrtva genetike.

Poput prave štreberice izgovaram glasno i samouvjereno: t, l, p, c, e, z, l, f, d, e. I tu je kraj. Osjećam se kao u školi na usmenom ispitivanju. Sva slova znam napamet. Naravno, osim onih koja ne vidim. U petom redu vidim samo točkice, šestom mrlje, u sedmom odustajem od pokušaja. Dosta mi je tog testiranja!

Svakih šest mjeseci kontrola. Pregled. Ista karta za provjeru vida. Veća dioptrija. Nova stakla.

„Dat ću vam uputnicu za oftalmologa. Bojim se da je porast dioptrije vrlo intenzivan”, napominje školska doktorica nakon tzv. rutinskog pregleda. Ton njenog glasa ubrzao je moj puls i moju nutrinu obavio strahom koji me zaledio u trenu. Pratila sam trag olovke i vidjela -3,00. Ta trojka slomila me. Panika da ću oslijepiti uništila je moj razum. „Nije ti to ništa. Moja baka ima osmicu”, ponavljala je Lucija. Tješila me, uzalud.

Bjelina hodnika i farmaceutski mirisi svojom su agresijom množili moje drhtaje i stvorili unutarnji nemir. Kraj mene koračala je moja majka, zabrinuta. Uхватила sam je za ruku u nadi da će me njen stisak spasiti od loše dijagnoze.

Čini se da zapinjem u čitanju. Sjedim u prvoj klupi, još uvijek predaleko od ploče. Mučim se. Često ispadnem nespretna. Svako malo spotaknem se o neku zapreku: stolicu, torbu na podu, otirač, kvaku na vratima... Moja čaša soka vrlo često prolje se i stvori nered. Zatočena sam u svojoj nemoći, svakodnevno se borim.

Mogla je barem dići svoj pogled. Nasmijati se. Samo je pružila ruku u znak da joj treba zdravstvena iskaznica. Šutjela sam. Na sva je pitanja odgovarala moja mama. Razgovarale su o povišenom očnom tlaku, mučnoj glavobolji, neprestanom umoru, stvaranju očne mrežnice koja zamagljuje vid, mogućoj operaciji. Operaciji? Razgovaraju li o meni ili mojoj baki koja je prošla sve te nevolje? Na trenutak sam se uključila u razgovor. „Hoću li i ja prolaziti isto što i baka?”, bilo je moje prvo i jedino pitanje. Baka je zbog previsokog očnog tlaka morala na operaciju. Rekla je da je to najgora operacija koja ju je mogla zadesiti. Doduše, bila je to jedina operacija s kojom se morala suočiti u svojih 70 godina. „Ništa se tako strašno neće desiti. Odabrat ćeš lijepe

naočale u kojima ćeš izgledati posebno”, tješila me mama. Postoje li lijepe naočale? Mamin blagi osmijeh trebao me ohrabriti, ali postala sam neočekivano ljuta. Ljuta i na mamu i na tatu i na baku... ljuta na školu, ambulantu, slova, točkice, mrlje i okvire. Ljuta na sebe i sve oko sebe. Ljuta na genetiku.

„Nabavi leće. Slijepa si. Ne vidiš napad niti se možeš obraniti. Tvoje blokade su smiješne”, odzvanjalo je na svakom treningu. Da, trebaju mi leće. Odlučila sam. Zamijenit ću naočale lećama. Činilo se jednostavnim sve dok ih nisam morala smjestiti u oko. Čim bih prst približila oku, zatvorilo se. Refleksno. Osvojila sam srebro na natjecanju. Bez leća. Refleksno. Osjećala sam se kraljevski. Ipak, slijedila je poduka od strane optičarke. Otprilike ovako. Leća mora nalikovati jušnom tanjuru s oblim rubom da bi bila spremna za umetanje. Jedna ruka preko glave, druga ispod oka, jednom uhvatiti gornji kapak dok drugom treba držati donje trepavice, kapak bez prestanka držati sve dok se kažiprstom lagano ne umetne leća. Isto ponoviti i na drugom oku. Ah! Nevoljama nikad kraja. Leća se lako zalijepi za prst i okrene. Nije lako ni izvaditi je. Možda sam jednostavno prirodno nespretna kad sam svoju leću čak i izgubila pri umetanju. Kad si u gužvi, a moraš stići na vrijeme, kad te požuruju, a ti znaš da kasniš, javlja se panika uz žestoko nizanje neuspjelih pokušaja smještanja leća. Da poludiš!

Razmišljam o laserskom uklanjanju dioptrije. Možda. Cijena je 5 tisuća kuna po oku. Nemam ni za jedno. Ipak, kad bolje razmislim, jeftinije je i lakše posegnuti za naočalama i smjestiti ih na nos u tren oka. Prihvatiti ih kao modni dodatak koji će s vremenom srasti uz stil jednog bića spremnog mirno, bez ljutnje i panike krenuti svojim putem. S genetikom, ruku pod ruku.

Bianka Žganec, 8. r.

Osnovna škola Selnica, Selnica

Voditeljica: Natalija Jurinec

Naše sunce

Ležim na krevetu, odmaram i slušam glazbu. Odjednom skoči na mene. Počnem ga škakljati. Izvadi jednu slušalicu iz moga uha i stavi u svoje. „I ja slušati”, reče i legne. Pogledam ga i rukom dodirnem njegovo nježno lice. Promatram simpatični nosić i blago zakošene oči. To toplo drago lice nije se promijenilo, a prošlo je jedanaest godina. Zatvorim oči, a sjećanja počinju navirati...

Toga jutra roditelji su me rano probudili. Sve je bilo nekako užurbano. U automobilu tišinu su prekidali mamini bolni uzdasi. U bolnici sam poljubila mamu i čvrsto je zagrlila na odlasku. Radovala sam se. Dobit ću brata ili sestru. Često sam razgovarala s tom lopticom u maminom trbuhu. Stavila bih uho na trbuh i osluškivala. Zazvonio je telefon. Tata se javio. Njegovo lice obasjala je sreća. Pogledao me u oči i ponosno rekao: „Marija, dobila si brata!”. Skočila sam mu u zagrljaj. Bila sam presretna. Navečer nisam mogla zaspati, kao da sam odgađala dolazak novog dana koji će promijeniti naš život.

I došao je. Još jedan telefonski poziv i nad tatino lice nadvila se tuga. Oči su izgubile sjaj. Gledao je u prazno. Pogladio me po kosi i ja sam osjetila tople suze. Tada nisam ništa razumjela. Prvi put sam čula nekakve čudne riječi, kromosomi. Nestrpljivo sam čekala dan bratovog dolaska. Odmah sam se zaljubila u tu glavicu punu nestašnih čuperaka. Ležala sam satima pored njega, pokazivala mu igračke i neumorno izmišljala priče. Kada se prvi put nasmijsao, pomislila sam koliko je lijep. Njegov osmijeh uvijek je bio drugačiji. Negdje sam pročitala da se bebin prvi smiješak rasprši u tisuće komadića koji se razlete posvuda i tako nastaju vile. Koliko je samo vila nastalo od tog milog osmijeha? Noćima sam slušala mamu kako plače. Htjela sam je utješiti i zagrliti, ali pravila sam se da spavam. Bila bi još tužnija da je znala da je slušam. Danju su mama i tata davali snagu jedno drugome, a noćima bi se prepustili tuzi. Dane tuge zamijenili su dani brige i straha. Brojni pregledi, kontrole, odlasci u bolnicu u kasnim satima postali su naša svakodnevica. Zamotana u deku spavala sam tati u krilu, čekajući mamu i brata. Ponekad su ostajali u bolnici. Tada sam

bila tužna. Kuća je bila prazna, tišina me gušila. Osjećali smo se kao da putujemo mračnim i sumornim cestama kroz planine i doline ovi-jene gustom maglom. Nismo znali što izmaglica skriva. Gledali smo naprijed vjerujući da idemo dobrim putem.

Sve je išlo polako. Svaki njegov koračić za nas je bila neizmijerna sreća. Kad je progovorio, u nama je zaiskrila nada, a mami se vratio osmijeh na lice. Možda postoji razlog zašto se nešto događa u našim životima. Možda nas to promijeni, postanemo bolji ljudi i prestane-mo lutati svijetom tražeći svoju djetelinu s četiri lista. Kad je napravio prve korake, zaplakali smo od sreće. Imao je dvije godine. Cijeloga dana odzvanjao je smijeh kućom, a nekakva čudesna toplina ulazi-la je u naš život. Njegov zvonki smijeh završavao je štucanjem, puni obrašćići bi se zarumenjeli, a okice navlažile suzama.

Sretna smo obitelj. Stavili smo na stranu svoje sebične interese. Naučili smo davati umjesto uzimati. On nas je promijenio, naučio strpljenju i pokazao što je istinska ljubav. Život može biti nešto što prihvaćamo ili nešto od čega ćemo uvijek bježati. Mi smo pronašli svoj mir i sreću. Danas moj brat govori i odlazi s tatom na nogomet-ne utakmice, ide u školu, voli pjevati i plesati. Voli hodati bos kako bi osjetio zemlju pod prstima. Polako uči i raduje se svakom novom danu. Raduje se odlasku u školu, raduje se običnom sendviču koji mu tata stavi u torbu. Njegova spontanost nas uvijek iznova oduševi, a njegova vedrina zarazi. Raduje se životu i oko sebe širi jedinstven osjećaj sreće i zadovoljstva. Kada bismo svi imali barem komadić nje-gove duše, svijet bi bio sretnije i ljepše mjesto.

Marija Lalović, 8. r.

Osnovna škola Ivana Batelića, Raša

Voditeljica: Hasnija Karlović

Okno

Kaj gleda jeno okno?
Decu rumenih lica v belini snega,
sanjkama kak jure čez padinu brega.
I grlicu malu kak se stišče,
po dvorišu hodi
i zgubljeno zrno išče.
Bura raznaša pahulje meke,
mrzlo diši,
a tičice male
na gredi pod krovom se stisnale
i broje dane do proljeća preostale.
Na krovu ledeni, sjajni svečki
kak pravi vojnici,
ponosno stojiju.
Okno malo,
još je sneno i zahukano.
Vu njim nosek je rumen.
Dete malo,
premrzlo i pospano,
čez njega gleda studen.

Petra Šimunić, 6. r.

Osnovna škola Draganići, Draganić

Voditeljica: Matilda Marković

Rječnik

okno – prozor; gleda – vidi, promatra; čez – niz; dvorišu – dvorištu; išče – traži; stisnule – stisnule; mrzlo – hladno; diši – miriše; svečki – sige, ledenice; nosek – nosić; zahukano – zamagljeno; studen – hladnoća, zima

Mami

Bodriš
dok vjerujem u modre bajke nečujnih zvijezda.
Poučavaš
da cijenim šutnju
i u njoj tražim odgovore.
Kažeš
da svijet gledam vlastitim očima.
Tražiš
da ne dopustim da upravljaju mojom lađom života.
Govoriš
da se ne obazirem na vjetrove što šapuću uvrede
i smišljaju kako da me obore.
Zboriš
da se ne suzdržim dati ruku drugačijem.
Želiš
da zraku sunca prihvatim kao dar
i čuvam za put
kroz tamne noći i mutna jutra.

Barbara-Roza Stief-Mušec, 7. r.

Osnovna škola Pirovac, Pirovac

Voditeljica: Anita Vrkić

Baba Roga

Za nju tvrde da postoji,
svako je se dijete boji.

Roditelji djecu straše,
a naravno, njoj to paše.

S puno zloće djecu vrebaju,
njihov strah za život treba.

U školu se bojim ići,
strah me da će mene stići.

Ma, zgrabit ću je za kosu,
tresnut ću je tad po nosu.

Dosta mi je straha tog,
Slomit ću toj Babi rog!

Prepast će se ona mene
Baš ću joj oduzet' dah,

Pa će ona meni reći:
SAD JE MENE TEBE STRAH!

Dragana Jakovljević, 3. r.
OŠ Vojnić, Vojnić
Voditeljica: Anica Globan Kovačić

Odrastanje

Moje ruke rastu nekoliko centimetara na mjesec
Njima ću uskoro moći dohvatiti sunce
U dlanove ću spremi zvijezde
Razmjestiti ih po nebeskom svodu

Moja stopala rastu preko noći
Korak mi postaje sve duži
Uskoro ću prohodati čitav svijet
Treat će mi tako malo vremena

Rastu mi oči, kosa i srce
Raste i znatiželja

Tijesno mi je u mom tijelu
Prostora je manje nego u kutiji za šibice

Karmen Jurić, 8. r.

Osnovna škola „Ostrog”, Kaštel Lukšić

Voditeljica: Karmen Ivanišević Zec

Potruga

Tražim glazbu u učionicama, po hodnicima.
Čujem dječji smijeh, šapat.
Ali, to nije glazba koju tražim.

Tražim je na livadi, u cvijeću, travi.
Čujem zujanje, cvrkutanje i ševin pjev.
Ali, to nije glazba koju tražim.

Tražim glazbu u šumi,
čujem šum, žubor potoka, i tuckanje djetlića.
To nije glazba koju ja tražim.

Tražim je na moru.
Čujem udaranje valova, krikove galebova, užurbanost ljudi.
Ne, to nije glazba koju tražim.

Potražih je u sebi, i gle, našoh je.
Tu se cijelo vrijeme krila.
U mom srcu je bila.
U meni pjeva,
ljubav je moja nosi,
i smijeh je melodija njena.

Rozmari Perlić, 5. r.

Osnovna škola dr. Branimira Markovića, Ravna Gora
Voditeljica: Gordana Podobnik

Gorkoslatko

Djevojčica na fotografiji ima plavu kosu skupljenu u „palmicu” na vrhu glave i rumene obraščiće. Četiri su joj godine. Uvijek je zaigrana. Živi s mamom, tatom i bakom. Sretna je, premda u selu u kojem živi gotovo i nema djece.

Te godine majka ih odjednom napušta. Djevojčica ne zna izgovoriti ime zemlje u koju je otišla, ničega se ne sjeća, nekoliko fotografija sve je što od nje preostaje. Nikada se nije

vratila ni pitala za nju. Baka Katarina hrabra je žena, puna ljubavi i topline, igra se s njom, šije joj pregačice i haljinice za lutke. Umrla je kada je djevojčici bilo deset godina. Nije preboljela njezinu smrt, a već je došla druga. Otac se razbolio i umro i djevojčica je ostala sama. Rođaka je malo i ne mogu se brinuti o njoj. Djevojčica upoznaje nove riječi. Strašne riječi. Tuga. Briga. Strah. Neizvjesnost. Udomljavanje.

Ja sam djevojčica s fotografije. Zovem se Ines. Trinaest mi je godina. Jedino sam dijete Marcela i Alle. Kad mi je bilo najteže, pojavila se moja sestrična Kornelija sa suprugom Markom. Sada živim s njima. Brinu se o meni i jako ih volim, a vole i oni mene. Markove šale uvijek mi izmame osmijeh na lice. Nisam ni sanjala da život može biti tako lijep.

Ines Podgajski, 7. r.

Osnovna škola Ivane Brlić-Mažuranić, Virovitica

Voditeljica: Sanja Pavelko

Big mac za little bakicu

Nakon jednog posjeta kazalištu, tata je moju prijateljicu Nelu i mene odlučio odvesti na mjesto na koje moji roditelji baš i ne vole da često zalazim. Tata kaže da je i njemu, doduše, ono privlačno, ali da je štetno za zdravlje prečesto tamo svraćati, pa ga je bolje izbjegavati. Sada bi netko mogao pomisliti da je riječ o nekom jako poročnom i opasnom mjestu. A ne, nikako. Mjesto radnje je – McDonalds. Da se pita moju baku, ona bi ga odmah zabranila i zatvorila. I neprestano se u čudu pita „kaj to vidim v tom galofaku, a njene domaće piceke uzgojene na kuruzi neću ni med zube deti.” Tata je malo tolerantniji od nje i mame pa me povremeno ipak odvede na to „problematično” mjesto. Možda zato što se i njemu sviđa sva ta „umjetnina”, kako je on naziva.

I tako smo Nela, tata i ja, nakon uživanja u kazalištu, odlučili malo uživati i u hrani, kakvoj-takvoj. Nakon što smo je odabrali i tata je platio, uputili smo se prema jedinom slobodnom stolu. Do nas su sjedile neke cure, malo prebučne za tatin ukus. A preko puta nas sjedila je jedna starica koja je izgledala kao beskućnica, u prljavom i poderanom kaputu, s ofucanom kapom na glavi i nekoliko vreća oko sebe, punih nekakvih boca i stvari koje su izgledale kao da su s otpada. Ispred nje na stolu je bila prazna čaša, koju je vjerojatno davno ispila. Gledala je u pod, činilo se kao da spava. A kad bi povremeno podigla pogled, izgledala je umorno i tužno.

Nela i ja prionule smo na posao. Ali, primijetila sam da se tata nekako često zagledava u tu neobičnu, jadnu staricu. Nitko drugi je nije primjećivao. Čudila sam se kako to da joj je osoblje uopće dopustilo da s tolikim vrećama uđe u restoran i toliko im dugo „zauzima” mjesto ništa ne jedući. U jednom trenutku one bučne cure do nas ustale su i jednostavno otišle, ostavljajući nered za sobom na stolu. Na što moj tata poludi, iako nije baš neki pretjerani čistunac. Istog trena, ova donedavno uspavana bakica, ustaje i kreće prema njihovu neurednom stolu, a mi je u čudu pratimo pogledom. Uzima čašu po čašu i provjerava ima li što u njima, u nadi da će naći nešto tekućega. Kad vidi da su sve prazne, razočarana se vraća za svoj stol. Prolazeći kraj nas moj

je tata pita je li žedna. Ona ga iznenađena pogleda, ne očekujući da bi joj se itko mogao obratiti, pogotovo s takvim pitanjem.

- Molim?
- Jeste li žedni, gospodo?
- Jesam.
- Hoćete li piti?
- Može.
- Što želite?
- Coca-Colu.
- Hoćete veliku?
- Može.

Nela i ja u čudu smo slušale taj kratki, brzinski razgovor. Tata i starica razgovarali su kao da se godinama poznaju. No, to nije bio kraj razgovora. Tata je pita je li gladna.

- Jesam – odgovori sramežljivo i spusti pogled. Tata ustaje, a ona pored njega onako visokog izgleda kao neka curica.

- Što hoćete da vam naručim?
- Big Mac – odgovori kao iz topa bakica.

Bilo mi je pomalo smiješno čuti staru bakicu kako onako tankim glasićem i bez zubi izgovara nešto na engleskom, nešto tako mladenački. Big Mac! Moja baka, koja joj može biti kći, to ne bi ni za ocjenu znala tako spretno izgovoriti.

- Hoćete li još nešto uz Big Mac?

- Može Big Mac menu – ohrabreno će bakica, lagano razvlačeći usne u smiješak.

Tata je otišao do blagajne, a bakica je sjela za svoj stol. Pogled joj je bio promijenjen, kao da je nekako živnula. Za nekoliko trenutaka tata se vratio s pretrpanim pladnjem, na koji je stavio i novčanicu od dvadeset kuna, da joj se nađe nešto i za poslije. Oči su joj se zamutile od suza. Iza tankih smežuranih usnica čuo se plačni glasić koji je zahvaljivao i blagoslivljao moga tatu. U tom su trenutku i ostali primijetili što se oko njih događa. U gomili tih mladih, bučnih ljudi odjednom se istaknula jedna jadna starica iz koje je zračila zahvalnost.

Počela je jesti, vrlo sporo i oprezno, onako bez zubi. Jela je krumpirić po krumpirić, kao da je najskuplji specijalitet. I svako ga malo zalijevala Colom. Kao da je htjela uživati baš u svakom zalogaju, da joj što duže potraje. A hamburger, taj famozni Big Mac, stavila je u vreću. To će joj vjerojatno sutra biti i ručak i večera. Možda joj je luksuz bio pojesti ga odmah, na naglo, uz krumpiriće.

Pokušavala sam nenametljivo je gledati, da joj ne bude neugodno. Bila mi je nekako fora ta little bakica s big Macom. Ali me je i potaknula na razmišljanje o tome kako joj je, kakav je život imala, što joj se to moralo dogoditi da ovako završi pred kraj života. Kad sam na njenom mjestu zamislila svoju baku, tuga me preplavila. Bila sam zahvalna tati na tom „podvigu”. I ponosna. On inače nema naviku davati milostinju po ulici raznim žicarima i profesionalnim prosjacima. Ali ova je žena bila tako stvarna i toliko jadna. I toliko joj je bila potrebna pomoć i pažnja. I drago mi je da je naletjela baš na nas, odnosno mi na nju. I drago mi je da su one cure do nas bile neuredne i da nisu pokupile otpatke za sobom. Jer da jesu, bakica ne bi išla provjeravati njihove čaše i tata ne bi shvatio da je ona gladna i žedna.

Pojeli smo prije nje i kad smo odlazili ona nas je srdačno pozdravila, onim se pogrbljenim tijelom malo izdigla kao da nam hoće iskazati posebno poštovanje i ispratila nas pogledom, blagoslivljajući nas onim svojim tankim glasićem.

Kad smo izašli van i prolazili pokraj stakla iza kojeg je ona sjedila, i dalje nas je gledala, mahnula nam i digla ruku kao da nam daje pet. Bila je barem nakratko sretna. Vidjela sam joj to u očima. Kao što sam i u tatinim očima vidjela da je sretan. Bila je to big sreća zbog Big Maca za jednu little bakicu.

Ana Baran, 7. r.

Osnovna škola Brestje, Sesvete

Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo

Sladoled! Opet slinim!

Živio sam kod čovjeka koji je prodavao pse. Bilo je desetak pasa. Polako su odlazili jedan po jedan. Na kraju su ostali samo Floki i Rex. Svi su psi bili prodani, samo su još oni čekali svoje kupce. Jednoga se dana pojavila plavokosa djevojčica krupnih zelenih očiju. Došla je izabrati svog kućnog ljubimca. Gazda joj je odmah pokazao Flokija i Rexa. Ja sam ležao sklupčan u kutu i pretvarao sam se da spavam. Mene nitko ne želi kupiti. Ja nemam prednju desnu šapu i imam ružan ožiljak iznad desnog oka.

„A što je s onim?” čuo sam djevojčicu.

Proškiljio sam. Pokazivala je prema meni.

„Ma to ti je Bobi. Evo ti ga džabe, ako ga hoćeš!” govorio je gazda.

„Mogu li ga primiti u naručje?” pitala je djevojčica.

„Na ti ga!” rekao je moj vlasnik i položio me u tople, male ruke.

Djevojčica me pomilovala po glavi i šapnula mi na uho: „Ti si moje malo meko klupko.”

Zatim je iz torbice izvadila novac i pružila ga gazdi: „I da znate, Bobi nije manje vrijedan od ostalih iako nema šapu!”

Mahnuo sam repom. Djevojčica se okrenula i pošli smo njenoj kući. Na putu do kuće Ana mi je pričala o sebi. Ona je sitna, kržljava, povučena djevojčica. Školski nadimci su joj: Mušica, Štreberica, Ružno Pače... Voli čitati i pisati i odlična je učenica. Ana je žarko željela prijatelja. Ostvarila je svoju želju. Ja sam taj!

Svakoga dana pratim Anu u školu. Zatim je čekam pod stablom ispred školskog dvorišta.

Čekajući, promatram. Najčešće ptice. Čudesna su to bića. Vinu se u visine i slobodno lete nebeskim prostranstvima. Ponekad slete na granu i zaljubljeno cvrkuću dok ih toplo sunce obasjava. Pogled na taj prizor jedino ponekad prekine moje klempavo uho koje mi padne preko oka, ili kiša. I tako svaki dan promatram. Čekam i promatram dok Ana ne dođe, a onda zajedno idemo kući. Ana mi priča što se sve događalo u školi, a ja poželim da mogu govoriti.

O, kad bih samo mogao! Rekao bih joj da je onaj Filip već danima gleda. Potajno i sa sjajem u očima. Ovako, bez govora... ništa. Ali danas sam smislio!

Ugledavši Filipa pred školom, zatrčao sam se, skočio ispred njega, pao i ostao nepomično ležati. Klempavim okom pokrio sam pola oka pa sam kroz drugu polovicu zurio. Ali vidio sam samo onu dosadnu buhu. No ubrzo sam začuo očekivani glas, plač i korake. Dolazila je Ana. Bilo je vrijeme za ustajanje. Otvorio sam oči, stao na sve tri, protegnuo se kao da se ništa nije dogodilo, malo sam i zijevnuo i počeo trčkarati oko Ane i Filipa. Filip je još uvijek bio nijem, a Ana je mucala i šmrcala: „Bobi, Bobi moj!”

I uzela me u naručje. Malo sam se posramio i liznuo sam joj jednu suzu. A onda smo oboje pogledali Filipa. On se konačno razvezao.

„Nemoj plakati,” rekao je Ani, „ljepša si kada se smiješ.” I obrisao joj je onu drugu suzu.

Zatim se počeo iza uha, baš kao i ja zbog one dosadne buhe, i zacrvenio se u licu.

„Hoćeš sutra sa mnom na sladoled?”

Sladoled! Ja obožavam sladoled!

„Ana, pristani!” govorio je moj rep.

„Pa naravno, mislim... može,” i Ana se zacrvenjela.

Zašto ja to ne mogu? Pristajalo bi mi. A Filip je dodao: „Može nam se i Bobi pridružiti.”

Pa sigurno da ću vam se pridružiti. Zar ne vidiš da već slinim?

I tako smo nas troje odlepršali zajedno. Zajedno jer ja nisam manje vrijedan! A lepršali smo baš kao i one ptičice koje volim promatrati.

A kad smo kod promatranja, moram priznati, nije da se hvalim, primijetio sam onu slatkicu, Filipovu pudlicu, kako baca oko na mene. Nadam se da će je Filip povesti na sladoled.

Sladoled! Opet slinim.

Anamarija Jukić, 7. r.

IV. osnovna škola Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Slobodanka Martan

Djevojčica sa slike

Noć je... ležim u svom krevetu pokrivena do brade i ne spavam, tračci mraka pužu po kutovima sobe, razmišljam... osjećam nečiju prisutnost u svojoj sobi kao da netko sjedi na pletenoj klupici i promatra me. Strah me. Gotovo da čujem disanje koje nije moje. Upitam ima li koga. Odgovori mi stari radijator snažnim lupanjem. Je li ona tu? Djevojčica sa slike! Mojoj braći u sobi na zidu visi pejzaž koji navečer izgleda kao obris djevojčice koja moli. Nije me valjda opet ona posjetila? Od te pomisli teško dišem i suše mi se usta... moram do kuhinje! Tražim neki izvor svjetla kraj sebe i nađem mobitel. Prvo posvijetlim prema pletenoj klupici. Nema nikoga, osjećaj prisutnosti nestaje. Olakšanje!

Na hodniku sam, palim svjetlo i ne osvrćem se prema ulaznim vratima jer znam što će se dogoditi. Preplašit ću se tužne i hladne noći vani, pobjeći u svoju sobu i neću piti vode. Hrabro odem prema mračnoj kuhinji, pojurim kako bih brzo upalila svjetlo, popijem vode i ne gledam prema prozoru, ugasm svjetlo i trčim hodnikom. Protrčim pokraj prozora i vidim neku bijelu pojavu vani, ali ne osvrćem se. Dolazim u svoju sobu gdje su spuštene rolete i svjetlo upaljeno. Zastanem na ulazu, zatvorim ormar i dobro promotrim pletenu klupicu... nema nikoga. Gasim svjetlo i osjećaj se vraća... netko je iza mene, pokušava me dotaknuti. Osjećam hladnoću na svom ramenu... mislim da ću se onesvijestiti. Nešto me pritišće u prsima. Jurim prema krevetu, pokrijem se preko glave i pokušam spavati, no ne mogu. Vruće mi je, a bojim se ispružiti nogu ispod popluna jer će me nešto povući... Stezanje u prsima ipak se smiruje. Sabirem se, hrabrim samu sebe da tako nešto ne postoji. Ne postoji čak ni curica na slici... to je samo pejzaž... misli na nešto lijepo... na prijatelje! Razmišljam o lijepim stvarima, a lupanje radijatora ponovno počinje.

Imam li kontakt s njom? Pojavljuje se glas u mojoj glavi, govori neke čudne riječi, toliko je buke u mojoj glavi i radijator lupa sve jače i jače, glava me boli! Naglo svi zvuci zamiru. Tišina je... ne mislim ni na što... buka radijatora sve je slabija i rjeđa. Ona odlazi! Šššš... mi-

sli na nešto lijepo... na prijatelje! Zadnje riječi stranoga glasa u mojoj glavi... Otišla je. Ne mogu još spavati.

Zbunjena izlazim na hodnik, polako hodam, čini mi se kao da je dulji nego prije. Gledam svoju sjenu. Gledam je i vidim da nije baš usklađena s mojim hodom. Tom hodniku nema kraja. Moja sjena skoči, nasmije se i pruži mi ruku. Čeka. Uхватim je za ruku i ona poleti, a s njom letim i ja! Letimo prostranim zvjezdanim nebom... smijemo se, zabavljamo, igramo. Hladnu i tmurnu noć vedri naš smijeh. Pogledam svoju sjenu koja se pretvorila u osobu, u djevojčicu! Ima bijelu haljinu i crnu kosu. Pitam je kako se zove i tko je ona. Moje je pitanje preplaši. Počinje naglo skretati, let postaje strašan, a njen dodir hladan. Prisjećam se djevojčice sa slike. Počinjem vrištati i vikati da me spusti, da je čudovište, samo strašna pojava, san... ružan san... Najednom smo na hodniku, ona je opet sjena. Pokušava me napasti, izlazi iz zida, no ustukne. Govori da me ne želi povrijediti, želi mi biti samo prijateljica. Tužna, nestaje... vraća se u sliku, svoj dom.

Povlačim se u sobu, pokrivam se do brade i zaspim... sanjam da letim, da imam prijateljicu.

Ššššš... misli na prijatelje... Ššš...

Inka Eldan, 7. r.

II. osnovna škola Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Mirjana Halusek

Pjesma može letjeti

Jedna pjesma na papiru
putuje, putuje, putuje...

Š i r i s e

stišće,

sad lijevo

pa desno.

Smanji se ili

naraste,

no na papiru

nije joj tijesno.

Pjesma se

spušta ^{gore},

a penje se

dole.

Zatim uvis poleti

pa kad stigne do vrhunca,

sjaji poput sunca.

A onda – pukne!

I lete njene riječi,

rasprše se u daljine

i opet se vinu u visine.

U ponoć ulete u snove

i nastave letjeti, letjeti...

Nikada se ne sjete sletjeti.

Lucija Santini, 6. r.

Osnovna škola „Milan Brozović”, Kastav

Voditeljica: Dubravka Uroda

Glasić koji me dozivao

Bilo je maglovito jutro u mjesecu studenom. Zabundala sam se u zimsku jaknu do grla. Od lica vidio mi se samo nos i snene oči. Zinula sam od čuda kada sam na klupi ispred škole spazila Tinu. Imala je na sebi laganu jaknicu, a vrat nije zamotala šalom. Od hladnoće štitila ga je samo blještava ogrlica. I to ne bilo kakva, razumije se! Na srebrnom lančiću visio je blistavi zeleni kamen izbrušen u obliku cvijeta.

„Je li to dragi kamen?” upitala sam je.

„Ne. Samo poludragi”, odvrátila je nehajno, kako samo ona zna.

Tu ogrlicu vidjela sam prošli tjedan u izlogu trgovine koja prodaje dizajnerski nakit. Počela sam uzdisati od želje za njom, no mama se nije dala navući na tanak led. Loš je znak bio što ispod ogrlice nije pisala cijena. To uvijek sluti da je riječ o velikom iznosu. Uzdahnula sam čeznutljivo i oprostila se od ogrlice.

„Kako si uspjela nagovoriti mamu da ti kupi tu ogrlicu?” željela sam znati.

„Jednostavno”, odgovorila je Tina.

Oko nas skupili su se učenici iz razreda. Svi su se divili ogrlici. Kada je zazvonilo, nahrupili smo u školu, pa stali ispred učionice za hrvatski. Čim je profesorica ušla u razred, izvadila je kontrolne. Vladala je napetost dok ih je dijelila. Dobila sam pet, no manje se od mene nije niti očekivalo. A Tina? Eh... Dobila je čisti kolac! Činilo mi se pravedno što je dobila jedan iz rečeničnih i pravopisnih znakova kada ima divnu ogrlicu. Ne možeš imati sve. Život je pravedan, kako kaže moja baka.

Tina nije bila naročito zabrinuta zbog ocjene. Profesorica joj je rekla da mora ispraviti jedinicu, a onda se obratila meni: „Mogla bi joj pomoći. Čini mi se da živite u istoj zgradi.” To je točno. Tina živi na drugom, a ja na trećem katu. Barem mi je pod nogama što se katova tiče! Pristala sam. Tjedan je brzo prošao.

Te sam subote došla k Tini odmah poslije ručka. Čim sam ušla u njezinu sobu, ugledala sam ogrlicu u hrpi odjeće nabacane na krevet.

„Vidim da više ne nosiš ogrlicu”, rekla sam.

Tina je samo nešto promrmljala. Bilo mi je žao ogrlice. Zaslužila je krasiti vrat neke djevojčice koja će je znati cijeniti.

Odmah smo počele vježbati. Izdiktirala sam Tini rečenicu *Marko i Slavko čitaju stripove, a Marica ima pametnijeg posla*. Dok je pisala, stizale su joj poruke na mobitel, pa je usput i na njih odgovarala. Sigurna sam da se nije pridržavala pravopisa. „*Jupi, idemo na praznike!*” zadala sam joj drugu rečenicu. Dok sam smišljala novu, zazvonio je kućni telefon. Tina je izišla iz sobe.

Ogrlica je i dalje ležala zatrpana odjećom.

Bilo mi je žao mene i bilo mi je žao ogrlice. Bile smo stvorene jedna za drugu. Učinilo mi se da me doziva molećivim glasićem: „Uzmi me, hajde, stavi me oko svojega vrata, čuješ li? Tina me odbacila nakon tjedan dana.”

Nisam mogla odoljeti ogrličinu navaljivanju. Strpala sam je u džep traperica. Tina se pojavila u sobi i rekla: „*Sorry, moram van.*”

Izišla sam iz Tinina stana. Penjala sam se stubištem kao u noćnoj mori. U meni je sve vrištalo, sve me boljelo, ruke su mi se znojile i tresla sam se, utroba me pekla.

„Čudno mi izgledaš. Je li ti dobro?” pitala me mama.

Samo sam kimnula glavom. Otišla sam u svoju sobu. Ogrlicu nisam ni izvadila iz džepa. Nije mi padalo na pamet da je isprobam, da vidim kako mi stoji.

Morala sam je odmah vratiti Tini. Ali kako? Nisam mogla doći k njoj i reći: „Oprost, ne znam što mi je bilo. Ogrlica mi je rekla da je uzmem.” Tada sam, na svoju veliku radost, vidjela da sam u žurbi kod Tine zaboravila bilježnicu. Bio je to dobar razlog da pozvonim na njezina vrata. Ali... Što ako neću imati priliku vratiti ogrlicu? Što ako ju je Tina htjela staviti oko vrata, a ustanovila je da ogrlice nema? Što ako je već otišla?

Brzo sam se spustila do drugoga kata. Tina je već bila na dnu stepenica.

„Zaboravila sam bilježnicu iz hrvatskoga!” rekla sam kao da sam zaboravila nešto od životne važnosti.

Tina je zakolotala očima.

„Ne da mi se ici gore. Evo ti ključevi. Kada uzmeš bilježnicu, zaključaj i baci mi ih. Ali požuri! Kasnim!” rekla je Tina i dobacila mi ključeve.

Otključala sam stan, stavila ogrlicu na hrpu odjeće, uzela svoju bilježnicu i izjurila na stubište. Bacila sam Tini ključeve, a ona ih je spretno uhvatila.

Obuzeo me divan osjećaj olakšanja. Polako sam se uspinjala na treći kat. S obje noge stala sam na svaku stubu.

Paula Pfeiffer Rimac, 6. r.

Osnovna škola Eugena Kvaternika, Velika Gorica

Voditeljica: Jasna Tihi-Stepanić

Slatko iščekivanje

Budin se. Gledan kroz prozor, a ono grije ka ludo. Sestra se već bacila na posa. Pitan se di su mate i ćaća kad ona čisti? Kaže sestra da su otišli u grad. – A di – pitan u čudu. – U bolnicu mate otišla – odgovori ona meni istin tonon i izrazon lica kojim san i ja nju pita.

Postajen zabrinut. Leža san na kauču dok me služija moj mlađi brat Niko. Naravno, ćaća i mater ne znaju da me on služi, ali za plaću, jer ko bi to sve mukte radija. Iden zovnit frenda Iću da vidin očemo večeras bacit partiju nogometa. Nakon trećeg zvuka *tuuu, tuuu, tuuu* javija se:

– Alo!

– Eee, brate Ićo, legendo ka što sam i sam!

– E!

– Ma, reci mi, esi za partiju nogometa večeras?

– More, al ne znam oće li nas bit!

– Kako ne! Pa ti, ja, Marko, Mihovil, Joso, brat moj Niko, Mateo, Mile, Mate i Pere.

– Stari, loša vijest, Pere se seli u Njemačku.

– A jee!?

– Je, je. Mislin zbog tog što mu ćaća ode ima lošu plaću, a za taj isti posa u Njemačkoj ima troduplo veću.

- Ahaa, tako znači, a što ‘š, šteta.
- Sad nas ima devet, rođo moj!
- Vid, stvarno!
- Da! A ništa onda, piši kući propalo.
- Dobro je, aj čujemo se! Aj stari, bok.

Mislin u sebi, kako niko više od dice nema u selu. Nikad mi više nećemo normalno moć igrati nogomet i ići na turnire. Al, ipak nisan uspija skreniti misli. Ma, i dalje san zabrinut što su mate i ćaća otišli u bolnicu. Kad odjednon, čuje se auto isprid kuće.

– Gotov si sad sa svojon smjenon – šapnija san bratu da ne bi ko čuja, jer, da čuje mate ili ćaća, bilo bi i vike i škike. Kad su ušli u kuću, nisu mogli skiniti osmijeh s lica. – Imamo razgovor poslije ručka – reka je ćaća malo ozbiljnije. Potom su se svi uozbiljili, osim matere i ćaće. Poslije kaže ćaća: Mate je trudna, dobit ćemo bracu ili seku! Prvi pet sekundi niko nije virova dok nije opet ponovija: Ozbiljno van govorin, mate je trudna! Povirovali smo i uvjerali se da je istina kad smo vidili sliku ultrazvuka. Sestra osjećaje ne pokazuje često tako da nisan zna kako je to prihvatila, al brata je to jako pogodilo. Čini se da njegovin maženjima s mamom dolazi kraj jer dolazi novi mezimac. A ja, nisan zna oču se smijati ili plakati, shvatio san da će mama biti u školi na svin informacijama i svakon sastanku. Ali, dobro je to što nam na svit dolazi mali švrćo.

Da, prošla su četiri miseca od dobre vijesti i saznali smo da ćemo dobit brata. Došlo mi je u glavu da će on, kad malo naraste, biti deseti igrač u našoj ekipi i da ću Niku poslati u mirovinu jer će me tada služiti najmanji brat. Do tada će Niko imati šest godina radnoga staža, i imat će nekakvo životno iskustvo, no, neću mu dopustiti da mi otme novog pomoćnika. Slatko iščekivanje bliži se kraju i volio bi da za mog novog brata svi na svitu znaju.

Franko Gospić, 7. r.

Osnovna škola Vladimira Nazora – Škabrnja, Škabrnja
Voditeljica: Tina Jurjako

Brat

Zagušljivo je. Zrake sunca gotovo da su nevidljive. U kuhinji žuti zidovi kao zalazak nečeg. Smeđa garnitura podsjeća me na šumu kojoj su slomljene ruke. Posuđe i čaše odzvanjaju zloglasnom tišinom. Katkad me to podsjeti na klasičnu glazbu koju ionako ne volim slušati. Iz slavine teče voda i razbija se o površinu sudopera kao valovi o stijene, kao moji roditelji o život. Dva zamagljena prozorčića, napravljena prije dvadesetak godina kako bi se kroz njih gledalo u budućnost, svakodnevno vraćaju u prošlost i zatvaraju pogled u sadašnjost. Nebo se otvorilo i oplakuje sve nedaće koje su snašle male ljude.

Skoro u ritmu kiše, debele kapi znoja padaju na tlo. Nema tu nika-kve čarolije, to se znoji moj brat. I ja sam u kuhinji, svi smo u kuhinji. Bolan i strašan prizor. U kuhinjskom krevetu moj stariji brat. Oni i ne znaju koliko daleko moj pogled seže, što želim reći, razumijem li išta. Obično šutim i ja i oni, naši roditelji. Šutnja je zlato, rekli bi mudri. Želim vrištati, rekao bi netko nesretan, možda?! Pogledala me naša majka. Pogled tako tužan i umoran, a opet nježan i umirujući, na trenutak budi nadu, i to je nešto. Tu je i otac, istrošen kao da je tri dana neprestano radio u polju. Katkad gleda u mene, a katkad kroz mene. Dobar je čovjek. Savršeno se razumiju, a da ne čuješ ni riječ, tišina govori više. Ma nisu naši roditelji radili u polju, već su život posvetili mojem bratu. I zato su svakodnevno neispavani i umorni, umorni od okretanja, dizanja, prematanja, nošenja, premještanja, kupanja, hranjenja sedamnaestogodišnjeg dječaka. Oni dišu za njega. Ne govori on pa ni oni.

Rođen je prije sedamnaest godina, mogu samo zamisliti kako su ga čekali, uredili kuću, zamijenili prozore, bili sretni, dobit će prvo dijete i to muško, sina, a onda su im rekli... dijete neće biti zdravo. Bili su obeshrabreni, ali su odlučili spasiti život jedne nevine duše. Jesu li to trebali? Nisu imali pojma kakav će ih život čekati, kakve kušnje na njih vrebati. Neiskusni, nepripremljeni i puni predrasuda donijeli su odluku koja im je zauvijek obilježila i zarobila život. Otada se nikada nisu riješili straha i tuge, bili su prestravljeni kad su iščekivali moj

dolazak i dolazak mojeg mlađeg brata. Bog im se ipak malo smilovao. A nama, kad će se nama smilovati? Kao da se svi vrtimo u začaranom krugu, nema početka ni kraja, sve se događa u kuhinji u koju rijetko tko ulazi osim nas koji povremeno izlazimo, svatko svojim poslom. Teško mi je svaki dan, osjećam njihovu patnju, a ne mogu pomoći više no što pomažem. Činim to svakodnevno, nasmijan dolazim iz škole, moram se smijati da prežive. Čak i sad, u kuhinji, pred licima roditelja i mlađeg brata, smijem se onomu čiji glas nikada neću čuti, smijem se Valentinu, anđelu na Zemlji, ma ne na Zemlji, u našoj kuhinji. Smijem se svom starijem bratu, Božjem djetetu, njihovu djetetu, vječnom i jedinom kuhinjskom gostu. Sivkasta kosa, slična mojoj, kao da je bila uronjena u hladnu vodu i potom nemilosrdno izvađena iz nje bez ikakve mogućnosti sušenja. Izmučeno tijelo, slabe ručice, izgubljen pogled... Što je njemu smiješno da je često nasmijan? Čemu se smije moj brat Valentino? Nikad neću saznati, kao što neću saznati ni zbog čijeg osmijeha oni ustaju, mog ili njegovog. Vjerujem u tunele na kraju kojih dolazi svjetlo i moram se potruditi da u njih ne prestane vjerovati moj mlađi brat jer on ima mene, starijeg brata Zorana, a koga imam ja?

Bdiju oni svakodnevno nad nevinim anđelom u našoj kuhinji, kao sveta slika, godinama zaustavljen prizor iz života koji prolazi. Puni ljubavi i strpljenja čekaju, nisam siguran što. Ima već nekoliko godina otkako sam shvatio da me moj stariji brat nikad neće odvesti u kino, da mi neće pomoći oko zadaće i objasniti mi kako se ljubi, da nikada neće ustati iz kuhinjskog kreveta ni progovoriti. Više to ne čekam. Sada čekam da kroz kuhinjske prozore proviri sunce, svjetlost dodirne mojeg brata, a on dobije krila i poleti na putovanje kakvo samo najbolji zaslužuju. Nadam se da ćemo tada svi biti sretni, da ću poljubiti mlađeg brata Matiju, uhvatiti mamu i tatu za ruke i razbiti tišinu riječima: „Otvorimo te prozore, izađimo iz kuhinje, ovo je bio samo san.”

Zoran Jambrek, 8. r.

Osnovna škola Petrijanec, Petrijanec

Voditeljica: Željka Rabuzin

Srećko

Dobio sam novog psa, zove se Laki. Kako bi se drugačije i mogao zvati pas koji je završio kod nas, osim „Srećko”? Doduše, mama je nervozna, sestra je nervozna, a i ja sam nervozan (jer one stalno nešto *nervoziraju*), pa očekujem da bi i naš pas mogao biti takav. Onda bi se odlično uklopio u onu izreku (iz filma koji nisam gledao): „Laki je malo nervozan”. Više bih volio da smo mu dali neko opasnije ime, npr. Aron ili Rambo, ali to su imena za velike i oštre pse, a Laki je maltezer. Mala, bijela, umiljata grudica.

Prije njega imao sam psa koji se zvao Maks. Ja sam mu odabrao ime jer mi je zvučalo moćno. Dobro je odgovaralo velikom labradoru u kakvog je Maks trebao izrasti. Ipak, mama ga nikada nije zvala njegovim imenom, nego samo – „onaj nemogući”. Doista, nitko nije mogao izaći na kraj s njim. Pokidao je sve što se moglo pokidati, sažvakao sve što se moglo sažvakati. Onda je jednoga dana mama rekla: „Ili on ili ja!” Sestra i ja smo je uzaludno molili da promijeni svoju odluku. I baš kada bi se činilo kako će mama popustiti, nesretnik bi napravio nekakvu novu nepodopštinu koja bi ponovo mamu učvrstila u odluci. Kako teško možemo bez mame, morali smo udomiti Maksa. Pokušali smo dvaput.

Prvi su ga put udomitelji vratili istu noć. Prebacili su ga preko ograde zajedno s njegovim stvarima i u poštanskom sandučiću ostavili pismo u kojem su napisali (otprilike): „Željeli smo Maksu pružiti topli dom, ali on očigledno nije mislio tako”. Mama je ujutro mislila da sanja kada je čula poznati lavež pred vratima. Ipak, imao sam osjećaj da joj je drago što ga vidi. Izdržali su zajedno mjesec dana, sve dok Maks nije slučajno pojeo kožne sjedalice na maminoj novoj vrtnoj garnituri. Onda smo ga pokušali udomiti drugi put. Krenulo je skroz dobro. Udomitelji ga nisu vraćali tjedan dana, a mama je rekla da je Maks nezahvalnik. Sedmi dan je zazvonio telefon, nazvala je žena koja je rekla da će nas prijaviti policiji ako ne dođemo po njega jer joj je napravio više štete nego rat. Ovaj su put mama i Maks izdržali malo duže, sve dok Maks isprovociran ponašanjem susjedove mačke,

jurajući za njom po dvorištu, nije razbio skupe kalice od terakote i izgazio mladice u maminom kamenjaru. Pokušao sam mu pomoći pridržavajući rukom stabilce patuljastog bora koje je ključalo na stranu kao ptica slomljenoga vrata, obećavajući mami kako ću joj od prve uštedevine kupiti drugi, još ljepši i patuljastiji, ali nije vrijedilo.

Treći smo ga put udomili u obitelj iz Vinkovca koja je željela baš takvog psa. Mama ga je toliko hvalila da nisam izdržao da ju pred svima ne pitam: „Kad je toliko dobar, zašto ga onda dajemo?” Mama se pravila da me ne čuje, ali sam joj po pogledu vidio da ću „fasovati” kasnije. Pokušao sam iza njezinih leđa potaknuti Maksa da nešto napravi, ali Maks, tipično, nikada nije radio ono što treba. Baca se na leđa da ga maze i češkaju, sjedao na zapovijed i pružao šapu. Ponašao se baš kako ga je mama predstavila – kao pametan i umiljat psić. Udomitelji su bili oduševljeni, a svidjeli su se i oni njemu i otišao je mašući repom. Nakon desetak dana mama je rekla da je Maks izdajnik, a ja sam se naljutio i rekao sam da smo mi izdali njega. Sigurno je to i mama mislila jer je dugo tugovala za njim.

Nekoliko smo puta, da nitko ne zna, sjeli u auto i vozicali se oko udomiteljeve kuće, s nadom da ćemo ugledati našeg *klempu*; sve dok mama jednoga dana nije rekla da moramo prekinuti s tim dok nas netko nije prijavio kao „sumnjive elemente”, da je ta stranica knjige za nas zatvorena i da više nikada nećemo imati psa. I nismo, pet godina.

A onda se pojavio Laki. Srećko. Ponovo je donio sreću u naš dom.

Filip Belobrajdić, 6. r.

Osnovna škola Antuna Bauera, Vukovar

Voditeljica: Ankica Jukić

Zovem se Igor

S tri godine krenuo sam u vrtić. Bilo mi je divno i zabavno, jedino nisam volio rano buđenje. Svi smo bili prijatelji i dobro smo se zabavljali. Najviše smo se voljeli spuštati niz tobogan u dvorištu.

Jednog jutra jureći niz kosinu tobogana sletio sam na dječaka koji se spuštao ispred mene. Zvali smo ga Žuti. Žuti je viknuo na sav glas:

– Hej, pazi debeli!

Zaboljelo me kao da me netko udario šakom u stomak jer su se svi počeli smijati. Nakon jedne minute svi su me zvali Debeli. Što sam više pokazivao kako mi se novi nadimak ne sviđa, to su me više prozivali.

– Debeli, ti si na redu...

– Debeli, požuri.

Debeli ovo, Debeli ono. Više nisam htio ići u vrtić. Novi nadimak sam mrzio. Mrzio sam sebe. Majci i ocu ništa nisam govorio. Oni su mislili da mi se ne ide u vrtić zbog ranog buđenja, ali jednog dana sve se saznalo.

Na parkingu ispred vrtića susreo sam Žutoga s bakom. Nasmijao mi se i opalio kao iz topa:

– Hej, Debeli?

Samo sam tužno pogledao u mamino lice. Mama je bila šokirana. Šmugnuo sam u automobil kao pokisli miš.

– Otkada te prijatelj tako zove?

Nisam uspio odgovoriti, nego sam zaplakao. Ubrzo je sve doznao i otac. Rekao mi je da se obranim od ruganja i da me više ne zovu Debeli. Da im jasno i glasno kažem kako mi se nadimak ne sviđa. Ja bih bio rekao, da me nije bilo sram i strah.

Dok je tako trajala moja muka, jednog dana se dogodilo nešto neočekivano. Baš kad me je Žuti po ne znam koji put nazvao Debeli, jedan sitni dječak stao je ispred njega i rekao:

– Ne rugaj se. Moj prijatelj zove se Igor!

U čudu sam se okrenuo i ugledao svoga prijatelja Lea. Bio je za glavu niži od mene, a nije ga bilo strah suprotstaviti se Žutom i ekipi. Divio sam se njegovoj hrabrosti.

Nisam smio dopustiti da mi se rugaju. Nisam se smio ni potući i obraniti svoje ime. Trebao sam ih spriječiti, pa ja sam od svih daleko najviši. Izborit ću se za sebe, pokazat ću i ja hrabrost. Oni koji se rugaju nisu *cool*, već *hot*, a ja ću biti svoj.

Marin Milat, 5. r.

Osnovna škola Petra Kanavelića, Korčula

Voditeljica: Gordana Curać Depolo

Jedna morska

PRIPOVJEDAČ: Dupin je čuo nešto
i plivajući brzo i vješto,
odmah, isti čas,
otišao je potražiti spas.

DUPIN: Čuo sam nešto, prijatelji moji,
da se ribara svaka riba boji.
Još sam usput nešto načuo malo,
da im do ribljeg života uopće nije stalo.

Jesu li oni zbilja strašni tako?
Hm! Sad mi baš i nije lako!
Što ako dupine loviti krenu,
ako s uma potpuno skrenu!?

SRDELA: Tebi je, dupine, lako.
Do tebe se ne dolazi tek tako!
Bez kazne neće proći
pokuša li do tebe doći.

S nama ti je priča druga,
čim se ribar pojavi, nas ti hvata tuga.
Što ako ovdje ne ostanem?
Što ako nečija večera postanem!?

RAK: Ovo postaje noćna mora,
situacija sve je gora!
Ljudi grozne stvari čine,
tako moja vrsta gine.

RIBAR: Danas sam donio odluku važnu,
jasnu, glasnu i vrlo snažnu:
Ribe ja više loviti neću,
i one zaslužuju svoju sreću.

Ja sam jedan i odluka je jedna,
no to ne znači da je manje vrijedna.
I ribe su isto Božja bića!
Mojom odlukom završava ova priča.

Anamarija Kragujević, 5. r.

Osnovna škola Savski gaj, Zagreb

Voditeljica: Ela Družijanić Hajdarević

Nikolin poučak

Nikola Torjanac ima četrnaest godina i ne voli čitati lektiru. Po tome se razlikuje od većine svojih vršnjaka. I to možda i ne bi bio neki problem kad Nikola ne bi bio najbolji fizičar u školi. A genijalne fizičare svi poštuju. Nikola nema vremena prijateljima objašnjavati gustoću, energiju i strujni krug. Njegova glavna zadaća je uvjeriti ostale učenike da nijedan drugi predmet, osim fizike, nije važan.

– *Smisla ima učiti samo ono što se može znanstveno potvrditi* – omiljena je njegova rečenica.

Najbolji fizičar posebno voli raspravljati o hrvatskom jeziku. Uvjeren je da je taj predmet najnepotrebniji iz bogate skupine nepotrebnih.

– *Koga više briga za hrvatski* – ponavlja Nikola. Slušatelji ne dobačuju Bravo, ali mu se i ne suprotstavljaju. Poslušno kimaju glavom. I tako Nikola sve testove iz fizike rješava sto posto, ali ne zna vrste riječi, ne zna je li Tin Ujević bio atletičar ili pjesnik, ne zna čak ni funkciju zarez u rečenici. Uvjeren je da će jednoga dana postati drugi Nikola Tesla i potpisivat se samo inicijalima N. T.

Djevojčica Ana jedina je osoba koja nije opčinjena Nikolinom viđenjem vlastite budućnosti. Bezuspješno mu pokušava objasniti da se čovjek najbolje može izraziti na materinjem jeziku. Nikola se zatim cinično podsmjehuje: *Nemam živaca, a ni vremena za tebe. Čitaj svoje knjige i iskazuj emocije.*

Profesorica iz fizike obožava Nikolu. Na svakom satu ponavlja da u svojoj karijeri nije imala boljeg učenika. Ona se ipak plaši da takav genijalac – zbog trojke iz hrvatskog – neće moći upisati gimnaziju koja je sagrađena baš za njega.

– Ni ja nisam voljela čitati pjesmice. Mrzila sam pisati sastavke. To je umjesto mene uvijek radila moja sestrična. Danas postoji i program za pravilno pisanje – umiruje ona Nikolu nakon što on dobije slabu ocjenu iz hrvatskog. Čini to pred svima. Kad ga utješi, zada mu nekoliko teških zadataka da fizičar vrati izgubljeno samopouzdanje.

*

Nikoga nije iznenadilo kad je Nikola pobijedio na školskom natjecanju iz fizike. Mnogi su se začudili kad je na županijskom osvojio tek treće mjesto. Nekoliko dana nakon toga nije dolazio u školu. Jedino ga je Ana upitala *kako je*. Odgovorio joj je da se sprema za državno i zamolio da ga pusti na miru.

Državno natjecanje održavalo se u Šibeniku. Nikola je otputovao u pratnji profesorice. Stigli su u petak popodne; samo dva sata prije pisanog dijela natjecanja. Za natjecatelje i njihove mentore bio je rezerviran smještaj u hotelu Solaris. Ispit se održavao u velikoj kongresnoj dvorani.

Nikolu su prozvali predzadnjeg. U grudima je osjetio napetost. Prvi zadatak nije znao riješiti, a na drugi nije htio prijeći. Vrijeme je prolazilo. Kad je voditelj rekao da imaju još pola sata, Nikoli je najedanput kliknulo. I krenuo je nizati formule i brojke. Međutim, kraj je označen prije nego što je on došao do posljednjeg zadatka.

Na izlasku iz dvorane čekala ga je profesorica znatiželjna lica.

– Nisam bio dobar, neće nas pustiti na praktični dio. Najbolje je da odmah idemo doma, doma – izgovorio je Nikola plačljivim glasom.

– *Sigurna sam da si bio odličan. Dobro se naspavaj i ne boj se. Sjeti se da si najveća uzdanica naše škole – nastojala ga je utješiti.*

On se kiselo nasmiješio i krenuo prema izlazu. Profesorica je obzirno doviknula: – *Praktični rad nam je sutra u deset, prije dođi na doručak. Rezultati testa su ujutro u devet. Ako ti nešto nije jasno, nazovi.* Odšetala je do plaže. Nije željela ni pomisliti da bi njen Nikola mogao biti gubitnik. Praktični dio je zajednički rad učenika i mentora. Toga se nije bojala.

Nikola nije mogao spavati. Oko ponoći se iskrao iz sobe i krenuo bauljati hotelom. Prošao je uz oglasnu ploču. Rezultati su već bili izvješeni. Njegovo ime i prezime bilo je ispisano na drugom mjestu. Prvi je imao samo tri boda više. Odmah je javio profesorici: *Doma, ne idemo dalje. Sad sam vidio rezultate. N. T.*

Profesorica je isti čas popila tabletu za umirenje. Probudila se tek u deset i deset.

– *Joj, gdje je moj Nikola sad?* – izgovorila je poluglasno. Na brzinu se obukla i sjurila niz stepenice. Nikola je sjedio na stolici uz recepciju i plakao. – *Ne plači, nije ništa strašno, događa se* – počela je profesorica.

– *Ali... ali... počeli se bez nas, nisam vas... vas mogao probuditi... izbacili... izbacili su nas...* – mucao je.

– *O čemu ti to, dragi Nikola?* – bila je začuđena profesorica.

– *Pa... ja... ja sam drugi, a vi niste došli* – odgovorio je.

– *Kako to? Poslao si mi poruku noćas. Pogledaj!* – povisila je glas.

Izvadila je mobilni iz torbe i otišla na primljene poruke. Otvorila je Nikolinu.

– *O, Bože, zarez! Pogledaj! Doma, ne idemo dalje. Zarez je trebao biti iza ne.*

Otrčala je do kongresne dvorane. Praktični dio natjecanja bio je u tijeku. Pokušala je nagovoriti prosudbeno povjerenstvo da ih prime. Uzaludno. Popodnevnim autobusom vratili su se u Zagreb. Sjedili su odvojeno.

*

Nikola se nekoliko dana nije pojavljivao u školi. Kada se vratio, nitko ga ništa nije pitao. Svi su ionako o svemu sve znali.

Ana mu je za Uskrs darovala knjigu *Gospodar munja* Ivice Ivanca. U posveti mu je napisala: *Dragom N. T.*

Priču o životu genija iz Smiljana Nikola je pročitao posljednjeg dana proljetnih praznika. Ani je poslao poruku: *Pročitao, nisam zaboravio.*

– *Nadam se da zarez nije stavio krivo* – prokomentirala je tiho. Samoj sebi, u stanci rješavanja zadataka iz fizike.

Magdalena Živković, 8. r.

Osnovna škola Tina Ujevića, Zagreb

Voditeljica: Nevenka Tropina

Na klupi za rezervne igrače

Toga sam popodneva kratko sjedila u tišini i gledala u nezavršeni domaći zadatak još od prošlog tjedna. Mozak je stajao na mjestu, kao ukopan. Kroz odškrinuta vrata čula se svađa i pokoji tresak. Da, moji roditelji. Opet... Preokrenula sam očima. Kazaljke starog bakinog sata micale su se polako i tromo kao da žele produžiti ovaj obiteljski tulum. Činilo se kao da mu nema kraja. U našoj se obitelji zaista ne zna gdje je kome glava, a gdje rep. Osjećala sam kako nekakav neopisivo gadan teret pada na mene. Duboko sam uzdahnula. Bubnjalo mi je u glavi. Zgrabila sam sve papire, bilježnice i ušla u dnevni boravak.

Tata se, kao i uvijek, izležavao na kauču neobrijane brade, u šarenoj pidžami. Usmjeravajući daljinski prema televizoru, pokušavao je nadglasati mamin usisavač. Mama je prigovarala i vikala na njega, a Bubi je lajao na sve zajedno. Odlučila sam ne uplitati se pa sam jednostavno iskliznula van. Bilo mi je mučno od domaće atmosfere, a i breme bilježnica i papira nije olakšavalo moju svakodnevicu. Osvrnula sam se oko sebe i pogledala prema košarkaškom igralištu gdje se obično zadržavaju prijatelji iz mojega razreda. Ne zato što sam ih htjela pozdraviti! Htjela sam pobjeći glavom bez obzira prije nego me

vide. Sva ova zbrka, a i moja sramežljivost, izjedale su me i zagorčavale život. Prolazeći pored igrališta pogled mi je zapeo za dječaka na klupi za rezervne igrače. Promatrao je ostale u igri i šutao kamenčiće ispred sebe. Zvao se Leo. Živio je u susjedstvu, ali nije išao u našu školu.

– Hej, kamo ti gledaš, balavice jedna?! – iskesio se na mene neki čovjek s mobitelom na uhu.

Nisam znala tko se u koga zabio, ali znale su to moje bilježnice. Razletjele su se na sve strane, a nepoznati je produžio vodeći važne razgovore. Lice mi se žarilo, ruke se tresle od silnog srama, a nemirni prsti panično su skupljali ostatke moje zadaće. Osjećala sam se kao da stotine očiju gleda samo u mene.

– Trebaš pomoć, Ela? – čula sam glas iza sebe.

– Kakav neugodnjak! Netko je primijetio moju nespretnost. Smotanost... – stresla sam se i užasnuto okrenula.

Iza mene je stajao Leo. Gledala sam ga bez riječi dok se vjetar poi-gravao s mojim papirićima i dobacivao ih do njegovih nogu. Rukom je prošao kroz svoju kovrčavu kosu i blago se osmjehnuo. Gledao me svojim tamnozelenim očima i nestrpljivo lupkao nogom. Glupavo sam se nasmijala i kimnula glavom. Počeo je vješto skupljati bilježnice i stavljati ih na moje ruke. Gledala sam u zemlju, pa u Lea, pa u zemlju, paaa... Bilo mi je neugodno, ali iskonska čarolija prikupljanja plodova znanja činila je svoje.

– Već te dugo nisam vidio – uspio je progovoriti.

– Ni ja tebe – rekla sam tiho.

– Zašto ne ideš u našu školu? Bila bi ti puno bliže – ohrabrila sam se.

Leo je pokušavao izbjeći odgovor. Nogom je lagano gazio zakržljale čuperke trave.

– Znaš, moj tata ne živi s nama, živi u Njemačkoj. Često ga posjećujem i zato idem u privatnu. A to s mojima je malo duža priča. A i nije bitno – rekao je i uzdahnuo.

– Znam kako ti je. Moji se i ne pogledaju, a svađa već počne – požalila sam se.

– Ma... barem su nam dobar uzor – rekao je i zagonetno me pogledao.

– Uzor? – upitala sam začuđeno.

– Pa da. Pokazuju nam kakvi ne smijemo biti. – rekao je i prasnuo u neki polugorki smijeh.

Složila sam se s njim, a potom smo još dugo razgovarali na klupi za rezervne igrače. Pročešljali smo sve svoje probleme, nespretno, razbacano, iskidano... a onaj neopisivo gadni teret padao je s naših ramena. Nisu me više opterećivali radoznali pogledi prolaznika. Nekako mi se činilo da uz Lea srce jače kuca, da se oblaci brže kreću i da vrijeme brže prolazi. Već se spuštala noć i morala sam požuriti kući. Leo me ispratio do ulaza...

Mirno sam ležala na svom krevetu. Roditelji su se i dalje častili pokojim ostatkom obiteljskog tuluma. Kazaljke bakinog starog sata poskakivale su u ritmu moga srca. U meni su šaputale Leove riječi: *Vidimo se sutra, na klupi za rezervne igrače.*

Kristina Pagon, 8. r.

1.osnovna škola Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Ana Ilić

Šuplji mišić

„Plošnjaci su prvi organizmi koji imaju razvijene organe i organski sustav”, započela je učiteljica par sekundi nakon zvona. Još samo jedan sat biologije. „To je evolucijski napredak, ako pogledamo, na primjer spužve, one su vrlo jednostavno građene i stanice im nisu udružene u tkiva ili organe...” Počela sam prepisivati sadržaj s ploče, a kasnije samo nastavila šarati po bilježnici. Ionako ju nema smisla slušati jer ću sve zaboraviti za nekoliko minuta, „Virnjaci su prvi organizmi koji imaju razvijena osjetila, ticala i jednostavne oči. Čovjek ima čak pet dobro razvijenih osjetila. Može li mi tko reći koja su to?” Prošla je pogledom po razredu te se zaustavila na meni. „Ada?” Pogledala sam dečka pokraj sebe, Filipa, u nadi da će mi pomoći, no zvono je

bilo brže. Spremila sam knjige u torbu, krenula na bus. Smjestila sam se do prozora, a vanjsko sjedalo ostavila prazno. To mi je već postala navika. Dok sam čekala da bus krene, promatrala sam tamu kroz prozor i igrala se prstenom na desnoj ruci.

„Slobodno?” začula sam nečiji glas, a oči su mi se susrele s Filipovim. Pogled mi je proletio autobusom u nadi da još negdje ima koje slobodno mjesto, no sve je bilo puno. „Da”, tiše sam izgovorila i potvrdno kimnula glavom. „Ti stvarno ne znaš čovjekova osjetila?”, upitao me i blago se nasmijao. „Dodir, njuh, okus, vid i sluh. Znam, no nisam pratila sat”, uzvratila sam osmijehom. „U redu, ali da te sad pošakljam ili udarim? Kako bi osjetila bol ili nešto?” Zainteresirano sam ga pogledala, a onda odgovorila: „Za to imamo kožna osjetila i zapravo sve osjećamo u mozgu, a on šalje reakcije na šakljanje ili nešto.” „Dobro Ada, ali kako osjećaš ljubav?” Ponosno se osmjehnuo, a ja nisam imala odgovor na to pitanje. „Da sam dijete, vjerojatno bih rekla srcem, ali činjenica je da sad znam kako to nije osjetilo. Srce je šuplji mišić koji pumpa krv našim tijelom”, odgovorila sam te slegnula ramenima. „A također sad znaš da srce nije onakvo kakvo su nas učili crtati kao djecu, zar ne? Ali još uvijek ga crtaš kao srce ljubavi makar znaš da je ljudsko srce”, još jedan ponosni osmijeh ukrasio je njegovo lice. „Istina, ali koji je onda tvoj odgovor? Kako osjećamo osjećaje, ljubav?” „Svatko ima svoje mišljenje o tome, a ja ti neću nametati svoje. Razmisli o svom odgovoru, tek onda ti mogu dati svoj. Nadam se da se vidimo još negdje u prolazu. Moja stanica je sljedeća”. Ustao je i izašao na zadnja vrata. Pogledala sam kroz prozor te ga ugledala kako maše prema meni u znak pozdrava. Osmjehnula sam mu se i pozdravila ga.

Sljedeći dan, dok sam otvarala ormarić, maleni papirić pao je ispred mene. Sagnula sam se da ga podignem, a zatim pročitala podulji tekst.

„Možda će ti zvučati besmisleno, no ja vjerujem da ljubav osjećamo srcem. Ipak, kad pogledaš voljenu osobu, nije li srce ono koje podivlja? Također, gledam na osjećaje kao na ljude. Svaki osjećaj ima svoje srce koje kuca, i svaki put kad ga zatajiš, ono se gasi. Umire.

S moje strane mnogo je „ljudi” umrlo, i to baš zbog tebe.

I da, ono jučer... to nije bio moj bus, ali znam da je tvoja stanica bila prije nego sam ja izašao.”

I to je bila istina.

Leonarda Ban, 7. r.

Osnovna škola Bedekovčina, Bedekovčina

Voditelj: Marko Valec

Igračke su oživjele

Jednoga jutra u trgovini igračaka dogodilo se nešto jako čudno. Police i uokolo poslagane kutije iznenada su se počele tresti i poskakivati. U tom trenutku u trgovini nije bilo nikoga tko bi mogao vidjeti da su igračke oživjele!

Najednom se u trgovini pojavila prodavačica. Medo, koji je još uvijek stajao u skladištu sa svojim prijateljicama lutkama, brzo je upozorio svoje prijatelje da se vrate u nepomičan položaj. Prodavačica je s još jednom kolegicom započela slagati igračke na policu. Uzele su što su više igračaka mogle i krenule prema policama. Igračke su počele vikati: „Jao, to nas boli! Pustite nas na miru!” Prodavačice nisu reagirale na njihova zapomaganja. Naime, igračke su imale jednu tajnu. Ljudi ih nisu mogli čuti kako razgovaraju.

Malo pomalo svi prijatelji bili su na policama. Bilo im je dosadno pa su počeli komentirati kupce. Igračke su se međusobno odlično slagale i bile su vesela družina, ali svakoj bi od njih došao trenutak odlaska i vrijeme da usreći neko novo dijete. Naravno, one su to voljele, no bilo je teško odvojiti se od prijatelja. Igračke su pokušavale ne razmišljati o napuštanju trgovine, ali gledati iz minute u minutu kako ti odlaze prijatelji, bilo je za njih tužno.

Vođa igračaka bio je onaj plišani medo iz skladišta. Igračaka je u trgovini bilo jako puno i bilo bi suludo nabrajati sva njihova imena. Medo ih je uvijek učio da trebaju biti sretni što odlaze iz trgovine jer

će nekom malenom, slatkom djetetu uljepšati dio odrastanja. Tako je jednoga dana u trgovinu ušetala plavokosa djevojčica i uzela lijepu lutku Sunčicu. Usprkos rastanku svi su osjetili da je Sunčica u dobrim rukama.

Ubrzo je došao trenutak kada je i plišani medo trebao odraditi svoje. On je kupljen kao poklon jednom dječaku za rođendan. Kada je odlazio, pozdravio je sve igračke i rekao: „Ekipo, čuvajte se!” Taj se pozdrav igračkama urezao u srce jer medo je svima bio poput oca. Unatoč medinu odlasku svi su bili sretni i zadovoljni jer su shvatili da i nije tako loše biti igračka. Usrećuješ djecu, to je zaista lijepo, a nekada, ako baš imaš sreće, susrećeš i nekoga svojega prijatelja s kojim si dijelio policu u trgovini prije odlaska u novi dom.

Frančeska Krečak, 5. r.

Osnovna škola Mokošica, Dubrovnik

Voditeljica: Ivana Obradović

Budi Erin!

„Hajde Erin, trči, trči!” vikao mi je tata. „Mama! Mama! Ne, mama! Vрати se!” Uvijek se probudim na istom mjestu. Sva u znoju. Često sanjam taj isti prizor. Nikada ga neću moći zaboraviti.

Budimpešta je oduvijek bila miran grad. Ljudi su bili ljubazni, dobrušni i naizgled sretni. Savršen grad sa savršenim ljudima, sve do sedmoga listopada. Taj dan je bio najgori dan u mom životu. Dan je započeo uobičajeno. Probudila sam se u šest ujutro i krenula u školu autobusom. Upravo je završio četvrti sat kada se čuo prasak i vika. Pomislili smo da je sudar i svi moji razredni prijatelji i ja nagnuli smo na prozor da bolje vidimo što se događa na ulici. Automobili su stajali na mjestu. Ljudi u automobilima su panično trubili, a pješaci su nekuda žurili. Tišina u razredu. Nije se čula ni muha. Svi smo

zurili u neobičan i nesvakidašnji prizor. Oglasila se nekakva sirena prodorna, dugačka i oštra zvuka. Nismo ni primijetili da je učiteljica otrčala u zbornicu. Kada se vratila samo je tiho rekla: „Brzo, pokupite svoje torbe i izađimo iz škole!” Svi su u panici trčali po školi. Roditelji su nas došli uzeti i brzo smo krenuli kućama. Dok me tata držao za ruku, još nisam razumjela što se događa, ali tata mi je objasnio: ”Neki jako zločesti ljudi došli su u našu zemlju, u naš grad. Oni žele samo rat i neće odustati!” Kod kuće nas je dočekala mama i pomogla mi je spremiti putnu torbu. Pitala sam je: „Kamo idemo?” Mama me je tješila: „Idemo na vlak koji će nas odvesti u Austriju, u Beč. Ne brini Erin, sve će biti u redu!”

Na kolodvoru su se svi gurali kako bi što prije ušli u vlak i pobjegli iz grada koji je nestajao. Nastala je velika gužva. Svi su bili uplašeni. Tata i mama su me držali za ruke. Osjetila sam njihov čvrsti stisak. Odjednom su se na nebu iznad nas pojavili ratni avioni. Ljudi su počeli bježati. Nastala je opća panika. Osjetila sam kako se majčina ruka odvaja od moje. „Mama! Mama!” Mama je nestala u mnoštvu. „Trči Erin, trči!” vikao je tata i vukao me za ruku ne primijetivši da je mama nestala. Čim smo ušli u prepuni vlak, vlak je krenuo. Tada je tata shvatio da nema mame. Panično ju je tražio po vlaku, ali bezuspješno. Ljudi su bili uplašeni i zabrinuti, baš kao i mi. Neki su plakali, neki molili, tata je samo šutio. Njegova šutnja govorila je više od tisuću riječi. Ja sam plakala. Razmišljala sam samo o mami, o njezinoj toploj ruci, dodiru. ”Hoće li mama znati put do Beča?”, plačući sam pitala tatu, ali mi nije ništa odgovorio.

Prolazili su dani. Sklonili smo se kod mamine tetke u Beču. Tata se svaki dan raspitivao o mami. Ništa nismo znali. Upisala sam se u novu školu, ali nisam bila sretna. Neprestano sam razmišljala o mami. Bila sam tužna, usamljena djevojčica. Da stvar bude gora, u školi sam doživljavala svakodnevna poniženja, što zbog stare odjeće koju sam nosila, što zbog činjenice da živim u tuđem gradu. Mirno sam trpila sve udarce i uvrede djece u školi. Samo sam jednom zaplakala kada mi je djevojčica iz razreda rekla: ”Ti si izbjeglica, ne možeš tu ostati. Vрати se u svoju zemlju!” Ispričala sam tati za svakodnevna poniženja

koja sam doživljavala u školi. Tata mi je samo rekao: "Ako želiš biti izbjeglica, budi izbjeglica, ali ako želiš biti Erin, budi Erin!" Možda nemam majke, možda nemam svoj grad i zemlju, ali uvijek ću biti Erin.

Joan Marfan, 6. r.

Talijanska osnovna škola „Galileo Galilei“, Umag
Voditeljica: Adriana Pavković

Kad odem

*Živi se, kao u miru
Ptice su, kao slobodne
Budućnost, kao na dlanu.*
E. Kišević

Kad odem u potragu za srećom
za svjetlima dalekog grada
Kad postanem samo brojka u statistici odlazaka
i zaboravim jezik loših vijesti
i bezizlaznih stanja
Kad ogluhnem na kritike
lažne hvale i priznanja
i kad me uvjerite da mi ovdje nije mjesto
i da su moji snovi samo krhotine stakla
Postat ću drug selicama
i nestati iz ovoga kraja...

Katarina Mirković, 8. r.

Osnovna škola Matija Antun Reljković, Cerna
Voditeljica: Verica Špehar-Vratarić

Ništa

Ne postoji ništa.
I nula je nešto.
Što bi desetica, stotica, tisućica...
bez njih bila?
Samo suha, rogata i neplodna jedinica.
U svemu i posvud je nešto.
U našim mislima
ne smije ništa biti.
U našim djelima
ništa je veliko zlo
i izgubljeno vrijeme.
Zato ništa u nešto
Uvijek treba pretvarati.

Dora Birač, 7. r.

Osnovna škola Kaštanjer, Pula

Voditeljica: Nada Baričević

Metapisanje

Već tri tjedna ne mogu izvući ni riječi iz sebe. Muče me gospoda Lijenost i Odbađanje. Borim se sama sa sobom, borim se sa zmajem koji leti za mnom kud god pošla i podsjeća me da imam posla. On mi šapuće: „Hajde, hajde, hajde, mila... Ne možeš me prevariti. Znaš što te u sobi čeka. Znaš što ti do kreveta leži...” Da, da, moj je zmaj lirske prirode, prepreden stvor, zna da mi malo inverzije i anafore može strašno zavrtjeti glavom. I tako me vabi i mami, a ja se uporno pravim da imam vremena i da je svaka noć moja.

Vani pada kiša, ali u meni je oluja.

A što to točno do kreveta mi leži nije ništa misteriozno i zanimljivo kao što bi moglo zazvučati, ne, to je jedan bezobrazni bestidni bijeli list A4 papira. Na njemu stoje ukoso i na brzinu naškrabane u šiframa natuknice. Moje sjajne ideje i misli nastale u noćnim trenucima kad mi sklapanje u smislenu cjelinu nije ni padalo na pamet. Uglavnom su to segmenti rečenica ili pobacane zamjenice i imenice koje bi me kasnije navodile pri sastavljanju teksta, „ono za luster”, „pet jabuka u suton”, „dodiruje se i kiše” itd. Na prvu nema smisla (a ni na drugu), ali određeni vremenski period od zapisivanja tih podsjetnika mogu se sjetiti značenja i izvući kontekst i dublji smisao – što obično ne napravim. Obično čekam da potpuno zaboravim što sam mislila kad sam zapisala npr. duboko promišljeno i lukavo „tra la la”.

Rogati mi se smješka mojim usnama i uzvraćam mu istim žarom dok pepeo cigarete pada po parketu, a pas laje na mačku u dvorištu.

I tako te moje ideje stoje na papiru i vrzmaju se nestrpljivo dok ih ja ignoriram. Ladice su pune raznobojnih papirića što pršte prijedlozima za koje se nikad nije našlo vremena. Čak ni ne zapišem sve misli pa ih kasnije lovim po glavi jer, ako se ne uhvate olovkom, rasprše se u beskraj. Ne zapišem ih jer ih ugledam na drvetu dok se vozim bezimenom avenijom ili u krumpiru koji gulim. Nekada jednostavno nemaju sreće.

Slušam glazbu samo sebi znanu. Glazba je sad moj zrak, želim slušati sve note odjednom.

Ali zamislimo sada mene kako sjedim za stolom ushićena zbog dobrog, debelog niza natuknica, optimističnih pet listova papira, za slučaj da se riječi otmu kontroli, i lagano otvoren prozor da ne pone-stane kisika muzama. Sve dršće od spremnosti, a moj osmijeh blijedi i mijenja ga griženje kutova usana. Što to želim zabilježiti mekim gra-fitom na bjelini? Hoće li to opet biti neka ljubavna ili filozofsko djelo ili litanijski opis? Olovka se kotrlja po prstima i papiru, a kroz prozor dopire divna škripa starog bicikla. Na ovom putovanju kraj je neka-ko uvijek isti, ne mogu pobjeći od sebe (i svog romantičnog zmaja). Znam samo za jednu formu i nekoliko aktera kojima mijenjam ime i boju kose kako prelaze iz teksta u tekst. Moji protagonisti svi sjede u istoj sobi pušeci cigarete, ludo zamišljeni i melankolično zaljublje-ni s izobličenom karakternom manom ili vrlinom (češće manom) i piju crno vino.

U glavi čujem bubnjanje poznatih koraka. I hrapav glas priča mi o slatkim sunčanim danima na istoku i grubim noćima sjevera.

Izgleda da su muze odlučile (krivim hormone) pročešljati svim mojim postojećim i nepostojećim momcima i muškarcima. Onima s rupicom u obrazu, onima s brkovima i onima s poremećajima ličnosti. Muze su zacvrkutale čim su naišle na sliku poljubaca po vratu ili slani muški miris. Pa dobro, neka im bude, i meni se to sviđa, ali zar zaista želimo biti autorice ljubića? „Da, da, da...“, sada se uključio i zmaj, „ali ne konvencionalnih. Dat ćemo jednom ljubavniku mazohistički fetiš, a drugom ubojite nagone, pa neka ljupko pate!”

Na kopcima mi titra slika dugih prstiju i ravnih obrva u uniformi i panično sjedam za klavir udarajući zatvorenih očiju.

Očito jest da sam robinja eklektičnim pridjevima i zamamnim gla-golima. Lijepa riječi za mene su poput sočnih, kremastih, svježih ko-lača s jagodama i šlagom. Nekada (možda i sada) me toliko zaokupi dotjerivanje da radnja iscuri u zaborav. Dajte da opišem nešto – usne, mango, miris kiše, odlazak na poštu – nećete me naći duže vrijeme, jer treba dobro proučiti mekoću usana i manga, pokislu kosu i gospodi-na za šalterom. Bolje da promijenim temu jer je gospodin, ironično, filatelist, a mango vrlo elokventan.

Zbog tamnih očiju bolesno patim.

Možda malo glazbe? Harmonike, violine, harfe, uvijek daju riječima što ih pišem atmosferu, začine ih tempom, dinamikom. Uz glazbu one dišu, plešu po papiru posebno lako. A kad nastupi tišina, zatečeno ugledam te riječi bez glazbe i shvatim da više nisu iste. Dok je pijanist milovao tipke, nešto poput: „I onda je spustila tacnu i spremila jogurt u frižider.” zvučalo je strašno velebno i dramatično, a sada... Ipak, tako bi mi legao jedan tango. Mijauk gitare. Kontrabas što prede. Da zaplešem i ja sa zmajem što mi se zavodnički osmjehuje iz kutka sobe?

Taman na rubu razuma, upadam u ljepljivu tišinu i pušim ukočeno u krevetu. Mrak već liže zidove. Zmaj mi (ne)suptilno pokazuje njuškom prema papiru što leži do kreveta. Frknem. No, ipak mu pomazim krljušti. Legnem s njim u krevet i zadubim se u riječi i misli, u misli i riječi. Pjesnik u meni već vidi divnu nostalgiju i jesenjinovske figure. Nakon par klimavih pokušaja, stvorim naslov, zabilježim ga i odem na terasu pojesti ranije spomenuti mango razmišljajući o svom problemu s dovršavanjem stvari.

Hrapavi glas s druge strane slušalice zaprede: Prokleta budi, janje.

Ema Muža, 4. r.

Gimnazija Velika Gorica, Velika Gorica

Voditeljica: Melita Jakopović

Priča o jednom djetinjstvu

Ovo uistinu i jest bajka, pa ju moram započeti s klasičnim: "Bilo jednom davno". No, dobro nije bilo baš davno, a možda nije ni bilo. Ipak, moja vam riječ ne znači mnogo, zar ne? Vidite, rođen sam jednog čudnog dana kada je "nestalo Sunce", tijekom vrućega ljetnog poslijepodneva. Znam, nije neki publicitet da sam dijete koje se rodilo bez sunčevog sjaja, ali bilo je zapisano među zvijezdama. Vjerujem da su najbolje priče ujedno i one koje su izmišljene. Nitko nije pitao Šenou u kojem je vinogradu dočekao kišu tijekom berbe neke davne godine na otrgnutoj stranici crkvenog kalendara, pa ne znam zašto bi meni netko zamjerio, ako u priču ubacim neki zlatni brošić na svilenoj bluzi koja je zgužvana snivala na stolici, ili neke tamno crne oči koje sam tražio ispred stare vojarne u Stepinčevoj. Djetinjstvo je ona najcrvenija jabuka na posustajućem životnom stablu, koja nažalost, padne prva. O njemu su pisali i Mark Twain, i Krleža, i neki mudri Rusi, pa ja imam malo što za nadodati, ali se zgrozim kad pogledam svu ovu djecu kojom sam okružen koja ga nikad nisu imala, razmetno trošeći najveće blago koje je ikad kovano.

Dani mojeg djetinjstva su se nježno razgrnuli kao meki, pamučni oblaci nad katedralom. Te uspomene se lako razrijede, poput u čaše vina u doticaju sa suzom, ali uvijek ih nešto vrati, barem na trenutak. To zaigrano vrijeme proveo sam u pohodu na neke vjetrenjače, naravno ne sam, već u jednočlanom društvu. Tako je, samo ja i moj vjerni Sancho jašemo u sumrak ka drugoj epizodi. S djevojkama je bilo nešto drugačije, nisam bio vitez na konju, već sam prije nalikovao na konja. Znaite, mašta je moj avet. Tražio sam djevojke, lijepe, pametne, pristojne, ali sam nalijetao i na njihove potpune suprotnosti. Ne žalim se, i one služe nekoj svrsi, dobro vino zna prepoznati samo onaj koji je kušao loše. Naime, ljubav zaore srce poput pluga na širokoj zamagljenoj njivi i pomuti vid gore od bilo koje dosadašnje berbe, pa je valja skrivati kao zmija noge. Riječi: „Volim te” prve su na listi za izbjegavanje zato što se istroše isto kao filcani pokrivač, a ako vam se slučajno potkradu nemojte se iznenaditi da ste postali samo rečka na

kundaku osobe koja vam je cijeli svijet. Istina, poljubac voljene osobe udijeli vjetra svakom jedrenjaku, ali nestanu tragovi stopa u snijegu, pa zašto ne bi i tragovi poljubaca u vremenu? Sve su to zaboravne uspomene, ali jednu noć moram istaknuti u ovoj ispovijedi, a uključuje djevojku, naravno, no nije romantični kliše. Svi za djevojke u koje su zaljubljeni kažu da su savršene, ali ja sam bio siguran da ona nije bila takva. Svi drugi anđeli imaju krila. Zato se ja ne mogu žaliti što mi ju je oduzeo netko drugi, kako li je tek bilo anđelima kada su je dali meni, bar na neko vrijeme? Da se razumijemo, ja nju nikad nisam ni imao da je izgubim, ali to su samo nijanse koje srce ne razlikuje. Kako bilo, nemam se pravo buniti, Žukov je gubio divizije, a ja jednu djevojku širokog osmijeha i tamnih očiju. Iako je ta noć bila samo jedna srebrnkasta kapljica u zdencu uspomena, ja sam tu uspomenu stekao, a što mi je još važnije, postao sam nečija uspomena. Sjećam se violinista s vedrim očima i zlatnim zubom među eskadronom tamburaša naoružanih osmijehom čije profinjene čivije bodu ravno u srce svakim trzajem po strunama. Nije rekla mnogo, ali sve sam to pažljivo pročitao u njenim očima, obraćajući pažnju na svaki detalj. Ta noć je uistinu bila zvjezdana, ali iz njenog pogleda bilo je očito da barem dvije zvijezde nisu bile na nebu.

U posljednje vrijeme strepim nad svakom srećom, očekujući obrat. U toj osječkoj Tvrđi ostao je jedan mladić, zaigran, trezven, zaljubljen. Bez obzira što sila Drave pomjera pijesak vremena, on je zauvijek ostao u nekoj četrnaestoj ili petnaestoj, u društvu ostalih duhova, starih kočijaša i mladih žandara koji stanuju na ulicama od žute, austro-ugarske cigle. Zjenice su mu prošarane mjesečevim sjajem, tom olovnom vojniku kojeg je sustiglo sudbonosno zrno u jednom ratu u kojem nema Zrinskih i Obilića, nema heroja i ordenja. Jedan rat o kojemu se neće udijeliti stranica povijesti, ma, ni u stihu da ga spomene čisto radi rime. Eto, osječka tvrđava je bila poprište mnogih ratova i opet je upisala bod na svojim zidinama. Što mislite, postoji li negdje „Spomenik palom borcu koji je čekao djevojku svojih snova?“ Naravno da ne postoji, zato što srce dolazi s ugraviranom posvetom koja se čita tek kad je prekasno. Sudbina se zna poigrati sa svima nama, tako se i

poklopilo da sam ja najbolje životne savjete dobio od čovjeka kojemu je najcjenjeniji posjed jedan stari, hrđavi kazan za rakiju, kojeg je volio kao najzlatniji ruski samovar. Mi smo iz ove ravničarske Provanse, gdje raste kukuruz umjesto lavande, ali zato imamo dovoljno zaliha tuge da izdrže cijelu vječnost. Naravno podrazumijeva se da je ravnica ravna, ali zato djevojke u njoj definitivno nisu. Neki to ne vole. Sada je u modi armiran beton i grafiti na zidovima, i mladići koji tjeraju inat dok ih forenzičari ne ocrtaju kredom na pločniku. Ja sam nažalost iznimno staromodan, pa sam se sam sa sobom mimoišao u vremenu, ono je završilo davno prije nego što sam ja njega stigao, a ovo je neka hibridna generacija kojoj ne mogu predvidjeti ishod.

Možda sam u krivu, ali više ni ne marim toliko. Možda je ovo samo jedan od onih dana koji će se razliti kao ulje na platnu. Eto, ja sam još uvijek tu da nižem neke lančice od srebrnih riječi, koji se lako otpišu za bižuteriju. Brojim zvijezde koje me prate kada samujem u kasne noći i rana jutro po onim drumovima koji odavno poznaju moje korake. Uživao sam u društvu pristojnih i manje pristojnih djevojaka, od kojih su spomen samo nekoliko okomitih, pa jedna vodoravna linija. Prođem onim ulicama nekad, ne baš slučajno, pa bacim pogled na onaj prozor da vidim pomiču li zavjesu nečije nježne ruke. Naravno ja poznajem samo prozor, za vrata sam stranac, ali tako i treba biti. Istina, drugi me obilaze kao siloviti valovi, a ja sam na svoju žalost bar stopu ispred njih dok se borim protiv nepopustljive struje. Ali kapetan tone s lađom, zar ne? Daleko bilo, ali došlo blizu. S vjetrom u leđima nastojao sam uploviti ovaj jedrenjak u sigurne vode i bolja vremena, ali tako nešto ne postoji, te vode su samo moja mašta po kojoj brodim i tonem. Možda će se jednog dana probuditi i shvatiti koliko sam ju volio, a možda i neće, samo vrijeme zna. Evo ih... opet vjetrenjače...

Adrian Buček, 3. r.

Trgovačka i komercijalna škola „Davor Milas”, Osijek
Voditeljica: Marina Jukić

Osam i pedeset

Vidi ti ovog psa. Trči, bezbrižno. Gdje ide? Ne zna ni on. Možda i zna. Ali samo gdje želi. Što želi? Ne znam. Golub se šeće. Tko zna što on misli. Ionako i ovako će umrijeti za par dana. Ne žive dugo, zar ne? Jel me ljudi gledaju čudno? Ovdje, sama, na kamenom zidu. Sjedim i pratim. Pogledom. Tiho. Misle li da ih osuđujem? Ja se nadam da ne. Zašto ste sami? Ne vidim razlog da budete sami. Ajme, pas! I ja imam psa. Dobro jutro i vama, bako iz Njemačke! Je li me ovaj čovjek upravo slikao? Molim? Joj, oni pričaju o Zagrebu. Ja bih u Zagreb! Kako je glasan ovaj golub. To mi je super. A gdje ćete vi momci? Markirate? Gladna sam. Gumeni bomboni su na popustu u Mulleru. Želim imati svoj vrt. Zašto nosiš naočale kada je sunce tako slabo? Kriješ li nešto?

Pitam se moram li trčati doma. Želim pisati pjesme. Priče. Romane. Pitam se kakvu juhu će raditi ova baka. Nedostaje mi moja baka. Ova žena ima lijepu vestu. Opet ovaj pas. Volim kad se ljudi glasno smiju. Ja se glasno smijem. Ne znam je li se grad prazni ili popunjava. Dobar tek! Volim kad se ljudi dobro oblače. A tek bakice? Pa najbolje. Taj stil je jedinstven. Kako lupa s tim petama. Jel se i ja tako čujem dok hodam? Ne, ja hodam krivo. Mama i tata mi to uvijek govore. Volim proljeće. Ajme, ne ljubavi, pramenovi su tako 2010. Tu ćeš ga slikati? Vizualna koordinacija? Ne? Malo je zahladilo. Ovo je jedna od onih sekundi. Kad sunce nestane. Samo nakratko. Pa se zamrača. Dovoljno je da zatvoriš oči. Da trepneš. I popustit ćeš to. Golub! Dva! Tri! Moj brat se jednom popeo na zlatna vrata. Kako je sišao? Želim kavu. Što ću doručkovati? Uskoro je gotov sat. Ajme, ona vozi role. Ja sam slomila ruku na rolama. I otad ih se bojim. Svatko se boji nečega. Ja se, na primjer, bojim vrata. Neka baka je prošla i pogledala me u oči. Možda misli da sam pjesnička duša. Slobodna duša? Nadam se. Pola starijih ljudi ima bolji mobitel od mene. Ali ja sam u redu. Ajme, da, te cipele rasturaju bako! Jesam li napisala sve što sam htjela? Ne znam, jesam li? Idem u Top Shop.

Lana Radoš, 4. r.

Gimnazija Pula, Pula
Voditelj: Filip Zoričić

mama seka

seka, metar pedeset osam, pola devet, na balkonu u barceloni, seka, bijeli ronhil i *nescafe creme* svako jutro u šest, s mačkom u krilu, seka u pozadini, sve dok ne bukne, seka razbila retrovizor dok me vozila u školu, seka s mužem u remisiji i bez dopunskog jer joj kao nije trebalo, seka, osoba iza volana, priča o šest mjeseci koje je živjela u varaždinu, izgovara moje ime kao da sam nešto vrijedno spomena, kao da nisam neka izraslina koju su izvadili iz nje, seka koncept, topli zagrljaj na uglatom stolcu i sve što ti doma vrišti u glavi, seka, buncek tri dana za redom – naučila me kuhati, seka, prvi put upalila prednju kameru na mobitelu u bolnici, seka, bomba u pentagonu, seka, rez kolosijek transsibirske od boka do boka, seka mi je rekla da mene i buraza ne mora biti strah, nije mi ni sinulo da bi me moglo biti, seka, seka. seka misli da nas nije briga. tako to ide. seka i stari mole prije kreveta. valjda pomaže. (ja plačem. svakom svoje), seka, teta klara, baka, predugo-prekratko, seka, čudo entropije, seka, previše plačem, seka plače još više. seka, nije li da previše boli da bi svi bili živi i zajedno? seka, svijeće na trsatu, bože ja ne pripadam ovdje, molila sam za seku, a za mene je valjda odmah bilo prekasno, a seka je i jedina dobra stvar u cijeloj priči. svijetu. ista stvar. seka, kontrola za tri mjeseca, dugo suho ljeto (seka me prošle godine nazvala kako izliječiti mamurluk, seka i nena bile udarile po koktelima, seka se smijala preko telefona, a ja sam vidjela pijana svjetla rive, gluposti koje misliš da ti mama ne zna), seka, prošle smo to već zajedno, ali ti nitko ne veli da oporavak nije prokleta linearna funkcija, seka, tri sata u kupaonici, dvanaest na nogama, seka, superheroj u kućnom ogrtaču, seka, dvadeset četiri devet, kolesterol ti je visok, ali sve drugo oseka, seka. seka sve drugo u redu, seka plava ili zelena tretirat ćemo to kao madež, samo sam mu rekla da me vodi negdje gdje me nitko neće vidjeti kako plačem, seka uplašila sam se, seka život ide gore-dolje lijevo-desno i seka, vele da ne znaš što imaš sve dok to ne izgubiš, seka koliko mi je drago da to nije istina.

Petra Grašić, 4. r.

Gimnazija Josipa Slavenskog, Čakovec

Voditelj: Ivan Pranjić

Mojoj majci

Bila je ponoć. Tiho, na prstima, pazeći da ne stanem na škripavi dio poda, ušla sam u sobu. Premorena, gotovo zaklopljenih očiju, ugledam bilježnicu iz matematike. Geometrija, trokuti, Pitagorin poučak zadnje su što sam mogla u polusnu vidjeti. Nipošto zadaću nisam mogla ostaviti nedovršenu. Zaspala sam između povlačenja stranica. No, samo nakratko. Ipak, odužila se moja matematika. Osluškujem sekunde, minute, a onda kada se kazaljke sklope – san se prekida. Na izlazu iz kuće, ponovno pazeći da ne stanem na škripavac, žurno uzimajući košaricu, odem na sajam. U zoru kišnog dana postavljam štand, mali drveni stolac prekriven bijelom majicom, inače za tjelesni, u ovom slučaju kao stolnjak za moje blago. Sve je više kapljica padalo, bile su sve gušće. Lice bijaše mokro kao da sam upravo izronila, a iz nekada kovrčave kose cijedilo se kao iz kabla. Kako samo nekoliko kapljica može promijeniti igračku, izrađivanu onda kada sam jedino imala vremena, nakon škole, između zadaća i učenja?! Zgužvani papiri propalog nacрта, utrnule ruke od kidanja grana s oraha pored kuće, sati i sati struganja dok se ne dobije dovoljno glatka podloga da bi je poneka baka kupila za svoje unuča. Taktom stopala o lokvu, poput šapta kazaljke, čekala sam i čekala. Trčali su maraton, ljudi ispod rastvorenih kišobrana, očiju samo napola otvorenih jer kiša je padala pomalo koso, u pravcu lica. Žena se okrene prema meni, a muž je zaustavi: „Nećeš valjda to kupiti?” Razočarana, sa stolcem ispod ruke, kolekcijom svezanom u čvor majice, krenem u školu. Prvi sat, hrvatski. Ulazim u učionicu potpuno mokra, ostavljajući lokvu nakon svakog koraka. Tužan pogled profe, kako smo je od milja zvali, prelazi u sažalijevanje vidjevši me onako vodenu. S jedne strane zabrinuta profesoričina pitanja odzvanjala su mi poput najtanje kazaljke, a svaku sekundu vraćalo se sjećanje na taj događaj. Bilo je to 12. prosinca prošle godine.

Ulazna vrata sna prekinuo je zvuk sirene. U trenutku sam osjetila kako nož probija moje srce, no koža ostaje netaknuta. Kao da me netko polio hladnom vodom, ali toliko slanom da srce pretvori u more

slanih rana, a putovi su do njega čisti poput suze. Vrata se zatvore, a sirena plave boje, sada tmurnije nego ikada, ogłosi se na vrhu.

Ubrzo, mislim sam opet bila na satu. Tema je „Mojoj majci“. Olovka u ruci i tinta se već razlijevala po bijelom papiru.

Mojoj majci,

iz moga zagrljaja otrgnuli su te nemilosrdno, iz tvojih ruku razdvojili moje. Iz tvoje odjeće ne ćutim više miris kuhinje, već surove, bolničke sterilnosti. Kažu da si blijeda. Zar i obrazi tvoji uvijek rumeni? Nekada guste crne trepavice sada su samo vršci smaragdnih, većinom zaklopljenih očiju. Kanalići koji su se kraj tvojih Kupidovih usana crtali svaki puta kada me počastiš svojim zvonkim smijehom više se ne pojavljuju. Beživotne ruke, one ruke koje me podsjećaju na uvijek istu prosinačku noć...

Svim silama nastojim razumjeti što te navelo da svoju ljubav poklanjaš onima koji je nisu zaslužili, onima koji ti nanose bol. Vlastiti si život podredila rukama onoga koji nije prezao ni pred najjačim udarcima, najoštrijim riječima. Plavice su prekrivale tvoje lice, ogrebotine su sezale posvuda po tvome tijelu, a ti – ti si sve to, izgarajuća srca, nijemo podnosila.

– Žene su pobjeda materije nad umom – sjećam se, netko je rekao. Pobjeda, da, ali ovoga (ne)čovjeka koji te baca u siromaštvo usamljenosti, čiji nasilni prsti ispuštaju s lakoćom tvoju žrtvenu ruku. Pobjeda je to onoga hoda iza tebe po žeravici, smijući se na svaku ranu užarenog stopala. Ovih, koji žele nad tobom vladati sve do trenutka kada život postane nepodnošljiv, od svakodnevice, a strah uvijek prisutan. Da, pobjeda njegove ruke nad tvojim licem, njegovih riječi nad tvojom psihom.

Pobjeda onih koji sve to gledajući skrivaju glavu iza velikog zida.

Onih koji ništa ne poduzimaju, a zbog čega je svijet opasno mjesto za življenje.

Vječni je to mit o suprotstavljenim stranama; labirint šutnje iz kojeg samo žena može izaći.

A ti... ti vrati boju, bistrinu pogleda, proljetno zelenilo očiju, bore smijalice na obrazima. Ozdravi. Vrati se. Učini da ponovno budem

dijete, u moje djetinjstvo donesi bezbrižnosti. Ne daj da moram već sama zarađivati, ne daj da se bojim kiše, mokre majice koju taj dan više neću moći iskoristiti. Želim da i meni, poput mojih prijatelja, škola bude na prvom mjestu. Neizmjereno te volim. Neopisivo mi nedostaješ.

...

Zvuk školskog zvona prekine moje misli.

Slomljena, duše ogoljene, ulazim u sobu pazeći da ne stanem na škripavi dio poda. Bijeli zidovi skrivaju moje obzore. Kazaljke se sklappaju, sat otkucava ponoć, a mene čeka matematika.

Ana-Marija Kraljević, 2. r.

Zdravstvena i veterinarska škola dr. Andrije Štampara, Vinkovci
Voditeljica: Vlasta Galić

Moja majka te ne voli

Moja majka te ne voli
uvijek radiš i nikada te nema kod kuće
Ona bi te voljela
da te ikada zapravo upoznala
Ali lovio si novčanice
Dok jedne subote
nisu došli po tebe
Sada odrađuješ 15 godina
Na tvojim stvarima uhvatila se paučina
Kuća je prazna i sanjam
izlazim iz oceana
Mokra kosa bijela je
palme zovu tvoje prezime
Dok grlim kaput pjevam
da sam bogatašica ostavila bih te

Margareta Ferić, 4. r.

Katolička gimnazija s pravom javnosti u Požegi, Požega
Voditelj: Miroslav Paulić

Muškarac

Ponašam se kao pravi muškarac
Glasno se smijem, ponekad i drugima
Prepričavam proste viceve i gluposti

Pijem i pušim poput muškarca
U kafiću prije košarkaške utakmice uvijek posegnem za pivom
Ugledam nešto oku ugodno,
odmjerim, poželim, zavedem
Kao muškarac

Ljubim kao muškarac
Napustim bez osvrtnja
Svađam se glasno i borbeno
Nikad ne popuštam
Ne bojim se sukoba bilo kakve vrste

Radim kao muškarac
Zaradim i potrošim
Pogriješim, donesem lošu odluku, povrijedim
I dalje kao muškarac

No svi moji grijesi uvećani su činjenicom
koju mi ne želite oprostiti
Ja NISAM muškarac

Dora Straža, 4. r.

Športska gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Draženka Rajković Vrdoljak

Šef

– Ponos... Što je uopće ponos? – pitao se Jakov Horvat dok je u 19 sati i 42 minute stajao u šefovu uredu i gledao tom čovjeku u oči. Čovjeku? Može li se takva pojava uopće nazvati čovjekom? Atletski građen muškarac u ranim tridesetima, guste, zalizane crne kose, sitnih crnih očiju koje prodornim pogledom probijaju svaki emocionalni i psihički štit koji osoba oko sebe postavi te i najsitnijim pomakom režu čovjeka poput skalpela dok ne dođu do njegove srži, sjedio je nasupro t njemu i opuštено ispijao čašu skupog konjaka. Horvat pogleda na svoj ručni sat. 19:43. Potpuna tišina. Osjeća kako mu znoj kapa s čela i upada u oči. Steže ga u grlu. Osjeća kao da mu je tko zabio čavle duboko u kožu i lagano ih izvlači. Svaki trenutak neugodne tišine ga sve više zateže i boli.

Šef odlučio prekinuti tišinu, elegantno spusti polupraznu čašu na stol i progovori: Ne! Nikako, Horvat! – izgovori čvrstim, muževnim basom, glasom koji je u Horvatu od prvog dana u tvrtki izazivao određenu dozu strahopoštovanja, a sad ga je osjećao kao titanske zidove koji se sabijaju i gnječe ga. – Šefe, uz dužno poštovanje... – zastao je. Nije znao koliko je pametno išta odgovarati tom čovjeku. Ne, ne čovjeku, demonu koji ruši njegove snove i oduzima mu i najsitnije radosti u životu. Upravo taj čovjek odgovoran je za postupno iščezavanje njegova radnog entuzijazma, od prvog neisplaćena prekovremenog sata, ogromne količine papirologije ne samo njegovih, već i tuđih slučajeva, koju je bio prisiljen rješavati, do stava i ophođenja prema njemu i njegovu radu.

Zbog njega je postao robot, više nije obavljao posao istim žarom kojim je studirao pravo. Iz dana u dan radio je isto, rješavao papirologiju, sastajao se s klijentima i na kraju dana odlazio kući, gdje su ga čekale jedine radosti koje ima u životu: supruga i mala Ema. Nakon duga i naporna dana na poslu nije bilo boljeg osjećaja od onog kad bi napokon došao kući, poljubio ženu, uzeo Emu u naručje, odveo ju u krevetić, pričao priče za laku noć, a zatim otišao porazgovarati s dragom u bračnoj postelji. Ona ga je razumjela. Zbog nje i Eme bio

je spreman otići do pakla i natrag. U petak je Emin rođendan i Horvat je više puta naglasio šefu da neće moći raditi dulje od propisanog radnog vremena od 8 do 16 sati. Ipak, šef mu je danas, u petak popodne, javio da ured ima puno posla te će morati ostati koji sat duže. Prekovremeni rad u ovom uredu nije mu bio stran, navikao je da mu prekovremeni satovi ne budu plaćeni ili budu plaćeni puno manje nego što bi trebali biti. No, unatoč svemu, obećao je Emi odlazak u lunapark i cjelovečernji izbor vožnjā koje želi.

Planirao je ispuniti obećanje. Zato je sada napet i nervozan do krajnjih granica stajao pred šefom moleći ga neka nađe nekog drugog za rješavanje dokumentacije. 19:46. Horvat je osjećao svaki otkucaj svog srca, svaka sekunda mu se činila kao sat dok je pokušavao prožvakati šefov odgovor i smisliti kako će dalje postupiti. Osjećao je gnjev, revolt. Na trenutak je dobio snažnu želju da skupi hrabrosti, pljune taj „ljudski šljām” koji ga godinama izrabljuje i pošalje sve kvragu, ali se ponovno sjetio supruge i Eme te shvatio da su dani, kad je imao pravo na ponos i dostojanstvo, davno prošli. Osjećao je mučninu u trbuhu, kao da mu netko izvrcē crijeva i cijedi ih poput mokre krpe. Pogleda još jednom na sat koji je lagano plesao po znojnom zglobu. Primijetio je da mu ruka drhti. 19:48. Kazaljke, koje su se sporo ali sigurno pomicale, samo su pojačavale mučninu.

Šef napokon prekine tišinu, ustane s udobnog kožnog stolca i reče: Horvat, mislim da smo rekli sve. Posla ima hrpa, a neće se sam odraditi, tako da počneš. – Zatim otvori ladicu u stolu i izvuče poprilično debeo snop papira. – Ispuni i ove formulare i slobodan si za danas. Idem malo ranije, vodim zaručnicu u kino – dobaci te čvrstim, odlučnim korakom krene prema izlazu. Horvat je bio na rubu nesvjestice, crnilo mu se pred očima, pritiskalo ga u prsima, nije mogao doći do daha. Šef je već uhvatio kvaku kad je Horvat odlučio pokušati još jednom. Udahnio je zraka koliko je mogao te, uz tešku muku, uspio prozboriti: Šefe... – Da? – Šef se okrene i pogleda ga u oči. Ponovno taj prodorni pogled koji je govorio da mu je sasvim svejedno za njegove želje i zahtjeve... Horvat je nitko i ništa. Nema hrabrosti ni kazati što misli, zauzeti stav. – Ugodnu Vam večer želim. – Hvala, Horvat. Laku

noć. – Laku noć, šefe. 19:54 Horvat je ostao sam u šefovu uredu, a na stolu ga je čekao onaj debeli snop spisa. Razmišljao je o svom položaju: koliko god želio napraviti nešto, koliko god se želio oduprijeti i pokazati da mu je ostalo nešto dostojanstva, ne smije.

Treba mu plaća, koliko god nepravедna bila, koliko god mu prekovremenih sati bilo neisplaćeno. Od nečeg treba jesti. Ne može si priuštiti rizik traženja posla još dvije godine. Ne zbog sebe, već svoje obitelji. Horvat iz nekog drugog svemira ponosno bi nokautirao Šefa i kazao mu što ga ide, ali ovaj nema taj luksuz. Ovaj Horvat, koji sad stoji u Šefovu uredu, samo je sjena onog što je nekad bio, mršava sjenka kojoj je stvarni svijet prisilno oduzeo i obličje i esenciju. Horvat koji nema druge nego i sutra raditi nekoliko dodatnih sati i ne stići večeras odvesti Emu u lunapark. Valjda će jednog dana Ema razumjeti da je ovo za njeno dobro. Razumjet će i supruga. Sjeo je u mekanu, udobnu šefovu stolicu. – Mora da je lijepo biti šef – pomisli i, pogledavši koliko još formulara ima, zarida i počne se tresti. 23:31. Nije ni primijetio da je zaspao. Horvat iziđe iz zgrade odvjetničkog ureda, zaključa vrata, osvrne se kako bi se uvjerio da nitko ne gleda i da nema kamera, otkopča rasporak i pomokri se na vrata nekontrolirano se smijući.

Điđi Delalić, 4. r.

Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik

Voditeljica: Danijela Grubišić

Slonovski pikado

Znam da te zanima Harone, ne moraš šutjeti, ali slušaj kako je to bilo!

Ušli smo Pačo i ja u caffè bar „Prpan”. Kronerski opor miris zapuhao nas je pri otvaranju vrata i zveckanju zvončića iznad njih. Vjerujem da je to služilo vlasniku Prpanu kao sustav obrane od zakonskih službenika kad bi naišli, a on bi točio alkohol djelatnicima škole preko puta ili maloljetnoj gospodi. Naručio sam neku smeđu brlju, a Pačo cedevitu s absinthom. Na čelu mi se kondenziralo alkoholno piće koje sam pio negdje prije, ali se ne sjećam zaista kada ni gdje. Evo, i sad kad je na meni red da gađam, razmatram da to možda i moj znoj jer u džepu mi više medvjedi nisu zveckali, a to je bio znak da mi je samo jedan preostao. Prebacio sam ga iz svojih traperica u prednji džep na prsima svoje znojne košulje. Samo još jedna igra. Švorc sam, a uz to Pači nisam bio ni do koljena u pikadu. Mogao je igrati zatvorenih očiju. Prpan je već drugi put zamijenio daske iza stroja za pikado kako bi zaštitio zid od mojih neučinkovitih strelica. Često se ljutio već pri mom otvaranju vrata. Danas me nije skužio jer je bio u skladištu pa sam se brzo pogrbio i povukao Paču za sobom ne bi li morao slušati prijetnje o trajnom izbacivanju iz kafića. Međutim, danas sam se, izgleda, zamjerio i Bogu. Naime, ideju o svemogućem čiči svecu, zaštitniku pijanaca, moralnih promašaja, kužnih prostorija i egzotičnih životinja uništio je deficit kilaže slitine kositra i bakra u pljesnivom džepu. Pačo je već postao nestrpljiv, a svoju absinthvitu je zamalo naskap ispio iz čaše dok ju je još držala debela Nena, Prpanova žena/djevojka/majka/sestra!?. Često su se svađali, a nerijetko sam ja bio uzrok svađe pa je Nena već dosta dugo odbijala nositi mi piće te sam morao do šanka sam. Uvjeren sam kako je njena stalna ljutnja bila i posljedica neobjašnjivoga odnosa među nama. Sjećam se kako mi je majka oduvijek govorila kako imam lijepe oči, a i Prpan ima lijepe oči.

Ne paše ti to što pričam? Vidim da si brže počeo veslati.

No, slušaj dalje Harone, već mi je grlo suho...

Nakon što sam se vratio s pićem i odmah platio, jer je na meni bio red, krenuo sam navrtati ravne vrhove na tijelo plavih strelica, kako ne bi ispadale iz utora za gađanje. Sada je bio trenutak. Odjednom naglo smrzavanje atmosfere u prostoriji. Sve se u kužnoj birtiji vratilo u ledeno doba.

Neću uspjati pogoditi! Čelo mi se počelo pojačano znojiti, a skrivena navika primjetnog stenjanja kroz usne kad god mi je teško, obojala je zaleđenu kocku alkohola u kojoj smo smješteni. Spreman sam za gađanje. Čim su stalni gosti, uglavnom stari kladioničari i musavi kroneri to primijetili, ustuknuli su kao pred kraj saslušanja ili osude na smrtnu kaznu. Čiča Mile probudio se iz slatkog sna i zavukao se u drugi kut kafića prevrnuvši pri tome čašu. To je podiglo napetost u poslovnome prostoru mračne birtije. Papan je počeo roktati poput divlje svinje. Plašljivi starčić Mile, gradsko dijete, nikad nije vidio divlju svinju, ali je imao godišnju kartu za zoo u kojem je uhićen nekoliko puta za nedolično ponašanje. I slučajni su se gosti i prolaznici namjernici od straha također udaljili. Pačo je nervoznim cupkanjem iščekivao prvu strelicu zadnje igre. Krećem. Zavladao je tišina u kafiću. Čak je i glazba prestala. Čulo se samo iritantno disanje debele Nene.

Prvi hitac. „Direktan pogodak.“, tako su nazvali moj promašaj . Drugi hitac. „Još direktniji, haha“, grohotom se nasmija Prpan i otkrije cijelom kafiću svoje odvratne, žute zube ispod svojih još žućih brkova nastalih pušenjem najtežih cigareta u regiji. Treći i završni hitac. Znoj je kapao s moje glave. Ruka mi se tresla. Svi su u strahu očekivali treći hitac. Pačo je gorio od muke. Evo ide. Blagi zamah zapešćem i... Puštam je. Strelica je jurnula silovito prema središtu mete. Do pola puta. U tom trenutku mi se smučilo od one brlje na prazan želudac i jedino što sam mogao jest pratiti strelicu kako skreće ulijevo, ulijeće u čašu koju je Mile prevrnuo, izlijeće još većom brzinom iz nje, odbija se od zvončića iznad štoka, rezultirajući prigušenim zvonkim zvukom udarca. Nakon rezonancije tog zvuka i kratke tišine ubrzo se čuo plačljivi jauk. Uslijedila je zatim gromoglasna kakofonija zgražanja, histeričnog smijanja i kreštavog plača.

Pogodio sam debelu Nenu. Ravno u oko! Pačo je lio alkoholne suze od smijeha. Krv koja je tekla iz Nenine očne duplje jasno je naglašavala Neninu sivu boju njene poluviseće, debele kože. Izgledala je kao ranjeni slon. Čim sam kročio prema šanku ne bih li pomogao staroj slonici, Pačo me povuče i panično kaže: „Kidajmo!” Stari slon Prpan, zaboravio sam reći, ratni je veteran.

Izvadio je svoj revolver koji je držao u posebnoj ladici za obranu od poreznika. Odjednom snažan prasak prigušen plaćem debele žene. Tijelo mi se ukočilo i sledilo. Nastala je vika u „Prpanu”. U tom kaosu gdje su se kroneri okomili jedni na druge, netko me je zgrabio s leđa i izvukao van da umrem na svježem zraku. Priželjkivao smrt vani, a ne na hladnim pločicama kvartovskog kafića. I zaista, Pačo me polegne na travu ispred kafića. Vidio sam suze u njegovim očima. Ipak mi se samo vid zamaglio. „Jesmo li obojica umrli?“, upitah plaho. „Tvoji su problemi veliki. Izvukao sam te iz one rupe dok si proučavao čovjekov pištolj.” Nedugo nakon što sam prestao biti mrtav, reče mi: „Sreća zbilja prati budale, znaš” i pokaza na moju košulju. Iz izgorjeloga džepa izvadih posljednjih pet kuna koje sam imao. „Pismo ili glava?“, nasmijem se blesavo. „Kako ti draže, budalo”, uzvratu Pačo. Prljav od trave i blata i ispunjen srećom što sam još živ, zvonko izjavim: „Ja sam glava.” Palcem ispalim kovanicu u zrak i ulovim je u šaku te ju u šaci okrenem i postavim na podlakticu druge ruke. Čim sam otkrio kovanicu drugom rukom, obojica smo istog trena isповраćali. Naime, zrno Prpanovog metka pretvorilo je među u sivog, zagorjelog, ružnog slona. Bila je to debela Nena.

To je sve što sam ti htio ispričati, neumjesni lađaru! Sad me vozi gdje mi je mjesto.

Mihael Stipanović, 4. r.

IX. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Ljiljana Miler

Priča s prozorskog stakla

– *Okanite se svake nade, vi, koji ulazite...* – promrsio je nervozno Leon provlačeći se prepunim hodnikom vlaka koji je kašljucavo klopotaog prugom na relaciji Osijek – Vinkovci. Cipele na njegovim nogama činile su istovremeno zločin i postajale kazna onima kojima je stao na prste u pokušaju da se izvuče iz ove konzerve ljudskih sardina. Rastresenim je pogledom tražio slobodno mjesto dok je pakleni lipanjski petak bez milosti *topio* putnike koji su se *lijepili* jedan po drugome kao žvake po užarenom asfaltu.

– *Konačno!!!* – u nevjericu je pomislio Leon žureći prema upražnjenom mjestu nespretno preskačući razbacane torbe i ruksake nijemo spominjući pritom sve poznate svece. Brundavim je tonom *počastio* ljude u kupeu svojim pozdravom.

Vožnju vlakom doživljavao je kao pravu gnjavažu i zadnji izbor. Putnici namirisani dezodoransima studenskih menzi i podgrijanih gotovih jela uvijek su bili izazov koji je trebalo preživjeti. Kada se toj deponiji mirisa doda nabildana količina testosterona i parfema kupljenih mizernim učeničkim džeparcima, bilo je to mjesto s kojega želite pobjeći. Ljut zbog manjka udobnosti na koju je navikao, nije želio ni pogledati svoje supatnike, ljude koji su plitko, ribljim uzdasima disali dok je temperatura limenog grotla dosegala četrdesetak stupnjeva. Onako napamet, znao je da vlakom uvijek putuju dobro skrivene prošlosti i nepoznate budućnosti.

Nezainteresiran za ono što je unutra, pogled je usmjerio prema prozorskom staklu. U njegovu je odrazu prvo primijetio ženu. Do nje su sjedili mrki, raskuštrani ljudi čije su razjapljene cipele već na prvi pogled odavale bezbroj prijeđenih kilometara ljudske nesreće. Prošla ga je neka vlažna jeza od koje je zadrhtao. Poput *fleševa* ni od kuda su iskočile slike napuštenih gradova, razorenih domova, pretrpanih čamaca i bespomoćnih ljudi izgubljena, prazna pogleda... Odjednom se silno poželio okrenuti i dobro promotriti svoje suputnike (ili pobjeći?!), ali sada se to više nije dalo učiniti. Ljudi uglavnom zaziru od tuđih sudbina i života sačuvanih u očima i mislima. Paralizirano

je zurio u prozorsko staklo na kojem se zrcalio svijet njegova kupea i jedne nesreće.

Tik do njega pognute je glave sjedio stariji muškarac. S vremena na vrijeme samo bi uzdahnuo, a taj se uzdah Leonu činio težim od sparine koja ih je gušila. Na ulazu, utonuo u sjedalo, disao je mlađi muškarac sklopljenih očiju oko kojih su se širili tamni kolobari. Tek bi ih povremeno otvarao i tada bi suženim, tamnim pogledom pokušavao iščitati ime s table nepoznata sela. Na suprotnoj je strani spavao gotovo još dječak. Grašci znoja koji su se slijevali niz njegov vrat i klopot vlaka uzrokovali su njegovo mrštenje i nemir. Do djevojke je sjedio sijedi starac. Nesigurno je prebiraio prstima po poderanoj plastičnoj vrećici pokušavajući dohvatiti komadiće kruha. U toj je vrećici čvrsto stiskao ostatke svoga života. Njihovi rijetki uzdignuti pogledi odavali su nesigurnost zbog ukradene prošlosti prenoseći nijeme poruke o ranama koje čovjek može nanijeti čovjeku.

Leon je suzio očne proreze kako bi izoštrio sliku na užarenom staklu i lakše gledao nju... Zbog crne marame nije sa sigurnošću mogao odrediti koliko joj je godina. Ipak, bio je siguran da je mlada, možda njegovih godina?! Njene su oči bile širom otvorene i ne tako tamne kao kod njezinih suputnika. Bilo je nešto nevino i zaigrano u tim očima dok su začuđeno promatrale široku slavonsku ravnicu i *trčeca* stabla uz prugu. U jednom je trenutku svu njenu pozornost privukla zalutala bubamara koja je pokušavala pobjeći iz ovog limenog pakla. Nježno ju je primila na svoj kažiprst pritom tiho uzdahnuvši, a licem joj je preletjela sjeta. Kutovi oko punašnih usana najednom se skupe u grč. Slobodnom je rukom dodirnula užarene obraze, a potom obrisala kapljice koje su lagano sijevnule čineći jezerca u uglu njezinih očiju. U jednom joj je trenutku marama malo skliznula s glave otkrivajući zagasite, kao ugljen crne uvojke, no ona ju vještim pokretom vrati na mjesto i dalje tužno prateći bubamaru na svom dlanu. Leon nije mogao odlijepiti pogled s prozorskog stakla i nje.

U zagušljivoj je kupeu po prvi put u životu mirisao tuđu patnju. Osjećao ju je kao što krošnja osjeća svaki otkinuti list i polomljenu grančicu dok iz nje cure sokovi života. Želio je dotaknuti te male ruke

i šapnuti: – *Izdrži! Čovjek sve mora izdržati. Izdrži i oprosti! Oproštaj ne briše prošlost, ali daje priliku za budućnost... Nju moraš htjeti, inače ju nećeš imati!* – Umjesto toga samo je mahnito lovio njen pogled u odrazu prozorskog stakla i grizao donju usnu dok su mu se zjenice skupljale, a prsti desne ruke bubnjali po koljenu odašiljući poruku koju ni sam nije razumio. No, ona jest. Stidljivo se primakla prozoru, a uglovi njezinih usnica ponovno se opustiše. Zaglušujuću je tišinu u kupeu još neko vrijeme remetilo samo jednolično klopotaње kotača po izlizanim tračnicama.

Zvuk zviždaljke označio je dolazak u Vinkovce. Tu se rastaju... Kroz prozor vlaka vidio je dvojicu policajaca kako nervozno šetkaju po peronu. Znao je... To je njihova sadašnjost... Budućnost će im ionako odrediti netko drugi... Dok su ih odvodili, učinilo mu se da mu je mahnula za pozdrav... očima koje govore... U tom je trenutku silno želio znati kamo ih odvođe i kakva ih sudbina očekuje, ali sudbina nikada ne šalje svoje glasnike – ona je ili suviše mudra ili suviše okrutna. Jednostavno dođe i ode...

Fran Zamaklar, 3. r.

Srednja škola Valpovo, Valpovo

Voditeljica: Vesna Kajganić

Vodič za dicu kroz slavonski dan na snigu

Svanuo je novi dan i moje se, još uvijek uspavano selo, probudilo pod bilim pokrivačem. Kuće otvaraju oči i dive se blistavoj čistoći. Sava neprimjetno teče i ledenim prstima i ladnim dahom budi stare, drvene, usnule čamce usidrene uz obalu. Kobasice u pušnicama, krompiri pokriveni u podrumima, uribani kupusi – to je zima u Slavoniji. Kaka bila, taka i ostala.

Vremena se minjaju, ljudi se minjaju, selo se minja, to se osića. Al jedino šta se nije prominilo od prije u odnosu na danas je – dičja radost kad zapada snig. Ali Slavonija vam je ovo, ne idemo vam mi na skijanja i zimovanja, nemamo mi te novce, već se snalazimo kako ko zna i umije. Snalažljivi uvijek bili i ostali. I danas se sa osmijehom na licu i daškom nostalgije sićam oni dana kad sam, ko i sva dica, ustajo tolko rano kad bi zapado snig da mama još nije ni u pekaru stigla otić. A da samo možete gledat te pripreme za izlazak i prepirku s mamom oko broja majica koje moram obuć. To vam otprilike izgleda ovako. Prvo se, nakon potkošulje, navlače štrample. Onda, pošto su štrample uske, mama pripomaže te sve šćipa i grebe onim noktima po nogama. Ali to se stoički izdrži. Valja onda preko štramplici navuć i duge gaće za svaki slučaj. A zašto se to zove gaće kad uopće ne liči na gaće, nemam pojma. Na to natrpano nekoliko kratki, pa još tolko i dugački majica. Sad ide onaj bitan dio, dodatno osigurat tabana. Jedne tanke čarape, preko toga debele sa borićima i sobovima i onda, ako imaš čizme broj veće, navučoš preko toga i još jedne. A da ne bi šta promoćilo, jer su čizme već stare, treba i one prozirne vreće u kojima se mliveno meso zamrzava u škrišnjama navuć preko svega i osigurat gumicama. Onda valja ogrnut vrat plavim, dvometarskim šalom sa dugačkim rancima koji samo smetaju i zapadaju u patent od jakne. Neka tatina debela kapa il nešto tako da mozak ne ozebe i na ruke rukavice tolko debele da prste svinut ne možeš. Al kad misliš da si spreman, na ulazu se popriči mama u kontroli robe pa prebrojava sloj po sloj da ne bi šta, ne daj Bože, falilo na meni. Na kraju još samo treba uzet vreću od gnojiva napunjenu slamom ili kojekakim starim, poderanim ponjavama i avantura počinje.

Cijelu vječnost sam čeko taj snig i sad napokon mogu izletit van i ositit ladni vitar na rumenim obrazima, sad napokon mogu disat punim plućima, pa makar se i upalila poslije. Brat je imo upalu pluć pa mu nije ništa. Preživio je. Ma ne smetaju meni ni smrznute bale u nosu ni snig što se zavuko ispod rukavov i rukavic. I ima tako mene i moje Urea ili Kan vreće na snigu, u snigu i po snigu i snig u meni i na meni i nema di ga nema. I spuščali se tako mi, nas sto, s bajera, svako na svojoj vreći i svako sa svojim ćukcem. Znači, nas dvisto. A dole na kraju spusta došla neka mala čupava i stala, pa nam sve smeta i neće da se makne. Pomaknemo se mi, neko desno, neko livo, a ona opet za nama pa još dosadnija. Smeta tamo dole, ne možeš se spustit kako Bog zapovida. A žensko je to, pa joj nikako objasnit. Potiramo ju mi nekako grudama, pa se rasplakala i ošla. Taman kad smo pomislili evo mira, kad evo did nje dolazi i maše štapom. Sunce vam poljubim, ko mi je rasplako golubicu? Nismo mi, dide, pokušavamo se izvuć i lukavo mu objašnjavamo da je kriv onaj mali sa drugog kraja sela. Ne bi mi, di bi mi, nismo mi taki. To je onaj iz one kuće sa prozorima i kapijom. I gle ti čuda, dido ga prepozno. Zna mu dida, sidi kraj njega nedljom u klecalima. Čut će se oni još. Pozna on već tu nesreću. I ode po onom dubokom snigu i klati štapom ko da mu nije pomagalo za kretanje.

Kako bilo nekad, tako vam je i sada. Sad neka nova dica sa novim ćukcima liću po bajeru, gađaju prozore grudama i piju topli kakao sa čokoladnim mrvicama dok se odmrzavaju kod kuće. I sad možda neki misle šta nas briga šta ovaj piše o djetinjstvu. A o čem drugom ja mogu pisat? O asfaltu i vrevi gradskog života? O tome ne znam ništa. Da vam tu jadikujem i pišem o životnim tragedijama? Ne daj Bože. O globalnim problemima i politici? Neoriginalno. O ljubavi? Eno vam Goethe, pa ko voli, nek izvoli. Ja pišem o onom što znam i što je moje. A sićate se one male dosadne? Danas vam je ona, gle čuda, jako pametna i zgodna cura.

Željko Čelepirović, 3. r.

Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška

Voditeljica: Gordana Đuričić

Kad je glava luda, bolest vreba svuda

Danas je petak. Moj sastanak u Klubu liječenih higijeničara. Miriše po domaćoj rakiji koja služi za apsolutnu dezinfekciju duše i tijela. Tako kažu. Rakiju smo preuzeli od Društva liječenih alkoholičara, oni su kat niže. Mi smo umjesto njih vadili krv za analizu jetrene funkcije i tako je nastalo jedno divno prijateljstvo između prvoga i drugoga kata. Na zidu je velika slika genija svega vremena, čovjeka koji je promijenio svijet – Alexandra Fleminga. Bilo je tu i fotografija manjih dimenzija važnih kirurga, internista, mikrobiologa. Mi smo sjedili, neki su imali maske, neki kape, ali baš svi imali smo sterilne rukavice. Osjećao sam se malo bolje nego inače pa mi je maska bila u džepu. Rozi, rudlava crvenokosa i prpošna djevojka, bila je voditeljica grupe. Jednim nježnim pomakom glave shvatio sam da mi je dala znak da krenem. Kakav pomak...

„Ljudi, ubila me higijena.” Osjetio sam val odobravanja i prihvaćanja. Svi su, i Andrija i Zvonimir i Janko i Matko i Ladislav i Šimun i Borko i mali Domagoj, kao jedan odgovorili: „I nas je ubila higijena.” Rozi je izgubila kontrolu, i gotovo plaho, ako je tako moguće napisati, viknula. Njezina se nježna, bijela koža zatresla. Svi su se stišali pa je Rozi još jedanput kimnula glavom kao znak odobravanja da nastavim. Odobravanje moje Rozi... „Mama mi je uvijek govorila: ‘Sine, peri ruke prije i poslije jela. Peri ruke kad dođeš u školu i kad se vratiš kući.’ Prao sam ruke nakon igranja s tetinim psom i nakon gledanja tetina psa.” Dok sam govorio za oko mi je zapeo Andrija. Uporno je *kopao* uši. Mrcvario je štapić, a poslije se divio sadržaju. „Prao sam ruke i nakon što sam prao ruke. Mama nije bila sigurna je li prvi sapun dovoljno učinkovit da pobije sve kokije i bacile. Svi smo se igrali s onim malim autićima. Igrao sam se i ja, no mama mi je uvijek stavljala sterilne rukavice.”

Zvonimir i Ladislav raširili su oči i gledali u mene kao da sam unio neku bolest u prostoriju. Ladislav je imao tik i stalno je radio čudne pokrete rukama kao da ga napada neotkrivena bolest. Rozi je bila usplahirena i bojala se da slučajno netko ne kihne. Moram priznati, i

mene je bilo strah. Samo da netko ne kihne. To bi moglo biti kobno za sve nas. Iako se danas malo bolje osjećam, ne smijem iznenaditi svoj organizam tuđom slinom. Takve stvari moraju se prevenirati u korijenu. Svima vam je jasno da djevojka ne dolazi u obzir. Rozi je vidjela da sam stao, pa je prošla kažiprstom po usnici. To je bio znak pa sam nastavio. Opet odobravanje moje predivne Rozi... „Nije bila sigurna je li taj autić tretiran kako treba. Unatoč igranju u kaljačama bilo je uvijek uz mene barem jedno sredstvo za dezinfekciju. Nisam išao u igraonice jer je na toboganima carstvo monera. Nisam se igrao u parkićima jer tko zna što se tamo prošlu noć događalo. Nisam zimi izlazio van jer nisi nikad mogao biti siguran gdje je gripa. Nisam jedno vrijeme išao u školu jer je neko dijete iz šestoga razreda dobilo vodene kozice. Tada sam bio osmi razred i već sam prebolio kozice, ali mama nije bila sigurna mogu li ih dobiti još jedanput.”

Rozi je najljepša žena u mom životu. Tako je čisto bijela. Sigurno je svježe oprana. Oduzimala mi je dah. Ne znam bi li se mami svidjela. Bolje da to preskočimo. Napravio sam pauzu u izlaganju, Rozi se isprсила i gledala u mene kao da sa mnom nije sve dobro. Brzo sam se vratio na priču u strahu da ne vikne. „Jedan događaj ostao mi je sjećanju. Sigurno se sjećate kad je vladala ptičja gripa u gradu. Mama nam je kupila masku koju nisam skidao godinu dana, da čak sam i jeo s maskom. Godinu dana jeli smo brokulu jer je mama bila sigurna da je to jedino što je ostalo nezaraženo. Mama je prodavačica u Konzumu, ali sve zna o bolestima.” Pogledao sam Janka. Izgledao je kao da će kihnuti. Viknuo sam: „Ne, Janko, ne!” Bilo je prekasno. Janko je kihnuo. Osjetio sam val bolesti i smrti. Požalio sam što nisam imao masku. Izvadio sam Plivasept i Asepsolate. Svi su u strahu vadili svoja sredstva. Počeo sam se polijevati Plivaseptom po cijelom tijelu. Asepsoletama sam temeljito obrisao lice. Unatoč kaljačama Plivasept sam prolio i po rukama. Rozi je stajala mirno. Imala je blago raširene ruke. Oči su joj izgledale kao da će skočiti na nekoga i početi ga trgati zubima. Pitao sam je hoće li Asepsolate.

Znam. Znam, da nije dobro dijeliti svoja sredstva, ali osjetio sam sažaljenje. Zar nakon svega ja osjećam samo sažaljenje? Rekla je: „Hva-

la, Branko, ne treba!” Janko je bio tužan i samo je sjedio na mjestu. Mali je Domagoj izvadio Domestos i počeo zalijevati pod. Želio sam zapljeskati Domagojevoj ideji. Kada sam raširio ruke da to učinim, Rozi me prerezala pogledom. Preskočio sam pljesak. Gledao sam u nju, gledao je u strašnim mirisima Domestosa i... Borko je uletio. Borko je uletio u moj na trenutak stvoren svijet i rekao da se boji spolnih bolesti i da misli da ima sifilis iako nije bio ni s kim.

Rozi je završila današnji sastanak i najavila novi. Navukao sam masku na usta i navukao kapu na čelo. Ona mi je mogla vidjeti samo oči, a ja sam vidio dio nekog svijeta koji više nije bio moj... Zakopčao sam jaknu do brade. Polako, dvostruko omotao šal. Deveti je mjesec i propuh je.

Fran Nikolić, 2. r.

Klasična gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Anđela Vukasović Korunda

Grohot(e) i Ruzej

Više si od ljepote,
Jer je srce ljepše od usana,
a ljubav od moći.

Više si od dodira

I tijela.

Nježnost zorne rose
Pred drvenom kolibom
Zadirkuje nam stopala.

Kao dodir lana
u svitanjima
ruske šume.

I vlakna arhaične deke
Koja škakljaju pazuhe
Kao ljetni dah misli.

Daruj mi još jednom
Svjetla pod koracima
I obzore u rukama.

I povedi u doline javora...
Gdje su nam korovi rjeđi,
A riječi poezija.

Karla Blažević, 3. r.

III. gimnazija, Osijek

Voditeljica: Ivana Milošević-Živković

Od putnika

Bila si mi Moskva

Stajala si čvrsto, ravnodušna usred pet mora mojih emocija
zaledila im valove u kristalaste šiljke i bola me njima
nenaviklog na hladnoću, uplašenog od mraza
i skoro sam ostao zatočen u vremenu sa svim ostalim
generalima koji su te osvajali samo u govorima.

Bila si mi Istanbul

Gorio sam za Orijentom kojim je disala tvoja zemljana koža
i smaragdima koji su svjetlucali dok je svirao saz
ležala si tik do mene i osjećao sam tvoju toplinu,
a opet si mi bila tako daleka, jer dok sam se ja grčio na
grubom tlu, ti si ležala na tepesima vezenim krvlju
i skoro sam ostao samo još jedan prolaznik Bospora.

Bila si mi Pariz

Mirisala si na lavandu iz Provanse i topli kroasan
uz doručak od poljubaca, naranče koje se
grizu s usana. Gledao sam kako plešeš
okružena zrcalima, tisuće tebe u pirueti,
bila si svjetlost mog bivanja, vrtoglava visina za kojom su
svi čeznuli, i strast me skoro utopila u valovima Seine.

Bila si mi Rim

Neoboriva tvrđava u mom postojanju: blijeda koža
tvojih ožiljaka izrasla je u spomenike trijumfa kojima
sam svjedočio svakodnevno, u glasnim večerima
kojima je teklo vino i svirala lira i mamurnim jutrima
kad sam te pospanu hranio grožđem i mitskim pričama,
i skoro ostao zatočen u bezvremenosti mramora.

Bila si mi Pripjat

Prešućeni dogovori, zakulisne igre i glasno izvikivani argumenti u pokušaju da se prikažem većim i bitnijim, sve zamjerke i prigovori i kompleksi i uvrede i stijene spoticanja koncentrirani u mećavu koja se obrušila nad tobom, dok sam se ja plašljivo skrivao u zaklonu i skoro se pretvorio u prah.

Jesi moj Vatikan, moja Meka, moj Jeruzalem

I ja se na koljenima prostirem po svemu u što smo ikada vjerovali, moje riječi cure kao pijesak i naviru kao olujni valovi i ja ti se ispovijedam:
Ti nikada nećeš biti moj dom.

Nikolina Jurković, 4. r.

Gimnazija M. A. Reljkovića, Vinkovci

Voditeljica: Nikolina Maletić

Bijela pastela

Ja sam poput bijele pastele,
natpisa „pušenje ubija” na kutiji cigareta,
udžbenika iz likovnog u torbi osnovnoškolca,
zadnje kriške kruha,
malog nožnog prsta,
upozorenja 18+ prije filma,
majčinog „uzmi jaknu”.
Potpuno sam beskorisna,
ignorirana,
kao da ne postojim.
Tako sam mislila do jučer,
dok nisam shvatila da po crnom papiru
savršeno piše bijela pastela.

Uma Gradac, 1. r.

II. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Marija Hilje

Novinarski radovi

TRADICIONALNO ŽENSKO RUHO DRAGANIĆKOG KRAJA

Čuvarice narodnog blaga

*Posljednji trzaji u nastojanju očuvanja vještine izrade
ženske narodne nošnje*

Draganić ima bogatu tradicijsku baštinu. Promjenom načina života i globalizacijom dolazi do zapostavljanja običaja i tradicije, a upravo oni ukazuju na naše korijene, tko smo i što smo. Svakom čovjeku važno je znati svoj identitet jer on nam pokazuje pripadnost nekom narodu. Jedno od kulturnih blaga Draganića su draganićke nošnje, a umijeće njihove izrade izumire zajedno s naraštajem naših prabaka. Vrlo je malo ostalo žena koje znaju i mogu izrađivati te održavati narodne nošnje. U Draganiću su još samo dvije koje se bave tim umijećem, Franjica Jagatić, rođ. Barković (1933) i Marija Jurčić, rođ. Belan (1936). Zbog jednostavnosti i lakše izrade muških nošnji danas se veća pažnja ipak usmjerava očuvanju umijeća izrade ženskih jer je teže i zahtjevnije.

Vještina u izumiranju

Baka Franjica, vitalna i rječita osamdeseti i četirigodišnjakinja, svoju priču započinje rođenjem ženskog djeteta. Kada bi se rodilo žensko dijete, majka je morala početi razmišljati o *ruhu* koje će ona nositi *zamuže*. Seoske djevojke su već od svoje sedme godine počele učiti vještinu izrade nošnji zato jer su se vrlo rano udavale, već s napunjenih 16 godina. Majke su im znale govoriti: *Gdoj bu te zel ak niš ne znaš?* Ono što je bilo zanimljivo jest činjenica da sve žene nisu znale jednako dobro izrađivati nošnje. One spretnije pratio je dobar glas. Dobro se znalo koje su u tome poslu posebno vješte.

Baka Franjica se, kako kaže, *navek trsila da bu njeno delo med najboljimi*. Već sa 16 godina, kad se udala, šivala je i za druge žene. Nije izrađivala samo nošnje, već kasnije i ostale odjevne predmete. Kaže da pamti da su od 1950-ih godina žene postupno prestajale nositi nošnje te su se počele odijevati *po gracki*, odnosno tjerati gradsku modu. Svoje odjevne predmete izrađivale su po uzoru na gradske gospođe. Žene koje su bile malo imućnije kupovale su ili davale šivati *kiklje*, odnosno moderne haljine, a one koje si ih nisu mogle priuštiti i dalje su nosile nošnje.

Nošnje su se tkale, šivale, hekljale i štikale. Izrada jedne podrazumijevala je timski rad nekoliko vještih žena, a trajala je više od mjesec dana. Neke žene bile su vještije u tkanju, neke u *našivavanju*, a treće su *hekljale špice* ili štikale šlingu. Svaka je radila ono u čemu je bila bolja. Nošnje su uglavnom izrađivale siromašnije žene, a imućnije su im plaćale za to. Ali, kaže baka Franjica, da to i nije bio baš dobro plaćen posao. Najviše su se nošnje izrađivale besplatno, odnosno *badave za familiju*. Veliki dio posla oko same izrade odnosio se na dobivanje platna koje je trebalo istkati. Baka Marija, druga starija gospođa s kojom sam razgovarala, navodi da je kod izrade nošnji *se od lana pošlo* i da je za pripremu platna ponekad trebala i cijela zima. Na nošnji se nalazi jedan dio, nabor na ramenima, koji već više od 70 godina nitko ne zna izraditi. Njega su skidale sa starih nošnji i stavljale na nove. I baka Franjica i Marija slažu se da je najviše vremena bilo potrebno za izradu *penice*, nošnje čiji je zastor potpuno izvezen čipkom. To su ujedno bile i najljepše i najsvetčanije draganičke ženske nošnje. Kad su ih krojile, nisu koristile krojački metar, već su se u mjerenju služile pednjom i prstima. Točno se znalo koliko je *pednji ili prsti* dugačak ili širok određeni dio nošnje. Konac za izradu dobivali su uglavnom iz Kanade, Amerike i Francuske. Baka Franjica kaže: *Di tega je bilo jako teško dojt*. Oni koji nisu imali obitelj ili poznanike izvan Hrvatske, morali su puno trošiti na kupnju konca i gumba u dućanu u Draganiću koji se nalazio na mjestu današnje zgrade Općine. Obzirom da ga je držao Židov, zvali su Židovski dućan.

Koja je od koje lepša – teško je reći!

Obje bake spominju nekoliko vrsta ženske narodne nošnje: pisanu, bijelu, šarastu, rozu i modru nošnju. Svaka od njih nosila se u posebnim prigodama i u određenoj životnoj dobi žene, a ime su dobile po boji koja je na njima prevladavala.

Nošnja koju su sve žene morale posjedovati bila je *pisana ili krvava* rubača. To je bogato izvezena nošnja na kojoj prevladavaju nijanse crvene. Stariji primjerci imaju crveno tkanje tzv. *preborenje*, a novije su štikane. Pisane nošnje, od najjednostavnijih do najsvečanijih, nosile su se posvuda, na svadbe, u posjete rodbini, u crkvu i u polje. Najsvečanije pisane nošnje bile su *mašnje*, one koje su žene odijevale samo za misu i posjet crkvi. Baka Franjica kaže: *Bil bi špot od žen da se mašnja rubača nesi nekam drugam*, što znači da su te nošnje ipak bile posebne. Postojala su u to doba stroga pravila pa se pisana rubača nije smjela nositi u vrijeme Korizme, a na neke dane u crkvu se trebala nositi nošnja neke druge vrste, primjerice modra je bila rezervirana za Cvjetnicu. Zanimljivo je da se u šarastoj nošnji nikako nije smjelo ići u crkvu. *Ledar* je nošnja u kojoj se djevojka udavala. Izrađena je od kupovne čipke i na kupovnom lanenom platnu i nosila se samo za vjenčanje. Mogla se posuditi u obitelji ili dati kćeri, ali nije ju bilo primjereno nositi u nekoj drugoj prigodi, dakle vrlo slično današnjim vjenčanicama.

Žene su prestale nositi pisanu rubaču kada su im porasla djeca i kad su došle u zrelije godine. Tada su nosile šarastu, bijelu ili modru. *Posnaške*, posebno ukrašena pokrivala za glavu, nosile su snahe prije nego što su rodile. Nakon poroda, glavu su pokrivala rupcem do kraja života. Žena nakon udaje nije smjela pokazivati kosu, a do udaje djevojke su je slagale u bogate pletenice. Draganičku žensku nošnju čine brojni dijelovi, a baka Franjica sve ih je potanko opisala i nabrojila. To su: *rubača, rukavi, zadnja hatulja, latice, zaster, krila, prva krpa, štaclini, šlinga na rukavi i zasteru te obašvica na rukavi*. Dok je pričala o nošnjama, na trenutak je otplovila u neka davno zaboravljena vremena. Na licu sjeta i osmijeh, a u oku suza. Prebirući tako po sjećanjima, sjetila se i svoje bake, svoje stare mame i napomenula kako

su mladi tada više poštivali svoje starije: *Bake smo zvali stara mama jer u naše vreme bi bil špot reći baka.*

Mukotrpan posao i težak život

Baka Marija pripovijeda i o tome kako su se prale narodne nošnje. Najprije su se jedan cijeli dan namakale u vodi. Zatim su se žuljile, potom sapunale i stavljale iskuhavati u *parenjicu*. U to doba koristio se domaći sapun. Izrađivao se tako da su se životinjske kosti dugo kuhale, a onda se u tu smjesu dodavao lužni kamen kojeg su zvali *lagenštajn*, odnosno natrijev hidroksid ili kaustična soda. Potom se ta smjesa izlijevala u drveno korito i nakon što se stvrdnula, rezala se u veće komade domaćeg sapuna. Nakon iskuhavanja, roba se vozila na obližnju rijeku Kupčinu gdje se u koritima prala i ispirala u tekućoj vodi. Baka Marija kaže da je to bio težak i veliki posao. Nakon sušenja, najmukotrpniiji posao bio je složiti *krila*, zadnji dio nošnje na rubači. Danas je jako malo žena u Draganiću koje ta krila znaju nakon pranja pravilno složiti.

Na pitanje zašto su sve stare nošnje današnjim djevojkama premlene baka Franjica daje zanimljiv odgovor: *Zoti kaj su bili ljudi manji. Ja znam da sam ja bila tak sitna, nis imala možda niti pedeset kil kad sam zamuže išla. Onda te odma pritisne nekakva obaveza, moraš ovo, moraš oni pak nemaš vremena niti više narosti.* Zatim je nastavila priču o teškom položaju i životu žena tog doba i njihovoj slaboj prehrani.

Posljednje čuvarice tradicije

Na pitanje tko će izrađivati nošnje kada njih više ne bude, baka Franjica s tugom u glasu zaključuje da će nažalost ta vještina s njima nestati. Žalosno zaključuje da su *one žene koje su znale to delati odavno vmrle*. Sretna je ipak kada je netko zamoli da mu danas složiti nošnju. *Ipak si nekaj zaslužim, malo se med svet pomešam, a i meni je lepo to delati.*

Sreća je da u Draganiću postoji Kulturno umjetničko društvo *Sv. Juraj* čiji članovi marljivo skupljaju ovakve priče i nastoje ih sakriti od zaborava. Pored očuvanja pjesama, plesova i draganićkog izričaja bave se i prikupljanjem, čuvanjem i rekonstrukcijom narodnog ruha.

Društvo posjeduje veliki broj različitih draganićkih nošnji koje će na taj način ostati očuvane za buduće naraštaje. Društvo okuplja mlade i organizira različite radionice na kojima podučava kako se uređuju i održavaju nošnje te kako se slažu različita ženska oglašlja. Sretna sam što sam i ja mali dio te zajednice i što pridonosim očuvanju našeg blaga, a ove naše draganićke bake posljednje su ostale na crtama obrane od zaborava ove zavidne i hvale vrijedne vještine.

Laura Bujan, 7.r

OŠ Draganić, Draganić

Voditeljica: Matilda Marković

NEKA TVOJA HRANA BUDE TVOJ LIJEK, A TVOJ LIJEK NEKA BUDE TVOJA HRANA (*Hipokrat*)

U potrazi za idealnom težinom

Čovjek ne živi da bi jeo, nego jede da bi živio (latinska izreka)

Jedva sam dočekala svoj trinaesti rođendan kako bih mogla otvoriti *facebook* profil. Od prvoga dana „na zid” mi dolaze fotografije poznatih i nepoznatih „prijatelja”, sve ušminkane face idealnog izgleda fotografirane na mjestima od kojih ti zastaje dah. Pogled u moj album zamračio mi je dan jer sa svih me fotografija gledala doduše nasmijana djevojčica, ali poprilično bucmasta i okrugla i bilo je jasno kao dan da će je teško zaobići komentari njezina izgleda, a o broju „lajkova” ne želim uopće razmišljati. Razočarana u izdajnički „fejs” palim televizor u nadi za utjehom kad tamo: Kuhajte s Jamiem, Kulinarska putovnica, Tri, dva, jedan kuhaj!, Kruške i jabuke... Tjeskoba s „fejsa” pretvorila se u ljutnju na TV-program i moju čvrstu odluku: smršaviti odmah! To jest od ponedjeljka jer u ladici još imam bombonjeru od rođendana.

Tragovima prošlosti

Rješenje svakog problema iziskuje analitički pristup, stoga sam krenula od pitanja: što je ustvari debljina? U mome slučaju prehrambene su i životne navike bile (i još dan danas jesu) okidači nastajanja moje okrugle figure. Njihovu nastanjivanju u moj svakodnevni život mnogo je pridonijela bakina kuhinja jer kako nisam polazila vrtić, baku je dopala uloga babysitterice. Baka je, kao i sve bake, za svoje unuče probudila kulinarske vještine i dala im maha, a kako sam bila poslušno i mirno dijete, moji bi zubi s užitkom samljeli sve što bi se našlo na uglavnom raskošnom meniju. Uza sve to, nedostatak tjelesne aktivnosti možda je bila kap koja je prelila čašu. Tako se do školice nakupila koja kila viška, a zbog svih školskih obaveza, zadaća i još glazbene škole,

problem je odlutao i sakrio se daleko od svih mojih misli, sve moje pažnje, a s godinama je, bez sumnje, narastao do neprepoznatljivosti.

Dobre strane fejsa

Da *fejs* ima i dobrih strana, shvatila sam upisavši u tražilicu fatalnu riječ – debljina. Brojni članci i istraživanja zapljusnuli su me zastrašujućim podacima: debljina iz dana u dan postaje sve veći problem i u djece i u odraslih ljudi. Istraživanja su pokazala kako 33% dječaka i 20% djevojčica u Hrvatskoj ima prekomjernu tjelesnu masu ili je pretilo, a svemu tome krive su zabrinjavajuće prehrambene i životne navike koje se stežu u djetinjstvu. Najveće su prehrambene pogreške u Hrvata izostavljanje doručka, podjela obroka na 2 – 3 veća umjesto na 5 manjih, slaba konzumacija maslinova ulja i ribe te odabir rafiniranih pekarskih proizvoda (50% Hrvata). Samo 45% dječaka i 46% djevojčica konzumira voće najmanje jedanput dnevno, a tek 39% dječaka i 26% djevojčica bavi se tjelesnom aktivnošću najmanje 60 minuta dnevno.

Hrana nam može pomoći da budemo bolji

Surfajući internetom, naišla sam na članak nutricionistice Darije Vranešić Bender te sam u nadi da ću među komentarima svoje imenjakinje pronaći odgovor na svoje pitanje, uzbuđeno prionula članku. „Važno je jede li obitelj zajedno, na okupu, gleda li se TV tijekom obroka i gdje se obroci konzumiraju”, bio je zaključak članka. Preispitivanjem vlastitog stila življenja došla sam do sljedećih zaključaka:

1. O mjestu konzumacije obroka u mojoj obitelji nema rasprave – jede se za velikim obiteljskim stolom, jedino jutarnje kave i užine mogu biti raspoređene po različitim zakucima našeg doma.
2. Gleda li se TV tijekom obroka ovisi o tome što se prikazuje, koji je dan u tjednu, koliko je školskih obveza. Nedjeljni ručak, iako je zajednički, popraćen je Plodovima zemlje i Morem jer mora se znati kakvu hranu proizvodimo (ako uopće išta proizvodimo) te kakva je njezina kvaliteta (učestalost salmonele sve nas za stolom baca u lagani očaj).

3. Najveći problem je da samo u dva dana vikenda jedemo na okupu pa tako argumentacija imenjakinje Darije da nas hrana čini boljima i povezanimima s obitelji baš i ne drži vodu.

Važnost obiteljske podrške

Još jedan internetski mit koji ne mogu primijeniti na sebi: naime, moja je mama sasvim zadovoljna mojim izgledom jer još se razvijam i sve će to doći na svoje dok starija sestra (inače mršavica) uživa u mojim jadima. Evo, baš sam nedavno imala nesretan slučaj slomljenog stolca u svojoj sobi. Kako objasniti da je jadničak posrnuo izmoren od silnog učenja duboko u noć pred ispite, a ne da ga je ubila moja težina.

Suradničkim učenjem do rješenja

Moja učiteljica obožava naziv suradničko učenje i stalno nas tjera da radimo u skupinama i zajednički tražimo rješenja zadataka koje nam daje. Tako sam i ja odlučila potražiti rješenje među učenicama iz razreda – što inkognito, što anketom. U mome razredu ima svakakvih djevojčica: štangica i buhtlica. Kako bih bila obzirna prema osjetljivim buhtlicama narušenog samopouzdanja, tjednima sam igrala ulogu tajnog agenta na misiji koja će mu život promijeniti u korijenu. Promatranje ponašanja obiju strana u društvu tijekom odmora bilo mi je najnapetije. Dok mršavice lebde zanesene samopouzdanjem i šeću hodnikom s takozvanim nosom na mjesecu, okruglice se kotrljaju od zavisti, čežnje za boljom figurom i u vlastitoj usamljenosti gegaju se hodnikom dok im se silna školska svjetina podsmjehuje. Također od svega me najviše iznenadila spoznaja da su ustvari štangice te koje se ne mogu nasititi brze hrane, dok buhtlice, koje se od pamtivijeka prikazuje proždrljivicama, skrivečki jedu jabuke, mandarine i energetske pločice kako ih tko ne bi vidio i optužio da, evo, opet jedu.

Što na kraju poduzeti?

Proučavanje i mukotrпно istraživanje ove životno važne teme navelo me da donesem pet čvrstih odluka:

1. Sve niže navedeno bit će moje novogodišnje odluke jer velike odluke iziskuju novi početak (tako imam još vremena uživati u slasti finih zalogajčića).
2. Božićni poklon za moju baku – novo suđe, obujmom manje i tako je motivirati da kuha u manjim količinama.
3. Upisati sportsku izvannastavnu aktivnost – mjesta ima jedino u taekwondo grupi što i nije tako loše, barem ću se znati obraniti od obožavatelja kad smršavam.
4. U pismu Djedu Božićnjaku napisat ću – skije, ionako u zadnje vrijeme uopće nema snijega pa ih ne moram baš stalno koristiti.
5. Ako niti jedna od ovih odluka ne upali, uvijek mi preostaje fotoshop – ipak je moj tata informatičar.

Darija Gazdek, 7. r

OŠ Novi Marof, Novi Marof

Voditeljica: Sunčica Križan-Kadi

INTERVJU S AKADEMIKOM STJEPANOM DAMJANOVIĆEM

Glagoljica se ne može čitati brzo kao latinica

Ove godine naši Križevački glagoljaši obilježavaju deset godina rada – učenja i kreativnog izražavanja potaknutoga glagoljicom. Kako je na predstavljanju jedne knjige u Križevcima gostovao akademik Stjepan Damjanović, profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu koji studente hrvatskoga jezika podučava glagoljicu, bila je to izvrsna prilika da ga zamolimo za razgovor. Ljubazno nam je odgovorio na pitanja o glagoljici, svom školovanju i radu, a iznio nam je i svoje mišljenje o novom kurikulumu i suvremenoj školi

Stjepan Damjanović profesor je na Katedri za staroslavenski jezik i hrvatsko glagoljaštvo. Osim na zagrebačkom, predavao je na sveučilištima u Osijeku, Rijeci, Mostaru, Bochumu, Grazu i Pragu. Član je Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a od 2014. predsjednik je Matice hrvatske.

Koliko smo upoznati, glagoljaška družina naše škole najstarija je takva družina u našoj županiji, ali nije jedina. Mislite li da su osnovnoškolske glagoljaške družine važne za razvoj zanimanja za najraniju povijest hrvatskoga jezika?

Da, sigurno su važne. Kao što svi dobro znamo, ne stane sve u školske programe, a interesi mogu biti različiti. Tako sigurno postoji neka skupina učenika koja fiziku želi učiti i više od onoga što se može čuti na satu, ili pak oni koji iz hrvatske kulture, hrvatske književnosti ili iz hrvatskog jezika vole čuti i više nego što omogućava propisana satnica. S druge strane, glagoljaštvo je, bez ikakvog pretjerivanja, jedan od jako važnih fenomena hrvatske kulture. Mi smo se od sedmog

stoljeća, kada smo stigli na ove prostore, služili latinskim jezikom u knjizi, da bismo se zatim petsto godina služili glagoljicom. Glagoljica je bila jako dugo premoćno hrvatsko pismo i ljudi krivo misle da je ona vezana samo uz oltar, da su se njome koristili samo neki svećenici koji su glagoljali i iz nekih glagoljičkih misala služili misu ili obavljali neke druge obrede iz knjiga pisanih glagoljicom. Glagoljica je bila na mnogim područjima potpuno životno pismo, znači njome su se pisali dani rođenja, natpisi na kuće kad je građena i tako dalje. Upotrebljavala se u životu kao danas latinica, a na njoj su ostvareni važni tekstovi naše kulture. I zato je dobro da postoje skupine učenika koje to zanima i da, sudjelujući u glagoljaškim družinama, imaju priliku naučiti više od onoga što je predviđeno redovnim školskim programom.

Mi smo na satu hrvatskoga jezika u 6. razredu jedan sat posvetili najstarijem razdoblju hrvatske pismenosti, upoznali par najstarijih spomenika na svakom hrvatskom pismu. Smatrate li da se u redovnome programu dovoljno uči o glagoljici i glagoljaštvu?

Veliki sam dio svojega vremena i svojih napora utrošio na govorenje i pisanje o glagoljici i glagoljaštvu, pa je pitanje koliko mogu biti objektivan kada se govori o njezinu mjestu u nastavnim programima. Iz činjenice da je ona pola tisućljeća bila najvažnije hrvatsko pismo, da su Hrvati na njoj napisali puno prevažnih tekstova, izvodim zaključak da bi ona morala imati važnije mjesto u sustavu obrazovanja nego što ga sada ima. To ne znači da sada treba ne znam koliko više vremena posvetiti u redovnom programu tom odsječku hrvatske kulture. Nastavnici i profesori hrvatskoga jezika moraju biti pripravnici da pomognu onoj djeci koja žele o tome nešto saznati izvan redovnoga programa.

Nedavno je bio Sabor glagoljaša u Biogradu, prije toga i Glagoljska akademija u Roču. Što mislite o takvim aktivnostima koje populariziraju glagoljicu među djecom?

Podržavam ih svim svojim bićem. Te aktivnosti pokazuju da će se ono važno uvijek nekako probiti. Glagoljično je pismo, ali i tekstovi na njemu stvoreni, dio naše hrvatske posebnosti, moderni bi rekli dio

našega identiteta. To neka djeca brzo osjete i osjećaj i poriv koji time dobiju treba njegovati u smjeru plemenitoga rodoljublja.

Znanjem glagoljice možemo se izdvojiti iz mase

Studentima predajete staroslavenski jezik i učite ih glagoljicu. Koliko studenti pokazuju zanimanja za glagoljicu i koliko je onih koji je poznaju iz osnovne ili srednje škole?

Iz svojeg bogatog iskustva znam da studenti za glagoljicu pokazuju veliko zanimanje. Nekima je zanimljivo da ispišu glagoljicom sastav nogometne momčadi za koji navijaju, drugima da pošalju nekom poruku koja se ne može odmah dešifrirati, trećima da napišu ljubavnu poruku osobi u koju su se zaljubili. Postoje tako različiti interesi, sve do onih ozbiljnih, da se mogu čitati stari tekstovi na glagoljici. Ne treba zaboraviti da postoji i ona stara ljudska potreba da volimo znati nešto što drugi ne znaju. Tako je dosta zgodno znati glagoljicu i time se nekako izdvojiti.

Sve prvo ili najstarije napisano je glagoljicom

Sjećate li se kada ste se vi prvi put susreli s glagoljicom? Kako je to utjecalo na odabir vašega zanimanja?

Nije utjecalo na moj odabir zanimanja. Ja sam iz Slavonije, imao sam jednog župnika koji se bavio starim tekstovima i koji mi je rekao da postoji nešto takvo, ali on nije imao knjigu gdje bih ja glagoljicu vidio. Počeo sam studirati hrvatski jezik jer sam volio čitati knjige, kako to obično ide, a onda su mi se odjednom počeli više sviđati oni koji predaju jezik od onih koji predaju književnost. Tada se pojavio profesor Hercigonja, koji je predavao staroslavenski i upućivao nas na glagoljicu. Fasciniralo me što je to pismo sastavljeno od simbola, i to od kršćanskih simbola: trokutić, kružić i križić. Netko ih je kombinirao i napravio pismo. Dalje sam malo-pomalo saznao za Bašćansku ploču, za prvu hrvatsku tiskanu knjigu, za najstariji hrvatski pravni tekst, i tako dalje. Shvatio sam da je sve ono prvo ili najstarije što je zapisano na hrvatskome jeziku – zapisano upravo glagoljicom.

Možete li glagoljicu čitati i pisati jednako brzo kao i latinicu?

Onu takozvanu svečanu, koju nalazite u misalima i drugim crkvenim knjigama, mogu lako čitati. Ali glagoljica je najčešće rukopisna i tu se javlja problem. Kao što se kod nekih rukopisa ni latinica ne može brzo čitati, tako ponekad moram jako dugo vremena provesti nad nekim tekstom da uopće shvatim na koji način autor piše koje slovo. Nema ni govora o tome da bih glagoljicu mogao čitati kao latinicu, iako svaki dan pročitam nešto na njoj i sigurno je relativno dobro znam čitati.

Imam dobru kombinaciju vrlina i mana

Pročitala sam da ste prema studentskim anketama omiljeni profesor. Čime osvajate svoje studente?

To bi zbilja trebalo pitati studente. Mislim da možda kombinacija mojih vrlina i mana studente privlači. Ja sam uvijek volio govoriti jednostavno, to jednostavno za veliki broj ljudi znači prednost. Treba ipak znati da se ponekad, kada govorite o znanstvenim problemima, ne smije prejednostavno govoriti jer otpadne dio istine. Možda mi se pod manu može uzeti to što sam nekad nešto odrezao istine za volju toga da me studenti razumiju. S druge strane, sebi u korist mogu reći da sam uvijek volio studente i da sam se zbilja uvijek pripremao za svako predavanje.

Moje je iskustvo da se isplati truditi

Dobili ste nekoliko nagrada. Čini mi se da danas među mladima prevladava mišljenje kako se ne vrijedi previše truditi, da sve treba biti lako i brzo dostupno. Koliko rada i truda stoji iza svake od vaših nagrada i što vam one znače?

Nagrade su uvijek nekakvo priznanje i čovjeku su drage, on može glumiti da mu je to svedjedno, ali nikom nije. Kada profesor održi predavanje, obično ima osjećaj je li bilo dobro ili je moglo bolje, ali kada mu netko kaže da je lijepo govorio, draže mu je nego da mu kaže da je bilo bez veze.

Bitno pitanje ste postavili, ovo truditi se ili ne. Moje je duboko iskustvo da se itekako isplati truditi. To nije samo stvar toga da će vam netko

pljeskati jer ćete održati dobro predavanje ili će reći da ste napisali dobru knjigu. To je stvar vašega unutrašnjeg mira i zadovoljstva kad nešto dobro poznajete, o nekim stvarima ne brbljate kao što neki ljudi brbljaju, znaju dvije stvari o tome, a pričaju kao da su se sto godina time bavili. Kada nešto dobro znate, kada ste u to uložili trud, onda je to ono što vrijedi i donosi zadovoljstvo. Mislim da Cesarić ima pjesmu koja kaže da se isplati truditi i raditi koliko god možete („Slabašnu djecu radost rađa / I njezin porod brzo gine, / A pjesme, rasplamsane bolom / Gore ko svjetla za daljine.”). Pri tome ipak treba paziti na mjeru, čovjek je stvoren da radi, ali treba znati pronaći ravnotežu između rada i odmora.

Škola ne smije biti samo igra

Što smatrate dobrim u novom kurikulumu hrvatskoga jezika, a što treba popraviti?

To se ne može reći u dvije-tri rečenice. Ono što želim reći jest da svi sudionici u procesu moraju jedni druge pažljivo slušati i strpljivo razgovarati, željeti dobro i tražiti načine da se do dobra stigne. Ne smijete na drukčije mišljenje odmahivati rukom, nego dokazivati što u njemu i zašto nije dobro.

Kako zamišljate školu po mjeri učenika 21. stoljeća?

Ne želim nuditi neku lažnu skromnost, ali ja imam 70 godina i mislim da školu po mjeri učenika 21. st. moraju kreirati mlađi od mene. Mi stariji u takvim pitanjima trebamo samo biti pripravnici pomoći ako našu pomoć tko traži. Ipak, želim reći da se školu ne smije shvatiti samo kao igru (mada u njoj mnogo igre mora biti), škola mora biti i napor. Važno će biti da oni koji budu radili na projektu buduće škole znaju vidjeti koji su napori potrebni, a koji nepotrebni i koje su mjere potrebne da „cvjetaju svi cvjetovi”, tj. da svatko može ostvariti svoju darovitost ma kolika ona bila.

Lorena Hrković, 8. r

OŠ Ljudevita Modeca Križevci

Voditeljica: Martina Valec-Rebić

Trebalo bi pitati Fince

Dok Finska, poznata po uspješnom obrazovnom sustavu, uvodi novu reformu školstva, u Hrvatskoj se još uvijek ne zna treba li ili ne zaključivati ocjene na kraju prvog polugodišta

Obrazovanje u Finskoj

Osim što je poznata kao „zemlja tisuću jezera”, po saunama i šumama, Finska je poznata i po svom obrazovnom sustavu. Jedan od pokazatelja uspješnoga školstva u Finskoj su i rezultati koje finski učenici postižu na PISA istraživanjima. Po uspješnosti s učenicima iz Finske mogu se usporediti jedino učenici iz Singapura, Kine i Kanade.

U Finskoj djeca u školu kreću sa sedam godina, u prvih šest godina obrazovanja ne ocjenjuje ih se, a zadaće i ispite počinju pisati tek kada postanu tinejdžeri. Iako mladi Finci imaju najmanje domaćih zadaća na svijetu, finska su djeca u svjetskom vrhu u čitalačkoj, matematičkoj i prirodoslovnoj pismenosti. Razlika između najslabijih i najboljih učenika vrlo je mala.

Obrazovanje u Hrvatskoj

Kao i u Finskoj, i u Hrvatskoj djeca u školu kreću sa sedam godina. Nažalost, to je jedina sličnost između finskoga i hrvatskoga školstva. Naši učenici na PISA istraživanju postižu ispodprosječne rezultate, a to znači da ih škola ne pripremi za stvarni suvremeni život.

Dok u Finskoj učenici domaće zadaće i testove počinju pisati tek u tinejdžerskim godinama, u Hrvatskoj već učenici prvog razreda u prvom polugodištu počinju dobivati domaće zadaće, a za ocjenu počinju učiti već u drugom polugodištu. Naši su učenici preopterećeni testovima, a po Pravilniku o ocjenjivanju mogu pisati četiri pisane provjere znanja tjedno.

Finski učenici odlaze u školu sretni i bez briga, a učenici u Hrvatskoj pod stalnim su stresom. Posljedica toga je da naši učenici ne

vole ići u školu, ne pišu redovito domaće zadaće te izostaju s nastave zbog testova.

„Najveći” problem hrvatskoga školstva

Iako je finski obrazovni sustav među najboljima u svijetu, Finci su odlučili provesti novu reformu školstva kako bi njihovi učenici bili još bolji. Od 2020. godine ta će se reforma provoditi u svim finskim školama.

I kod nas se došlo do sličnoga zaključka, no dugo očekivana kurikularna reforma zaustavljena je. U državi u kojoj školovanje nije besplatno, učitelji nisu dovoljno cijenjeni, a učenici iz škola izlaze nespremni za život, „najveći” problem postalo je zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Usp. pros. ocjena	Usp. pros. ocjena (5)
svojenost, uzimajućeg primjena programskih sadržaja		5	5	4		5		5
pisano	5	5		5	5			
raklični radovi	4	3		5	4	5		
ošavanje problema		5	3	3	5	5		5
svojenost programskih sadržaja		4		4				
aktični radovi								
imjena znanja i etine								
svojenost osnovnih sadržaja	3	4	4	4	4	3		3
ošavanje uzročno-osjedinih veza								
alaženje u vremenu i ostoru	2	1	3		5	5		5
svojenost znanja		4	4	4		3		3
ošavanje pojava i poosa	4			4				
oraba zemljovida	4	3	3	3	3	3		3
	5		4	4	5			4
svojenost sadržaja								
dne navike i etine								
istorička znanja	4	5						5

Imenik iz školske 2010/2011.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Usp. pros. ocjena	Usp. pros. ocjena (5)
ost osnovnih a	5	3	4		4	3		4
ošavanje uzročno-osjedinih veza	5	5	5		4	5		5
ošavanje u vremenu i	4	5	4		2			4
ost znanja		4	4		3	4		4
ošavanje pojava i		4			3	3		
zemljovida		4	5	4	3	3		4
ost sadržaja					2			
ivike i	5	3			4	4		4
ost znanja			3					
ošavanje pojava i poosa		4	4	5		4		4
ost znanja	4	5	4		4	5		4
ošavanje pojava i poosa					4	4		4
ost znanja	4	5	4		4	5		4
ošavanje pojava i poosa					4	5		4
ost znanja	4	5	4		4	5		4
ošavanje pojava i poosa					4	5		4

Imenik iz školske 2015/2016.

Sve do školske 2012/2013. godine ocjene su se zaključivale i na kraju prvog i na kraju drugog polugodišta kada je tadašnji ministar Željko Jovanović donio odluku da se ocjene zaključuju samo na kraju dru-

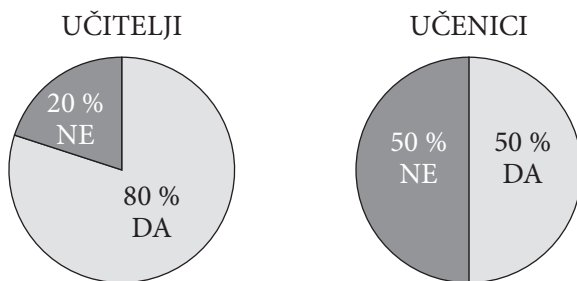
gog polugodišta. Prvo se mislilo da je ta odluka dobra, no mišljenje se ubrzo promijenilo jer je uspjeh učenika, navodno, bio lošiji.

Nakon Jovanovića na čelo Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta došao je Vedran Mornar koji je nastavio praksu svog prethodnika izjavivši da ne bi iznosio svoje osobno mišljenje. Tvrдио je da uspjeh učenika nije lošiji nego je bolji.

Poslije Mornara ministar postaje Predrag Šustar koji je govorio da bi trebalo vratiti zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta. Nasljeđuje ga Pavo Barišić, a što novi ministar misli o tome, još uvijek nije poznato.

Učitelji i učenici naše škole

Što o zaključivanju ocjena na kraju prvog polugodišta misle učitelji i učenici naše škole? U anketi je sudjelovalo deset učitelja i deset učenika, pet učenika 7. i pet učenika 8. razreda.

Treba li zaključivati ocjene na kraju I. polugodišta?

Većina učitelja predmetne nastave (80%) izjavila je da bi na kraju prvog polugodišta trebalo zaključivati ocjene. Razloga je više, a najčešće navode da učenici tek u drugom polugodištu počinju učiti i ispravljati ocjene, da su u prvom polugodištu nezainteresirani za učenje te da odgađaju ispravljanje negativnih ocjena.

– Smatram da je zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta izrazito važno. Učenici i roditelji dobiju povratnu informaciju o uspjehu i učenika se usmjerava koje predmete treba više učiti. U protivnom učenici misle da je kraj školske godine daleko i da imaju vremena „popraviti situaciju” – rekla je učiteljica engleskoga jezika Maja Kovačević.

Velika većina učitelja je za zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta, a dio učitelja (20%) misli da to nije potrebno navodeći da je ovako razina stresa znatno manja, učitelji i učenici su opušteniji, a negativne ocjene ionako će ispravljati tijekom drugog polugodišta.

– Zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta nije potrebno. Pred kraj polugodišta učenici i njihovi roditelji dobiju izvješća s prijepisom ocjena i iz njih vide rezultate rada. Znaju kakva bi bila zaključna ocjena. Zaključivanje ocjena veliki je stres za učenike, ali i za učitelje. Ne treba zaboraviti ni razrednike koji i bez zaključivanja ocjena imaju jako puno posla. – smatra učiteljica njemačkoga jezika Slavica Šimić.

Rezultati ankete među učiteljima očekivani su, a mišljenje učenika o zaključivanju ocjena podijeljeno je. Bilo je za očekivati je da će učenici biti protiv zaključivanja ocjena na kraju prvog polugodišta, no protiv je samo polovica (50%), dok je druga polovica za zaključivanje ocjena. Učenici, koji se slažu s odlukom ministra Jovanovića, smatraju da se nezaključivanjem ocjena na kraju prvog polugodišta objektivnije prati učenikov uspjeh kroz cijelu školsku godinu te da slabije ocjene iz prvog polugodišta mogu ispravljati bez prevelikog opterećenja.

– Zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta nije potrebno. Upravo nezaključene ocjene potiču učenike da se sami i bez pritiska jave za ispravljanje ocjena. – tvrdi Ema Petrović, učenica 8. razreda.

S druge strane, učenici koji se slažu sa zaključivanjem ocjena, navode da to pomaže dobrim učenicima da budu još bolji, a lošijima da uče od početka školske godine kako im se negativne ocjene ne bi prebacivale iz prvog u drugo polugodište.

U toj je skupini učenik 7. razreda Kristijan Kovačević:

– Ja sam za zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta jer mislim da bi nam to trebao biti poticaj za drugo polugodište i da nas, ako treba, roditelji „dovedu u red”.

Zanimljivo je da učenici sedmog i osmog razreda o zaključivanju ocjena na kraju prvog polugodišta imaju potpuno različito mišljenje. U sedmom razredu, svi osim jednoga, žele zaključivanje ocjena, a u osmom razredu mišljenje je potpuno obrnuto – samo je jedan učenik za, a svi su ostali protiv zaključivanja ocjena na kraju prvog polugodišta.

Suprotno očekivanju, bolji su učenici protiv, a lošiji za zaključivanje ocjena.

Kako dalje

Ni nakon pet školskih godina i četiri ministra još uvijek se ne zna treba li ili ne treba zaključivati ocjene na kraju prvog polugodišta. S obzirom da iz Ministarstva znanosti i obrazovanja ne dolazi odgovor, možda bi ga trebalo potražiti u zbornicama i učionicama hrvatskih škola. A možda bi odgovor trebalo potražiti u Finskoj.

Tin Bilek, 7. r

OŠ Sirača, Sirača

Voditeljica: Suzana Hunjak

REPORTAŽA IZ TURSKE

Spoj tradicije i suvremenosti

Moj četrnaestogodišnji život isprepleten je mnogobrojnim zanimljivim putovanjima. Vjerojatno je malo osoba, a i puno starijih od mene koje su do kraja osnovnoškolskoga obrazovanja obišle gotovo cijelu Europu, a i Azija mi nije strana. Puno putujem zahvaljujući svojoj majci koja je sveučilišna profesorica te često odlazi u druge zemlje na strana sveučilišta kako bi tamo održala nastavu, sudjelovala na konferenciji ili u nekome projektu. Na mojoj avanturističkoj karti posebno mjesto zauzima Turska. U Turskoj sam bila tri puta. Vjerojatno se pitate zašto bi jedna mlada djevojka išla u Tursku čak tri puta do sada? Razlog je jednostavan. Kada jednom odete u Tursku, u nju ćete se još zasigurno vratiti puno puta. Jednostavno se zaljubite u sve njezine čari. Volim tu zemlju i svaki put se jednako radujem odlasku u taj čarobni, egzotični, orijentalni svijet. U svijet miješanja kultura i civilizacija, u svijet sudara staroga i novoga, modernoga i tradicionalnoga.

Moja je majka osnovala katedru Hrvatskoga jezika na Studiju balkanskih jezika na Trakijskome sveučilištu u gradu Edirnu. Putovala je često u Edirne i Istanbul, a njezina najdraža kćerkica često je našla razlog da se ukrca u automobil kao slijepi putnik i da uživa u čarima putovanja kroz Srbiju, Bugarsku i Tursku. Svaki moj odlazak u Tursku bio je drukčiji, svaki je bio poseban i inspirativan. Od Turaka i turske kulture možete puno toga naučiti.

Moje prvo putovanje u Tursku

Sjećam se svojih prvih razmišljanja. Činilo mi se kako stalno prelazimo granice, mijenjamo krajolike i putujemo, putujemo... Imala sam tada samo osam godina. Bilo je to zaista začuđujuće za mene, gotovo traumatično jer Istanbul je grad od 8 milijuna ljudi, a kažu da ih ima

i puno više s obzirom na sve neprijavljene i veliki broj izbjeglica iz okolnih zemalja.

Turska nije, kao što mnogi misle, zemlja poludjelih terorista koji samo gledaju kamo će baciti bombu. Turska je sasvim nešto drugo, to je zemlja bogate povijesti, divnih ljudi i najfinije hrane na svijetu.

I dan-danas sjećam se svoje prve uspomene s toga putovanja. Kada smo došli u grad Edirne, tata je otvorio prozor kako bismo se prilagodili vremenu. U Turskoj je puno toplije negoli kod nas. Prvo što sam čula bio je hodža koji je pozivao ljude na molitvu. Pomislih da je to nekakav čovjek koji glasno pjeva, ali onda mi je mama objasnila da je to muslimanska molitva. Naravno, i ljudi su mi bili čudni, pogotovo zamotane žene. Za mene je to bilo prvo iskustvo snalaženja u novoj sredini u kojoj nitko ne priča mojim jezikom i nitko nije moje vjere. Tada sam prvi put čula pojmove kao što su Osmansko Carstvo, moderna turska država, Kemal-paša Atatürk, islam, džamija, minaret, prvi put kušala nekakvu prefinu hranu küfte (i dan-danas to mislim). Bila sam još dijete koje je tek naučilo pisati, čitati, zbrajati pa nisam ni shvaćala puno stvari o čemu to mama i tata govore. Muslimani imaju nekakva svoja pravila koja mi ne razumijemo, kao što je molitva dok sunce izlazi, molitva kada sunce zalazi, klanjanje na tepisima u svojim kućama, u džamijama...

Grad Edirne, koji spominjem i kojeg ću često spominjati, na zapadu je Turske. Kroz povijest bio je i glavni grad Osmanskoga Carstva. Zanimljivo je što granicu u Edirnu između Turske i Grčke dijeli rijeka Marica pa kada dođete do nje, možete gledati u Grčku iako ste u Turskoj. Osim što se nalazi na granici s Grčkom, Edirne se nalazi i na granici s Bugarskom. Jako zanimljiv položaj grada koji se nalazi u trokutu kultura i svjetova, a mogli bismo reći i civilizacija. Budući da sam bila dijete, očekivala sam da ću sreći glumce iz svoje najdraže turske serije, naravno, to se nije dogodilo. Nisam sreća televizijske glumce, ali sam sreća jako puno zanimljivih i pametnih ljudi.

Istanbul se sjećam kao grada koji nikada ne miruje. Bio je to za mene prvi metropolitanski grad. Tada nisam bila svjesna da ima stanovnika kao tri Hrvatske. Sjećam se da sam u hotelskoj sobi pogledala

kroz prozor koji je gledao na ulicu, jedino što sam mogla vidjeti bile su kolone automobila u kojima vozači nisu puštali ruke sa svojih truba. To je negativna strana velikoga grada. Čujete trube i trube i trube. Česti su i sudari jer je promet nezamislivo velik iako se vozi cestama koje imaju i po osam paralelnih traka.

Novo viđenje Turske

Drugi sam put u Turskoj bila s dvanaest godina i tada sam umirala od želje da vidim gdje je to Sulejman prisluškiavao sastanke na kojima nije prisustvovao, gdje je odrubljavao glave neprijateljima i, naravno, gdje je boravio sa svojom Hurem. Pogađate da je tada u Republici Hrvatskoj najpopularnija bila turska serije Sulejman Veličanstveni.

Palača Osmanskoga Carstva zove se Top Kapi. Sastoji se od mnogo građevina među kojima su harem, vijećnica, carska dvorana, tu su i prekrasni vrtovi i parkovi čija vrtna arhitektura ostavlja bez daha. Dobijete želju sjesti na jednu od klupa, zatvoriti oči i utonuti u taj daleki svijet iz prošlosti. Zamišljati tko se sve šetao tim parkovima, kako je to izgledalo, koliko je bilo Sulejmanovih žena i prilježnica, koliko djece, vojske, rodbine. Za nas koji smo skloni maštanju, takav je prostor idealan. Svakako bih svima preporučila da odu i osobno se uvjere u ljepotu, raskoš, veličinu božanstvenoga Top Kapija... U Top Kapi palači postojale su prostorije gdje su ljudi mogli doći na topli obrok, a mnogi su tamo i živjeli. Tursku sam tada doživjela na potpuno drukčiji način. Probala sam mnogo nove hrane kao što je kebab, baklava, küfte, sutlijaš, ajran, janjeće odreske... Turska je država s najfinijom hranom na svijetu. Ako ikada odete tamo, očekujte se vratiti s nekoliko kilograma viška.

Na tome drugom putovanju u Tursku prvi sam put posjetila drugi kontinent, odnosno Aziju. Istanbul je grad (kao što svi znamo) na dva kontinenta. Zanimljivo je što kontinente dijeli more, a ispod mora prolazi metro. Krenete podzemnom željeznicom iz Europe, a dođete do odredišta u Aziji.

Ako se itko pitao zašto ljudi u turskim serijama piju čaj, a ne onu dobro poznatu tursku kavu, sada ću vam objasniti kako su nama objasnili naši turski prijatelji. Postoji legenda koja kaže da je brod s lišćem iz Japana putovao za Tursku, no lišće se od mora tijekom putovanja namočilo. Kada je brod došao do luke, shvatili su da se ne može ništa s tim lišćem te su ga razdijelili građanima koji su od njega napravili čaj. Naravno, svakoj legendi ne treba vjerovati. Istina je da u različitim dijelovima Turske vladaju drukčiji običaji i drukčija mišljenja ljudi. (Nešto kao Dalmatinci i Slavonci.)

Istočna je Turska puno tradicionalnija, kod njih ćete uvijek vidjeti ljude na stoličicama ispred raznih javnih objekata kako piju čaj. Taj je dio Turske poseban po čuvanju starih običaja. Izreka „pušiš k'o Turčin” totalna je laž. Sada kada razmišljam, ne vjerujem da sam vidjela ikoga da ide cestom i puši. Turska kultura, a i ljudi potpuno su drukčiji od nas. Posebno me iznenadio odnos muškaraca prema ženama, kao da su još uvijek u nekom razdoblju u kojemu žene nisu ravnopravne. U Istanbulu sam doživjela da usred bijela dana žena kleči pred mužem i veže mu vezice. Promatrajući obitelji s djecom, vidjela sam da su žene uvijek te koje nose djecu, a muškarci bezbrižno idu pokraj njih. Mene je to uznemirilo jer žene nisu robovi svojih muževa.

Zapadna je Turska europski orijentirana i ima drukčije običaje. Edirne je najzapadniji turski grad, to je grad sveučilišta. Sveučilišni su kampovi prekrasni, vrlo moderni te uređeni po najnovijim standardima. Svi su fakulteti na jednome mjestu, u posebnome dijelu grada, zato to i jest pravi studentski kampus, a ne kao kod nas, svaki fakultet u drugome dijelu grada. U studentskome kampusu imaju sve: bolnicu, studentske banke, restorane, kafiće, ogromnu knjižnicu, studentske domove, trgovine, ma sve, baš sve.

Svaki fakultet ima dvije zgrade, jedna je nastavna zgrada, a druga je upravna zgrada. U upravnoj zgradi boravi i radi dekan te ostali članovi uprave fakulteta. Svaki dekan ima službeni automobil i svoga vozača. Da biste došli s jednoga kraja kampusa na drugi, vozite se minibusima, a možete se prevesti i onim malim vozilima koje vidate u serijama i filmovima o golfu i golferima. Jako je zanimljivo vidjeti

što oni nude studentskoj populaciji, a što nudimo mi. Zanimljivo je i što imaju Fakultet balkanskih jezika na kojemu možete učiti bosanski jezik, grčki jezik, bugarski jezik, albanski jezik, a zahvaljujući mojoj mami i njezinu fakultetu, možete učiti i hrvatski jezik. Kao dijete fascinirala me činjenica da postoje Turci koji žele učiti male jezike kao što je naš ili bosanski ili albanski. To je velika stvar i priznanje za sve navedene male države čiji se jezik uči i čuje daleko, daleko od domovine. Kada sam bila posljednji puta u Turskoj, a to je prije nekoliko mjeseci, čula sam od mamine prijateljice da se bosanski jezik uvodi u sve škole u Republici Turskoj kao izborni predmet. Zamislite što to znači za mali jezik kao što je bosanski. Fascinirala me ta činjenica.

Turska danas

Posljednji sam put bila i u stanu maminih turskih prijatelja, i to mi je bilo vrlo pozitivno iskustvo. Njihov je standard daleko iznad našega. Stanovi u kojima žive vrlo su prostrani, kažu da nema manjih stanova od 150 m kvadratnih. Sve je jako lijepo i raskošno. Imaju velike vanjske prostore u kojima se djeca mogu bezbrižno igrati.

Posljednji moj odlazak u Tursku bio je, kao što sam već spomenula, prije nekoliko mjeseci. Ovaj put nisam išla u Istanbul, bili smo samo u Edirnu, na Sveučilištu. Mnogi su nam se čudili što uopće idemo jer su informacije koje smo dobivali preko TV-a bile zabrinjavajuće. Ali znate, kad imate mamu kao što je moja, ne bojite se ničega. Ona voli svoje turske studente i željela je otići dovršiti započeti posao, a mi se ostali nismo bunili, svima nam je Turska duboko u srcu. Došavši u Edirne, primijetila sam da to više nije ona stara bezbrižna Turska koju svi iz moje obitelji jako volimo. Ulicama su prolazili tenkovi kako bi spriječili pobunu običnih građana. Taj put nisam bila u Istanbulu, nego samo u Edirnu. Bilo je previše riskantno ići u Istanbul. Turska sada prolazi kroz teško razdoblje svoje povijesti. Štošta ju danas muči, razne političke i vjerske strukture, razni interesi, lobiji...

Želim im što prije smirenje situacije, želim im onaj bezbrižni život koji pamtim s prijašnjih putovanja. Želim im još puno popijenih čaje-

va, pojedenih baklava, uspješnoga razvitka i, naravno, želim im mir. A sebi želim još puno putovanja u tu divnu zemlju jer ostalo mi je dosta neistraženih dijelova u koje želim otići: Izmir, Ankara, Anatolija...

Sigurna sam da ću se vratiti u zemlju u kojoj se vežu istok i zapad, tradicionalno i moderno, rat i mir i za koju me vežu predivne uspomene iz najranijega djetinjstva. Kao što moja mama kaže, tamo se osjećam kao kod kuće.

Rea Anabela Kolar, 8.r

OŠ Ivana Gorana Kovačića, Slavonski Brod

Voditeljica: Marija Matić

INTERVJU S MIRKOM MIOČIĆEM, NAJPOPULARNIJIM LOVCEM I NAJPOZIVANIJIM JOKEROM ZOVU ILI, KRAĆE, HRVATSKIM KVIZOLJUPCEM

Brusite svoje znanje

Tema naših školskih novina je Darovitost. Danas se puno govori o darovitoj djeci, nastoji im se posvetiti što više i razvijati njihovu posebnost, njihove talente. O toj temi razgovarali smo s Mirkom Miočićem, darovitim hrvatskim kvizoljupcem.

Talent

Jeste li Vi u školi bili identificirani kao daroviti? Je li „bilo toga” u vrijeme Vašeg djetinjstva?

U vrijeme mojeg školovanja nije se sustavno istraživala ni prepoznavala nadarenost učenika. Nešto najsličnije tome bilo je testiranje brzine čitanja u prvom pa potom u petom razredu osnovne škole. Na oba takva testiranja bio sam izvrstan, npr. u prvom razredu imao sam dvostruko više pročitanih riječi u minuti od sljedećeg najboljeg učenika (76:38). Imali smo u osmom razredu i test inteligencije gdje sam postigao rezultat od 136 bodova.

Kako biste Vi definirali Vaš talent; fotografsko pamćenje, lako učenje ili nekako drugačije?

Mislim da se moj talent sastoji u nekoj kombinaciji svega navedenog. Od onoga što sam pročitao o pamćenju, za sebe ne mogu reći da imam fotografsko pamćenje, više neku vrstu kombiniranog pamćenja, povezanog s asocijacijama. Normalno da takvo pamćenje u mnogome olakšava učenje u školi, što se već vrlo rano primijeti, počevši od učenja pjesmica u prvom razredu, pa sve do učenja za ispit na fakultetu, ili odgovaranja na pitanja u kvizovima.

Jesu li Vam Vaša sposobnost i talent pomogli u uspjehu u školi?

Svakako da jesu. Tijekom školovanja, od osnovne škole do fakulteta, uvijek mi je bilo neugodno otvoreno govoriti o tome koliko malo vremena potrošim na učenje onoga što moram, a oduvijek sam jako puno čitao ono što me je u to doba posebno zanimalo. To bi moglo izgledati kao neka vrsta samohvale onima koji me slabije poznaju pa sam to najčešće izbjegavao.

Kakav ste dak bili?

U osnovnoj školi „Nikola Tesla” u Rijeci šest razreda prošao sam s odličnim, dva s vrlo dobrim (peti i sedmi), u gimnaziji (Prva riječka gimnazija) sva četiri razreda bio sam vrlo dobar, matura odličan, na Pravnom fakultetu u Rijeci apsolvirao sam sve četiri godine u roku, ali nikad nisam diplomirao.

Možete li nam ispričati neku anegdotu iz školskih dana?

Uvijek sam pomagao u učenju prijateljima iz razreda, većinom instrukcijama, ali i šapćući kod ispitivanja i dopuštajući da cijela jedna grupa od pola razreda prepíše sve moje odgovore na testu iz engleskog, pa tako i jedan jedini pogrešan odgovor. Jasno je da profesoru nije bilo teško odgonetnuti tko je izvorni autor takvog odgovora, što sam, normalno, i priznao. Uz pohvalu profesoru, daleko je više grdio mene zbog pogrešnog odgovora, nego što je krivio razred zbog prepisivanja.

Kvizoljubac

Od 1972. sudjelujete u kvizovima: 3, 2, 1... ali vrijedan, Kviskoteka, Diplomac, Izazov, Upitnik, Milijunaš, Potjera... Što nam možete reći o tom iskustvu?

Kao prvo, današnjim mlađim generacijama prilično je teško dočarati vrijeme od prije 40 i više godina, kada su postojala samo dva crno-bijela programa samo jedne televizije i ondašnju fascinaciju i gledanost tih programa. Nakon vatrenog krštenja u kvizu 3, 2, 1... ali vrijedan, 1973. godine u drugom razredu gimnazije dolazi pauza od

desetak godina u kojima i nije bilo individualnih kvizova. Gledajući mladog Roberta Pauletića u Kviskoteci 1981. godine za vrijeme odsluženja vojnog roka u JNA, odlučio sam se i sam prijaviti iduće godine. Tako sam uspio i postati ukupni pobjednik sljedeće 1982. godine, a u superfinalu posebne Kviskoteke 1986. godine rezultat je bio sljedeći:

1. Radoslav Dodig 98 bodova
2. Robert Pauletić 90 bodova
3. Jasenka Stanišić 89 bodova, Mirko Miočić 89 bodova

Kako nakon toga nisam mogao po pravilima nastupati na Kviskoteci, nastaje pauza do 1992. godine i kviza 3, 2, 1... ali vrijedan gdje sam pobijedio u dvije, ali sam izgubio u trećoj emisiji. Potom tek 1998. godine slijedi ukupna pobjeda u Diplomcu kod Joška Lokasa (gdje sam uspio pobijediti i mladog studenta Krešimira Međerala, sadašnjeg lovca u Potjeri), potom 2000.g. pobjeda u osam emisija i obaranje apsolutnog rekorda u Izazovu, te pobjeda sa tada rekordnim iznosom u Najslabijoj kariki 2007. godine te konačno osvajanje rekordnog iznosa u 1 protiv 100 godine 2008. Cijelo vrijeme trajanja od 1997. do 2004. godine sa svojom ekipom sudjelovao sam i osvojio jako puno jack-potova u Upitniku, a posebna priča je bio Milijunaš od 2003. nadalje, gdje sam kao natjecatelj uspio osvojiti skromnih 32.000kn, ali sam u javnosti ostao daleko poznatiji kao *joker zovi* što sam bio ukupno više od 100 puta, a uspješan sam bio oko 95%. U najnovije doba, osim relativno neuspješnih pokušaja u kvizovima Sve u sedam i Eunigma, postao sam lovac u Potjeri, nadam se uspješan.

Jeste li sklopili koja prijateljstva, je li osim financijske koristi sudjelovanje u kvizovima ima i drugih pozitivnih strana?

Tijekom svojeg dugogodišnjeg bavljenja kvizovima upoznao sam mnoštvo ljudi i u velikoj većini to su ostala simpatična poznanstva, a u nekoliko slučajeva razvilo se i pravo dugogodišnje prijateljstvo. Kada postanete „općepoznato” lice (na način da vas većina ljudi prepoznaje na ulici, u autobusu, tramvaju i sl., kako u Zadru, tako i u Zagrebu ili Rijeci), velika većina susreta je simpatična, ljudi vas pozdravljaju, ili

se hoće slikati s vama, hoće vas počastiti i slično, konobari i trgovci su posebno uslužni itd. Stvarno rijetko se događaju neugodni susreti koje najčešće nastojim pristojno izbjeći.

Volite pomagati drugima. Više od 100 puta bili ste *joker zovi* i zbog Vas su morali mijenjati pravila, da se ista osoba zove najviše tri puta u sezoni. Je li Vam to bilo naporno ili...?

U vrijeme kada je redakcija Milijunaša zbog mene mijenjala pravila, 2004. godine, moram priznati da mi nije bilo svejedno, čak sam bio uputio jedan e-mail u Veliku Britaniju pitajući vlasnika licence je li to nešto dopušteno i uobičajeno. Njihov odgovor u osnovi je bio da oni načelno dopuštaju korisnicima licence neke izmjene, ali nisu htjeli ništa izričito odgovoriti. Ostaje mi mala utjeha da sam ja jedini pojedinac zbog kojega su se mijenjala pravila u planetarno najpopularnijem kvizu koji se emitirao u 128 zemalja svijeta, kao i zapanjujuća činjenica koju sam pronašao tada na internetu, naime da je na dan kada je ta vijest o promjenama pravila kviza u Hrvatskoj objavljena (4. 6. 2004.), ta vijest bila (prema nekom internetskom pretraživaču) na trećem mjestu u svijetu po čitanosti, a bila je i tema razgovora u nekom talk-showu u San Diegu u Kaliforniji na lokalnoj televiziji. Iz današnje pozicije, kada imam dosta iskustva u radu i pravljenju kviza i s one druge, televizijske, strane, mogu reći da donekle razumijem razloge zbog kojih je redakcija donijela takvu odluku.

Što mislite o sve popularnijim kvizovima u različitim klubovima, tzv. pub kvizovima, konkretno u Zagrebu? Imate li u tome iskustva?

Načelno pohvaljujem pub kvizove i tu vrstu druženja i brušenja znanja. To je tako moderno i blisko mlađim generacijama, koje su u trendu s modernim tehnologijama, glazbom, filmovima i sl. Moram priznati da sam svega dva-tri puta učestvovao u takvim kvizovima, gledao ih nekoliko puta više. Osobno bih rekao da zbog formata ti kvizovi nisu „my cup of tea”, što bi rekli Englezi. Naime, i zbog formata i zbog (uglavnom) ograničenog kruga sudionika, pitanja (pre)često

ulaze u sferu bizarnosti ili opskurnosti, jer bi u suprotnom slučaju bila (pre)lako odgovoriva za većinu sudionika. To se meni osobno ne sviđa.

Preporučujete li mladima da se okušaju u kvizovima?

U svakom slučaju bih preporučio mladima da bruse svoje znanje u takvim natjecanjima, tako se da štošta naučiti i upoznati ljude sa sličnim pohvalnim sklonostima.

Što se sve sudjelovanjem u kvizu postiže (npr. znanje, samopouzdanje...)?

Svakako znanje i iskustvo, a s vremenom čovjek stiče i samopouzdanje. Uostalom, i u mnogim drugim sferama života stručnost i kompetencija se uobičajeno mjere nekom vrstom testa ili kviza, recimo prilikom upisa na neke fakultete ili zapošljavanja, a tada stečeno znanje i iskustvo može samo koristiti.

Puno čitajte

Ne znamo je li ovo istina, ali čuli smo da ste neko vrijeme kupovali sve dnevne novine i upijali sadržaje. Ako je istina, kako Vam to uspijeva?

Cijeli sam život bio uporan i veliki čitalac. Prije velikog razmaha interneta, recimo od devedesetih do polovine dvije tisućitih godina, ako je netko htio biti informiran i u tijeku zbivanja, čitanje većeg broja novina i tjednika bio je jedini način da budete takvi. A ja sam, kako rekoh, oduvijek i brzo i puno čitao.

Jeste li kad zloupotrijebili svoj talent?

Ako izuzmemo spomenute (ipak moralno pogrešne, ha, ha) pomoći kolegama i prijateljima prilikom prepisivanja tijekom školovanja, moram priznati da se ne mogu prisjetiti neke prilike kada bih zloupotrijebio svoje znanje ili talent. Ipak je moje znanje nekako, rekao bih, knjiško, više virtualno, pa i ne vidim nekog neposrednog načina da ga zloupotrijebim. Možda sam ja ipak samo nemaštovit, tko zna.

Što mislite o najnovijem kvizu Šifra i hoćete li možda i u njemu sudjelovati?

Kao i svaki drugi kviz, redovito ga gledam, osobno smatram da je pomalo spor i repetitivan (previše puta se ponavljaju pravila i pozicije i sl.), ali vidim da se u posljednje vrijeme malo poradilo i na tome (npr. natjecatelj više ne ide na hot-spot ako pogodi šifru), čini mi se da bi ga trebalo još malo ubrzati i poraditi na ujednačenosti pitanja (naročito prvog pitanja u svakom novom krugu) pa bi kviz bio još zanimljiviji. Normalno da ja, kao sudionik u stvaranju kviza s one „druge”, televizijske, strane, ne mogu sudjelovati kao natjecatelj. Smatram da bi to bio svojevrsan „sukob interesa”, iako nisam sudjelovao u pripremanju kviza Šifra niti u kojem svojstvu.

Mi se učimo novinarskom zanatu u našim školskim novinama. Vi ste imali i loše iskustvo s novinarima. Hvala Vam što ste pristali na naš intervju. Što bi nama, kao novinarima, poručili za kraj?

Poručio bih vam da razvijate pismenost, da puno čitate i učite, da u sebi uzgajate onu iskru radoznalosti i želje za istraživanjem, da nastojite stvar razmotriti iz više kutova, da budete poštteni prema sebi, prema kolegama, a naročito prema čitateljima, pa će neki od vas postati veliki i priznati novinari.

Budite ustrajni u tim nastojanjima, u čemu vam želim puno zdravlja i sreće.

Marija Benić, 7.r

OŠ Bartula Kašić, Zadar

Voditeljica: Ana Lisica

U RAVNIM KOTARIMA SVE VIŠE „STARIH” MOMAKA

„Tražimo cure, ali moraju biti kršćanski odgojene”

Kuće ravnokotarskih neženja su kao iz priče. Sve je na svom mjestu, čisto i uredno. I nekorišteno. U kući Ivana Bačića-Čikija sve je novo. U velikoj kuhinji je novi štednjak. Fali domaćica koja bi ga znala najbolje iskoristiti. Neženje za to krive feminizam koji, kažu, uništava kompletno društvo. S druge strane i muškarci više nisu muškarci, već su postali prave mlakonje pa danas u srcu Ravnih kotara ima više od stotinu starih momaka.

Osim što ih ne idu žene, pa su zato stari momci, neženje o toj temi nerado razgovaraju s novinarima. Od diktafona bježe ko vrag od tamjana, a od onih koji pristanu razgovarati, riječi treba doslovno čupati. Uvijek susretljivi načelnik općine Škabrnja Nediljko Bubnjar obećao nam je organizirati susret s nekoliko starih momaka koje mislimo pitati zašto ne uplovljavaju u bračnu luku. Dan uoči dogovorenog termina, načelnik nam je poslao poruku u kojoj je napisao: „Odbijaju doći, ali naći ćemo ih u kafiću”. Tako je i bilo.

U centru Škabrnje, barem kafića ne manjka. Ima ih dva. Niti kafiću manjka gostiju. A među redovitim posjetiteljima najviše prednjače neženje iliti stari momci s područja Ravnih kotara. U društvu načelnika ulazimo u kafići i snimamo situaciju s ulaznih vrata. Eno, vidite onoga do radijatora što sam čita novine. On je neženja, Čiki, naš dugogodišnji pomorac – upućuje nas načelnik. Nema nam druge nego prići neženji Čikuju. Imali smo sreće. Pristao je na prvu.

Ja sam Ivan Bačić – Čiki. Nisam oženjen, poklopilo se tako i evo me sada tu di jesam.

Samački je život najteži

Koliko imaš godina?

– Rođen sam 1957. pa sam računaj.

Što radiš, čime se baviš?

– Navigavam na tankeru za „Tankersku”, sad sam kući šest miseci pa opet na more. Inače sam završio tehničku školu. Teško se živilo. Nije bilo posla pa sam završio na brodu i tako više od 25 godina. Razmišlja sam se skinut, ali situacija je takva da drugog posla nema i tu sam sada.

U toj priči nema nigdje cura?

– E, ispričat ću i to. Kao mladi momak živio sam u zajednici, puna kuća ljudi. Jedva da smo imali svi di leći, a kamoli da se još i oženim. Di bi doveja ženu? A još nisam nigdi radija. Tada sam tako razmišlja, ali vidim da sam bio u krivu. Triba sam se oženit, a nije da nisam imao prilika kod cura. Nije mene bilo sram, bilo je tu dobrih komada.

Odakle su bile? – pitamo ga.

– Bile su to naše domaće cure. Sad su to žene u godinama, neke imaju i unučad.

Kako ti gledaš na to da se mnogi momci sve teže odlučuju na brak?

– A tu imate svakakvih priča i svatko ima priču za sebe. Ja sada vidim da je samački život težak, pogotovo kad se s broda vraćam kući, a kod kuće nema nikoga. Sad razmišljam dovesti bilo kakvu, samo da je dobra kao čovjek i odgojena u katoličkom duhu. Bit će teško, tribalo bi potegnit neke veze, a tu baš nisam spretan.

Imaš li danas uvjete koje u mladim danima nisi imao?

– Nego što, imam kuću samo takvu, a valjda će i neka ženska doć.

Rani kotari puni neženja

U istom kafiću pokušali smo razgovarati s još nekoliko neženja. Viktorio Vlasnović Vito prešao je odavno pedesetu, neoženjen, vojni umirovljenik.

– Po mojoj računici u ovim našim ravnokotarskim općinama (Škabrnja, Galovac, Zemunik) od nekoliko tisuća stanovnika ima više od 100 neženja. Ja smatram da su prvi i osnovni razlozi materijalni uvjeti i ova kriza. Danas svatko želi dobro živiti, a da bi to mladi čovik mogao, treba imat posla. Od toga sve polazi.

Jesi li imao ozbiljnu curu?

– Bilo je svega, po tome sam se mogao oženit i deset puta, a evo nisam. A i cure su danas posebne, traže i one posebne uvjete, lov. Ako to nemaš okreću se drugome i to je tako.

Ima li među „starim” momcima onih poput Muje, da vole muške?

– Nema toga. Kad bi se znalo za takvoga, razapeli bi ga na križ. Takvi smo i gotovo. Taj vic ode ne vridi. Možda malo alkohola ima, ali to je zanemarivo.

Pitamo ga je li se pomirio sa samovanjem ili još gaji nade za brak?

– Bog zna što će biti. Možda se oženim, a možda nikako. Nikad ne reci nikad.

Vrag odnio feminizam

Neženja je i Biko, Neven Bračić, također vojni umirovljenik koji temu neženja gleda malo filozofski. Za njega je feminizam najveći krivac svemu i kaže da on uništava kompletno društvo. S druge strane i muškarci više nisu muškarci, već su postali prave mlakonje.

– Žene su danas zaštićene ko lički medvjed. Ne smiješ je ni krivo pogledat. Proračunate su i i iskompleksirane. Bitna im je vanjština, a iznutra može biti sve šuplje. A i mi neženje nismo svladali metodologiju komuniciranja sa ženama. Ne trudimo se, brate.

Znači li to da uskoro izlaziš iz toga društva?

– Jedne subote, možda, a i petak može biti u igri. Početkom proljeća bit će mi skinut urok pa odmah poslije toga idem tražit ženu. Ako je nađem, ženim se! – u šali će Biko.

Statistika je neumoljiva, no svi vjeruju da će u budućnosti u ukupnoj populaciji broj neoženjenih biti manji. Među neoženjenima rijetko su visokoobrazovani. A sve veći broj mladih s područja Ravnih kotara odlazi na fakultet. Općine samo na stipendije studenata izdvajaju do pet posto proračuna i sve nade polažu u njihov povratak u nadi da će doći do promijene negativnih statističkih pokazatelja, barem kad je o neženjama riječ.

Franko Gospić, 7. r

OŠ Vladimira Nazora, Škabrnja

Voditelj: Marin Pavičić

KNJIŽEVNICA BRANKA PRIMORAC GOSTOVALA JE U NAŠOJ ŠKOLI POVODOM OBILJEŽAVANJA MJESECA HRVATSKE KNJIGE

Najpoznatiji maturalac bez maturalca

O izazovima novinarskoga i književnoga rada te o tome koliko je čitanje danas popularno, u razgovoru nam je otkrila poznata književnica

Što Vas je potaknulo da postanete književnicom?

Književnošću sam se počela baviti sasvim slučajno. U pravome je trenutku u mome životu naišla na plodno tlo. Mogu reći da su pisanje i književnost postali alati kojima sam liječila dušu jer sam proživljavala dosta teško razdoblje u privatnom i profesionalnom životu. Suočena s viškom vremena zbog premještaja s jednoga zahtjevnog radnog mjesta na drugo, manje zahtjevno, odlučila sam pokrenuti svoj talent. Nakon objave prvoga rukopisa, vidjevši koliko je postao popularan i rado čitan, odlučila sam nastaviti pisati.

U Vašoj smo biografiji pročitali da ste bili urednicom jednih od najuglednijih dnevnih novina – Večernjeg lista. Kada biste se sami trebali predstaviti, biste li rekli da ste urednica i novinarka ili književnica?

Novinarski posao volim, obožavam. Više se ne bavim aktivno novinarstvom, ali bih onome koji uistinu želi postati novinarom poručila neka se školuje i završi novinarstvo jer je to vrlo dinamičan posao, posao koji traži puno žrtve. Zadovoljstvo u novinarstvu, kao i književnosti, dolazi kada vidite objavljeni uradak i dobru reakciju čitatelja. Iz tog razloga, ne bih mogla reći jesam li novinarka ili književnica, budući da su oba zanimanja dio mene.

Htjeli bismo saznati nešto više o Vašem romanu *Maturalac* koji smo čitali u 7. razredu za lektiru, a za koji ste dobili i nagradu *Mato Lovrak* za najbolji dječji roman. Zanima nas jesu li likovi i radnja bili iz stvarnog života?

Svaki će vam pisac reći da u romanima koje piše na neki način objedinjuje vlastito iskustvo i ono izmaštano. U tome i jest draž književnosti. Ono što će vam poprilično nevjerojatno zvučati jest to da ja nikada nisam bila na *maturalcu*. Tako su se jednostavno poklopile stvari u mom školovanju. Stvarni su likovi u romanu *Maturalac* Raska i Stativa. Kada je on počeo predavati tjelesni, odjedanput su sve djevojke zavoljele gimnastiku, sve su vježbale, a prije toga svaki je tjedan netko bio odsutan. Uvijek se događalo da pet, šest djevojkica ne može raditi tjelesni zbog ženskih stvari. I sama nisam voljela tjelesni, točnije, hodati po gredi, ali sam odjednom i ja to zavoljela.

Ideju spajanja tih dvaju likova dobila sam kada sam jednom susrela svoju kolegicu, nakon završene srednje škole i fakulteta, koja mi je rekla da je postala profesorica hrvatskoga jezika i da se udala za Stativu.

Primijetili smo da se u Vašim djelima često javljaju imena Ana i Marta. Postoji li za to razlog u stvarnom životu ili Vam se ta imena jednostavno sviđaju?

Sviđaju mi se ta imena, zato što su jednostavna, što su hrvatska, što su prepoznatljiva, a između ostalog, moja jedna unuka zove se Marta.

Koje Vam je djelo je najdraže, a koje je ostvarilo najveću popularnost u javnosti?

Definitivno je *Maturalac* najpopularniji i mislim da će moje ime uglavnom biti vezano za taj roman. Najčitanije je moje djelo, objavljeno je u najviše izdanja i mislim da će to ostati moja najpopularnija knjiga.

Ove je godine Nobelovu nagradu za književnost dobio slavni glazbenik Bob Dylan. Neki ga nazivaju najvećim pjesnikom među glazbenicima, a Švedska akademija navodi kako je nagrađen za uvođenje novog pjesničkog izraza u američku književnost. Što Vi mislite o tome da je Nobelova nagrada za književnost dodijeljena baš njemu?

Osobno nemam ništa protiv, nisam od onih koji se bune i ne razumiju. Vremena se mijenjaju i s obzirom na promjene u društvu i svijetu, mislim da je to sasvim opravdano. Mnogi nisu upućeni u cjelokupni Dylanov opus, ne znaju da je on objavio mnoge knjige i zbirke pjesama te da nije isključivo pjevač. Neki moji kolege smatraju da je puno teže napisati roman od tristo, četiristo kartica nego napisati zbirku pjesama. Međutim, ne smijemo zaboraviti da je često najteže nešto što se u prvi mah čini vrlo jednostavnim i što svatko smatra da može učiniti.

Slična je situacija i u novinarstvu. Napisati vijest čini se vrlo lako i jednostavno. To je najkraća novinarska vrsta, ali i najteža za pisanje. Treba dosta vremena i prakse kako biste se usavršili u pisanju vijesti. Nije jednostavno sve profesionalno odraditi tako da, kad čitatelj pročita vijest, sazna sve što ga je u naslovu i privuklo.

Smatrate li da je kvaliteta medija bolja danas ili u vrijeme kada ste se Vi počeli baviti novinarstvom?

Kada bih rekla da je bilo bolje u moje vrijeme, rekli biste kako žalim za mladošću, ali bilo je bolje. Moderan način života u 21. stoljeću donio je promjene i u moju profesiju i s tim se treba pomiriti. Elektronski je način prenošenja vijesti i informacija u punom mahu, brži je i dostupniji čitateljima. Gotovo je u potpunosti potisnuo tiskane medije. Prema mome mišljenju, ono što nedostaje elektronskom prenošenju informacija, a što je tiskani medij imao, jest kvaliteta i pravilnost jezičnog izražavanja. Sam je proces prenošenja informacija postao toliko brz da se tekstovi jednostavno ne stignu lektorirati. Vrlo često nailazim na tekstove iz kojih nije jasno što se dogodilo, gdje se dogodilo, itd., odnosno, ne poštuju se osnovna novinarska pravila.

Možete li nam ispričati kada i kako se kod Vas javilo zanimanje za fotografiju? Što fotografirate? Naime, saznali smo da ste imali samostalne izložbe čak i izvan Hrvatske.

Fotografski aparat imam od vremena kada ga nitko među mojim vršnjacima nije imao. S fotografijom sam srasla, iako sam ju zapustila

baveći se novinarstvom jer smo imali profesionalne fotografe. Pojavom digitalne fotografije ponovno sam se vratila toj ljubavi. Pokazala sam neke fotografije svojim kolegama i oni su mi predložili da postavimo izložbu. Tada sam počela više fotografirati, više ulagati i učiti. Trenutačno sam u potrazi za novom temom koja će mi omogućiti intenzivnije bavljenje fotografijom.

Što Vas je zanimalo u našim godinama?

Ne znam što izdvojiti, sve me zanimalo! Ipak, prije svega, to su knjige. Puno sam čitala, lekturu i djela koja su me posebno zanimala. Ta strast prema knjigama pomogla mi je i u novinarstvu, a kasnije i u književnosti. I danas puno čitam. Uvijek preporučujem čitanje, iako to nije popularno.

Koji biste savjet, kao iskusna novinarka, mogli dati nama, mladim novinarima?

Ono što vam želim savjetovati jest to da, ako vam se sviđa posao novinara i ako vas privlači, budite ustrajni. Svoj posao radite odgovorno i s puno ljubavi. Razvojem elektronskih medija i sve manjim nakladama tiskanih medija, konkurencija je postala vrlo velika. Nerijetko se događa da na nekoliko portala pročitate isti tekst. Razvijajte istraživački duh i uvijek točno prenosite činjenice jer to su odlike pravoga novinara.

Emma Brzaj, 8. r

OŠ Matija Gubec, Piškorevci

Voditeljica: Ivana Bilac

U NAŠOJ JE ŠKOLI RAZREDNU KNJIGU ZAMIJENILO RAČUNALO

E, moj dnevniče!

Zahvaljujući CARNetu, početkom ove nastavne godine širom smo otvorili vrata svoje škole e-Dnevniku, web aplikaciji za vođenje razredne knjige u elektroničkom obliku. Tako smo postali jedna od 535 osnovnih škola na području Republike Hrvatske koje koriste e-Dnevnik. U Hrvatskoj je bez e-Dnevnika u ovom trenutku još samo 325 osnovnih škola ili 38%. Nekoliko mjeseci poslije odlučili smo saznati uživa li se u blagodatima suvremene tehnologije ili se ipak, usprkos svemu, potajno priželjkuje gotovo nemoguć povratak starih razrednih knjiga od papira.

Razredna knjiga budućnosti

– E-Marija, sretan ti rođendan! – poruka je koju su Mariji Tokić, učiteljici informatike i administratorici našeg e-Dnevnika, na čestitku napisali kolege iz zbornice. Učiteljici oduševljenoj sadržajem simpatične poruke na taj su način zahvalili jer im svojom susretljivošću i brzom reakcijom pomaže ako se pojave problemi s unosom podataka. – U privatnom me životu zanimaju web aplikacije, a kako istovremeno volim i poučavati, krajem prošle školske godine održala sam nekoliko radionica na kojima sam kolegama pokazala kako će se najlakše snaći u e-Dnevniku. Svjesna sam činjenice da među njima ima i učitelja koji se ne snalaze baš najbolje u svijetu računala, no oni su mi i sami rekli da su moj broj već stavili na brzo biranje. Budući da je elektronički dnevnik još uvijek u razvojnoj fazi, mislim da će s vremenom biti sve bolji i bolji.

Slično razmišlja i učiteljica matematike Slavica Križić, naša razrednica, koja nam je rekla da je svaki otpor protiv tehnološkog napretka uzaludan i da jednostavno moramo ići ukorak s njom. – Smatram da e-Dnevnik najviše pomaže razrednicima kojima je sada lakše voditi pedagošku dokumentaciju, npr. unijeti zapisnike sa sjednica Razrednih vijeća, jer im u tome pomaže mogućnost kopiranja i lijepljenja. Odlično je i to što su nam sve razredne knjige uvijek dostupne, bez obzira na vrijeme i na mjesto, pa nema više trčanja po školi u potrazi za nekom od njih jer nam baš sad treba. Sve je brže: ne moramo više pisati rukom, sam računara aritmetičku sredinu i broj izostanaka, nema više Halo-efekta... Jednom riječju – milina!

Roditelji za, učenici (većinom) protiv

Zanimalo nas je i mišljenje roditelja o e-Dnevniku pa smo razgovarali s Kristinom Lokas, majkom učenika 3. razreda, koju smo zatekli ispred škole na povratku s informacija. – Evo, baš sam maloprije razgovarala s Tonijevom učiteljicom o tome kako je divno opravdavati izostanke putem maila, a obavijest o eventualnom izostanku stiže već sljedećeg dana u 9 sati. Osim toga, imam komociju da iz svog doma vidim sve ocjene i bilješke koje je učiteljica napisala. Dakle, imam kompletan uvid u sve što se s mojim djetetom događa bez odlaska u školu. E-Dnevnikom zadovoljne su i moje prijateljice, također majke učenika. Pohvalile su mi se da sada ocjene gledaju i na mobitelu dok su u gradu na kavi.

Poštujući načelo novinarske objektivnosti, odlučili smo potražiti i drugo mišljenje, često skriveno u iskrenim odgovorima učenika. Petri iz 6.a razreda e-Dnevnik se sviđa zato što je prije bila na sredini imenika pa su ju učitelji uvijek otvarali, a sada toga, zahvaljujući slučajnom odabiru, nema. Marku iz istog razreda koji sjedi u prvoj klupi ne sviđa se to što više ne može, zbog zaslona računala, dojavljivati ostalim učenicima iz razreda koju su ocjenu dobili. Tei ne odgovara to što sada ocjena iz škole dođe kući prije nje. Misli da je prije bilo bolje jer je lošu ocjenu mogla neko vrijeme skrivati, čak i ispraviti prije nego što mama dođe u školu. Većina učenika s kojima smo razgovarali s

osmijehom na licu sjeća se 19. listopada jer tada u školi nije radio internet pa učitelji u e-Dnevnik nisu mogli upisivati ocjene, stoga nisu ni pitali. – E-Dnevnik hladan je i nemilosrdan! gotovo jednoglasni, ne pretjerano rječiti i zainteresirani za razgovor bili su učenici osmih razreda, a osmaš Bruno na naše je pitanje samo odmahnuo rukom i kratko rekao – Ma, glupost je to!

Nema više olovke u rukama učitelja

I među učiteljima ima onih koji nisu oduševljeni pojavom novog dnevnika. Učiteljica hrvatskoga jezika Mihaela Andabak smatra da je stara razredna knjiga od papira bila bolja. – Kopiraj – zalijepi jednostavan je pokret kojemu je teško odoljeti pa ljudi, kad ga svladaju, obično rade automatski, bez razmišljanja. Stoga je normalno da su svi ljudi za e-Dnevnikom zaboravljajući pritom na njegove nedostatke. Tipkanje po tipkovnici oduzelo je dragocjenu priliku za cjeloživotni razvoj grafomotorike i slovopisa, a poznato je da pisanje vlastitom rukom po papiru blagotvorno djeluje na moždane stanice jer potiče razmišljanje i zaključivanje. Učitelj više nema priliku napisati nešto svojom rukom pazeći pritom što i kako piše jer bi njegovu pogrešku netko mogao primijetiti. Sve je podcrtano, sve je ispravljeno, sve napisano, ponuđeno... Samo treba kopirati i lijepiti!

Za razgovor o novoj i staroj razrednoj knjizi u našoj školi nema boljeg sugovornika od učitelja povijesti i geografije Ive Galića kojem je ostalo još samo nekoliko mjeseci rada u nastavi prije odlaska u zasluženu mirovinu. – Kada sam kao mladić postao učitelj iz Starih Perkovaca, mojoj sreći nije bilo kraja. Učitelj koji je imao dnevnik pod rukom i pisao krasnoslovom bio je tada jedan od glavnih ljudi u selu. Vjerujte mi kada kažem da je meni poslije Biblije najvažnija knjiga na svijetu uvijek bila razredna knjiga. Zbog toga priznajem da mi stari dnevnik nedostaje te da se ja i računalo ne slažemo najbolje. U razredu često kažem – E, moj dnevniče, gdje si sad? Pa kad ga pogledom počnem tražiti po stolu i ugledam plastičnu kutiju koja zuji i svijetli, stegne me u grlu, praznina pod rukom postane još veća i kao da mi netko šapne, tek da me podsjeti – Ivo, vrijeme ti je!

Žal za starim vremenima

Nostalgiju za starim razrednim knjigama povremeno osjećaju i drugi učitelji. Nedostaje im i odlazak u zbornicu na njihovu razmjenu kao i druženje s kolegama. Koliko su se samo puta prevarili i krenuli prema ormariću u kojem su se nalazili stari dnevnik, a onda bi, negdje na pola puta, shvatili da ih više nema. Vjeroučiteljica zna često pogriješiti pa kaže – Joj, opet sam zaboravila dnevnik! A onda se sjeti da je on već u računalu.

Poruke pisane vlastitom rukom, poput one koja je svojim sadržajem oduševila učiteljicu Mariju Tokić, postat će zbog manjka olovaka u zbornici sve rjeđe. Za sljedeći rođendan mogla bi dobiti samo mail s porukom – Marija, sretan ti e-Rođendan! Pitanje je hoće li ju i ona toliko razveseliti?

Izumrla disciplinska mjera

Stari dnevnik bili su „korisni” učiteljima koji nisu znali drukčijim metodama utišati razred pa bi njime udarali o stol. Zahvaljujući silnim udarcima koje je pretrpio, dnevnik bi često išao na šivanje te nerijetko jedva čitav dočekaao kraj godine. E-Dnevnik ga sigurno ne bi dočekaao!

U potrazi za informacijom

Nazvali smo i CARNetovu službu za korisnike pokušavajući potvrditi broj osnovnih škola koje koriste e-Dnevnik do kojeg smo sami došli „pješice” pomoću interneta i Državnog zavoda za statistiku. Ljubazan ženski glas nam je, nakon duljeg čekanja i razgovora s nadređenim, odgovorio da pristaju na objavu naše brojke.

Barbara Angenbrandt, 8. r

OŠ” Ivan Goran Kovačić” Đakovo

Voditelj: Ante Andabak

PUTOPIŠNA REPORTAŽA

Kliška klisura kliče hrvatski

Penjem se kamenim i strmim putem prema utvrdi visokoj kao sokolovo gnijezdo u planini. Ovim su putem prije petsto godina hodali hrabri uskoci na čelu sa svojim zapovjednikom Petrom Kružićem braneći Turcima izlazak na naše plavo more. O tim surovim ratnim vremenima izvještava pop glagoljaš Martinac u pjesmi *Nalegoše Turci na jazik hrvatski*. Upravo Solin, Kaštela, Trogir i Split, koje gledam pred sobom, kliški uskoci sačuvaše od Turaka kao majka u zagrljaju svoje dijete, da bi u njemu začinjavac Marko Marulić mogao napisati zlatnu knjigu hrvatske književnosti – slavni spjev Juditu. Upravo s kliške utvrde, ni s neba, ni s zemlje, gledam Dioklecijanovu palaču u kojoj življaše Otac Hrvatske Književnosti, borove zelenog „Merjana” i modri Jadran. (Povijesni izvori navode da je Marulić imao zemlju u Klisu pa je i ovdje često boravio.) Pogled mi ide dalje... do Brača, Hvara, Šolte... Mislim da čak vidim Vis i Palagružu jer upravo puše bura. Poznato je da je bura reduša koja čisti maglu i oblake. I zaista, pogled je to koji ostavlja bez daha!

Ali to nije sve! S kliške tvrđe pogled puca na klisurasti Kozjak sa zapadne i „Mol Sor” (ilirski: Izvorbrdo) – Mosor s istočne strane. Kao izgubljeni zeleni veo neke planinske vile, u podnožju tvrđave iz male oaze izvire bistra rječica Jadro. Teče svega četiri kilometra do Solina čineći na kraju Gospin otok, svojim mekim i zelenim rukama, koje su i papu Ivana Pavla Drugog dočekale i zagrlile.

Hladan vjetar koji često puše na ovakvim vrhovima, leđi mi krv u žilama i podsjeća me na naše branitelje koji su svoj kamen i ognjište stoljećima branili od neprijatelja, od Avara i Osmanlija do Domovinskog rata. (I u tim stoljetnim ratovima, nijednom naši branitelji nisu napadali i otimali tuđe, nego vazda branili svoje!)

Čvrste snažne zidine, koje odolijevaju vremenu, slika su naših ljudi koji su oduvijek branili i čuvali hrvatsku zemlju. Kliška tvrđava, ta

snažna i čvrsta tvrđa s gorama oko sebe, zelenom ljepoticom Jadrom i modrim poljem – simbol je Hrvatske u malom! Jedno od posebnijih dalmatinskih mjesta i živi svjedok hrvatskoga naroda i njegova puta kroz stoljeća. Putovati Lijepom Našom, a gledati samo očima, a ne srcem; znači ne vidjeti, ne doživjeti i ne spoznati!

Prepoznali su tu „povijest uklesanu u hrvatski kamen” i daleko šire u svijetu pa dođoše svjetski filmaši snimiti kadrove poznate serije Igre prijestolja, kod nas – u Dubrovnik i Klis.

To je izgleda bio povod za uređenjem pa svjedočim graditeljskim radovima u unutrašnjosti. Upravo se uređuje muzej, oružarnica, crkva sv. Vida, knežev (poslije providurov) stan i barutana.

Mjesta su ljudi i ljudi su mjesta

Ispod najvišeg sjevernoga ruba tvrđave ugledam uredno pokošen zeleni travnjak. To je Nogometni klub „Uskok” iz Klisa. Stadion je to „uklesan” s tri strane u kamen i izgleda kao balkon na stijeni. Iz ovog kluba potječu mnogi igrači, svakako je najpoznatiji igrač i danas međunarodni nogometni sudac Stjepan Glavina. Malo dalje cesta vodi prema restoranima u nizu, gdje se može naručiti isključivo jedno jelo, a prodaja ide izvrsno. Ako ne znate naziv ovog vrhunskog i poprilično skupog jela, reći ću vam da je to najdraže jelo većine političara. Naravno, riječ je o nadaleko poznatoj kliškoj janjetini! A kad sam već spomenula političare i Klis je tu dao svoj prilog.

Povjesničarima je dobro znano da je posljednje počivalište Josipa Smodlake, velikog hrvatskog političara, upravo Klis, mjesto njegovih predaka. Ovaj borac za hrvatska prava 1905. osnovao je Hrvatsku demokratsku stranku u Splitu i pokrenuo list „Sloboda”.

Osim surovosti kamenja i škrte zemlje koja je dala ponosne branitelje, dobre sportaše i mudre intelektualce, ovaj je kraj možda najviše poznat po pjesmi. Počet ću s tradicionalnom dalmatinskom klapskom pjesmom. Klis ima čak dvije klape: mušku „Bura” i žensku „Besida”. Kad se tome doda i operna pjevačica Marija Bubić, kao da već čujem pjesme koje dočaravaju običaje, događaje i ljepotu kliškog života. Ljubitelji popularne glazbe itekako znaju za još jednog kliškog slavuja –

Marina Mišu Limića, vođu glazbenog sastava „Stijene”, osnovane u kasnim 70-im godinama. (Najveće su uspjehe doživjeli sa Zoricom Kondžom, poznatom pjevačicom zabavne glazbe.)

Od stoljeća devetog

Dok sam tako hodala stazom kojom su nekada davno hodali borci za našu zemlju, zaustavljala bih se zamišljajući njih i sve te darovite ljude što godinama i stoljećima gaze ovaj tvrdi kamen pa se on uglačao poput stakla...Svi oni, i oni bezimni, popeli su se kao i ja danas ovim kamenim stubama...A stube su strme jer je utvrda podignuta na stjenovitoj klisuri što nalikuje na zid pa je uska i izdužena poput lanca. Zbog takvog položaja i ne čudi me da je Klis u 9. stoljeću bio sjedište hrvatskih knezova i kraljeva dinastije Trpimirovića. Dakle, ja se nalazim u prvom hrvatskom glavnom gradu! Knez Trpimir je 852. godine stolovao na Klisu, stoga je ovdje imao i svoj dvor.

Osim slavni Trpimirovića u Klisu je živjela tragična junakinja najpoznatije hrvatske narodne balade – Hasanaginica. Ovaj podatak ima čvrsti dokaz. Istraživanja su pokazala da je pjesma nastala između 1646. i 1649. godine u Imotskoj krajini u okrilju begovske bošnjačke obitelji. Dakle, Hasanaginica se tamo udala, ali gdje je rođena? Njezin brat, koji se spominje u baladi, bio je beg Rizvan, a danas je to poznato kliško prezime! Ovaj podatak kao i većinu drugih saznala sam od dr.sc. Srećka Listeša, znanstvenika koji se bavi hrvatskom književnošću i jezikom, a koji je također, pogađate – Klišanac.

Zaista, hrvatska kultura bogata je važnim ljudima iz kliškoga kraja. Spomenut ću za kraj još samo jedno ime koje ne samo da ste čuli, nego i vidjeli, ali u Zagrebu preko fasade jedne ogromne zgrade! Ime je to poznatog hrvatskog sakupljača umjetnina i povjesničara umjetnosti, po kojemu je i najveći muzej u Zagrebu dobio ime. Riječ je o Anti Topiću Mimari.

Na kraju ovog „skitam i pitam-puta” želim samo reći da su brojna hrvatska mjesta kao Klis. Skromna, tiha, zgurena na puno kamena i malo zemlje.

Na prvi pogled surova i škrta.

No kad taj naš hrvatski komadić zemlje počne pričati priče o ljudima i događajima, spuštam glavu s poštovanjem, a srce mi raste od ponosa što sam dijete ove male zemlje.

Stella Pivac, 8. r

OŠ Jesenice, Dugi Rat

Voditeljica: Renata Kovačić

Mali princ ili običan dječak

Često sam rečenice prebrzo izgovarao, a onda mi je jedan stariji i iskusniji glumac objasnio kako da se uživim u ulogu.

Krajem prosinca učiteljica nas je odvela u kazalište da pogledamo predstavu Mali princ, uprizorenu prema knjizi Antoineta de Saint-Exupérya. Veselili smo se danu koji ćemo provesti van školskih klupa, a uzbuđenje je bilo još i veće jer smo znali da u predstavi glumi Mark, dječak iz našeg razreda. Marka već tjedan dana nije bilo u školi pa nam je bilo jasno da je to što radi neki „ozbiljan” posao. Kazalište je bilo prepuno i predstava je započela. Svi su predstavu pratili s velikim zanimanjem. Sada mi je postalo jasno zašto nam je učiteljica rekla kako je to predstava „koja ne poznaje ni dobne ni vremenske granice.” A Mark? Kao da to nije bio „naš Mark.” Gotovo ga nisam prepoznala. Na pozornici je bio Mali princ, a samo mi je dobro poznati glas odavao da se u tom liku krije moj prijatelj. Jedva sam dočekala da se vrati u školu i da mu postavim nekoliko pitanja koja su mi se nametala nakon odgledane predstave.

Mark, imaš samo jedanaest godina, a dobio si glavnu ulogu u predstavi. Kada si se počeo baviti glumom?

Pa, ne bavim se baš dugo. Prije nešto više od godinu dana upisao sam se u Dramski studio INK-a.

Imaš li tamo svog mentora?

Da, mentor moje grupe je Aleksandar Bančić. Jako sam sretan što me on vodi jer se mi kroz glumu igramo i radimo meni jako zanimljive kratke predstave, tzv. etide.

Jesi li ti bio najbolji pa je tvoj mentor odabrao tebe za glavnog glumca?

Ma ne, ne ide to tako. Kad je bila audicija, ja sam se prijavio. Nadao sam se da će me redateljica Renata Carola Gatica odabrati za ulogu jednog od člana ”malog avijatičarskog zbora” i da ću tako dobiti neku sporednu ulogu. Ja bih i time, naravno, bio presretan, a onda...

Što se dogodilo?

Dječak koji je trebao glumiti Malog princa razbolio se pa su odabrali mene. Nisam to očekivao. Bio sam i sretan, i uzbuđen, i iznenađen i zbunjen. Sve istovremeno.

Kako si se pripremao za predstavu?

Najprije sam jako dobro morao naučiti tekst. To sam i učinio, ali to nije bilo dovoljno. Često sam rečenice prebrzo izgovarao, a onda mi je jedan stariji i iskusniji glumac objasnio kako da se uživim u ulogu.

Što ti je rekao i je li ti to pomoglo?

Rekao mi je da u polovici svoga mozga zaboravim da sam Mark i da zaboravim da koračam po pozornici. Rekao mi je da upravo u toj polovici svoga mozga postanem Mali princ koji hoda po asteroidu B 612. To mi je puno pomoglo, tada sam zaista „postao” Mali princ.

Kazalište je bilo prepuno. Jesi li imao tremu?

Na premijeri sam mislio da sam bolestan, koliko me je bilo strah, a onda sam iz predstave u predstavu postajao sve mirniji, opušteniji. Posljednju sam predstavu odigrao s beskrajnom srećom.

U školi te nije bilo desetak dana. Koliko si predstava imao?

Imali smo devetnaest nastupa. Najčešće dva dnevno.

Jesi li bio sretan kad smo mi, tvoj 5.c, došli pogledati predstavu?

Bilo mi je jako, jako drago.

Sada, kada su se slegli dojmovi, reci mi što ćeš pamtiti iz tog ne- svakidašnjeg iskustva?

Pamtit ću kako sam prvi put glumio s profesionalnim glumcima, kako nas je „avijatičar” Darko Japelj nasmijavao, kako mi je ispao mikrofon... svašta ću pamtiti.

Znaš li koja bi mogla biti slijedeća predstava u kojoj ćeš glumiti?

Ne, ne znam. Nažalost, čak i da znam, ne bih smio reći.

Hvala ti, Mark. Sigurna sam da ćemo te opet gledati na pozornici, uživati i biti ponosni na tebe. Koja će to predstava biti, uopće nije važno.

Sara Šarić, 5. r

OŠ Kaštenjer, Pula

Voditeljica: Mirjana Fiorido

NAJEZDA KUKACA U OŠ DRAŠKOVEC

Uvozne bubamare istjerale božje ovčice

Bubamare raznih boja i uzoraka prekrile su 13. listopada 2016. godine pročelje Osnovne škole Draškovec i postale glavna atrakcija među stotinjak učenika i učitelja. Stariji mještani prisjetili su se da je nekad u Međimurju postojala samo jedna vrsta bubamare, crvena s crnim točkicama, koje se nazivaju još i božje ovčice. „Igralji smo se z njimi, a kak bi koja doljetela na prst, popevalji smo joj *Božja ovčica, kam pem v zamoš?*” rekla je baka Terezija Pintar (65). Nekad su ljudi vjerovali da će se djevojke udati za mladića u selu prema kojem bi bubamara odletjela. No, ove bubamare, na tisuće njih, koje su prošarale školu, spadaju u skupinu azijskih bubamara koje su nekako doputovale i do Hrvatske. Osim toga, učenice im nisu baš bile voljne pjevati, neke su i bježale od njih te tako propustile doznati kamo će ih put ljubavi odvesti kada odrastu. Mada, pitanje je vrijedi li staro narodno vjerovanje i za te uvozne bubamare. Učenici su na Googleu doznali da je to invazivna vrsta iz središnje i istočne Azije koja preko zime traži toplo mjesto u kojem bi prezimila. Uglavnom su plave i zelene s točkicama i prugama, i od domaćih se bubamara razlikuju po znaku u obliku crnog slova M ili W. Školu u Draškovcu su prepoznale kao udobno i toplo mjesto za zimovanje, no nisu računale na domara koji ih je otjerao pa su ipak morale potražiti drugo sklonište.

(zamoš – udaja)

Klara Tota, 8.r

OŠ Draškovec, Draškovec

Voditeljica: Ivana Beti

RADOVI U SESVETSKOM NASELJU BRESTJU

Taoci vlastitog naselja

Izmjena vodovodnih cijevi u Brestju trajala je od ožujka do listopada 2016. godine. Radovi nisu mještanima samo prouzročili neugodnosti, nego su predstavljali i pravu opasnost. Budući da se očekuje nastavak radova ovoga proljeća, čeka li stanovnike Brestja opet isti scenarij?

Sesvetsko naselje Brestje nije, na sreću, doživjelo ratna razaranja. Ali je, na nesreću, razaranje doživjelo u mirnodopskom razdoblju. To ne znači da su se u njemu sukobljavale ulične bande ili da se dogodio potres ili tsunami. Dogodilo mu se ono što se ljeti inače događa mnogim zagrebačkim ulicama – građevinski radovi. Samo u mnogo gorem obliku.

U Brestju su oni trajali od ožujka do listopada 2016. godine. Dovoljno dugo da pokvare ne samo ljeto, nego i proljeće i jesen stanovnicima Brestja. Koji su u tih osam mjeseci naučili mnoge nove vještine: preskakanje graba, hod po skelama kao po gimnastičkim gredama, mimoilaženje s bagerima, slalom po raskopanim ulicama između ogromnih cijevi.

Što je najgore, radovi su se odvijali u nekoliko ulica istovremeno, tako da nije bilo alternativnih pravaca, kako stručno i pametno vole reći izvjestitelji Hrvatskoga autokluba. Zbog svega toga stanovnici su se osjećali kao taoci vlastitoga naselja. Dodatni je problem predstavljala i blizina škole i vrtića zbog opasnosti kojima su djeca bila izložena. Većina stanovnika Brestja bila je ogorčena tim dugotrajnim radovima što su jasno dali do znanja u svojim izjavama.

Slavica T. (76): A kaj da vam rečem? Teške mi je. Ne mrem nikam iti. Već par meseci sam zaprta vu dvorišću. Ni susedi ne mrem. K meši nisam bila ni ne znam sama kat. A valda bu i tome jenput došel kraj, Bogek moj dragi.

Pero Č. (48): Ovo nije za ljude šta nam rade. Ovoga nije bilo ni u Hirošimi. Ja sam prošo pola svijeta, al nisam vidijo da ti odjednom zakrču sve izlaze i ulaze u naselje i da ne meš ni mrdnut. Za ovo bi neko trebò odgovarat.

Lucija K. (18): Joj, užas! Ni bus ne vozi kroz naselje. Uništila sam si nove starke.

No, uvijek ima onih koji strpljivo podnose sve događaje.

Ivan R. (83): A nije strašno. Ima i gorih stvari što čovjeka snađu. Ljudi su razmaženi, znate. Te ne mogu hodati, te im smeta prašina, te im smeta buka. Eee, nisu oni ništa osjetili. Ni rata, ni zime, ni gladi. Dobro je. Glavno da rade. Konačno će mi voda normalno teći kroz pipe. Ovo je dosad curilo, brate.

A ima i onih koji bi i u nesreći htjeli izvući vlastitu korist.

Mateo M. (14):

Daj čovječe, nemoj me niš pitat. Žurim u školu. Prvi sat mi je test. Joj, kad bi barem profa upao u grabu i ostao u cijevi do kraja škole. Joj, ideeeešš.

Iako su lani u listopadu radovi prestali, to još ne znači da je došao kraj mukama. Naime, kako smo neslužbeno saznali, jer službenu izjavu od voditelja gradilišta nismo uspjeli dobiti, radovi se nastavljaju u proljeće ove godine. A kad će biti gotovi, nitko nam ne zna reći.

Ana Baran, 7.r

OŠ Brestje, Zagreb

Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo

KONFERENCIJA GRADOVI ZA ŽIVOT (CITIES FOR LIFE) U PARIZU JE OKUPILA TINEJDŽERE IZ DESET ZEMALJA S PET KONTINENATA

Dajmo djeci da budu djeca

Djeca iz Indije, Filipina, Rusije, Ekvadora, Španjolske, Egipta, Burkine Faso, Madagaskara, Francuske i Hrvatske s gradonačelnicima 100 najrazvijenijih gradova svijeta

Kad smo čuli da nas je Unicef predložio da predstavljamo Hrvatsku na Konferenciji Gradovi za život, Renato i ja nismo bili oduševljeni s tom idejom. Mama nam je objašnjavala da je velika čast primiti poziv gradonačelnice Pariza Anne Hildago i predstavljati Hrvatsku na tako važnom mjestu.

Brat i ja imamo poteškoće u kretanju i nastavu pohađamo uz individualizirani pristup i uz pomoć asistenta. Veći dio dana provodim u invalidskim kolicima i puno mi znači pomoć mog psa pomagača Fredija. Fredi mi otvara vrata, ladice, dodaje predmete koji su daleko od mene ili su pali na pod, a najsretniji smo kad mu bacam loptice. Volontiramo u Udruzi za školovanje pasa vodiča i mobilnost, trudimo se dobrim primjerom pokazati koliko pas pomagač može olakšati i obogatiti život osobama s invaliditetom. Na Konferenciji smo govorili o školovanju djece s invaliditetom u Hrvatskoj, o razlikama između grada i ruralnih sredina u odnosu na arhitektonske barijere i mogućnosti školovanja u manjim sredinama.

Tko zna što nas, obitelj Brašnić, čeka u gradu svjetlosti?

Iako u početku nismo bili oduševljeni s odlaskom u Pariz, čim smo sjeli u avion na Plesu, naše je raspoloženje naglo poraslo. Znali smo da nas čeka velika avantura.

Dočekali su nas ljubazni organizatori iz humanitarne organizacije Secours Populaire France. Upoznali smo i ostalu djecu koja su došla

na Konferenciju. Većina ih je prvi put putovala u neku stranu zemlju i došli su iz različitih socijalnih i ekonomskih okruženja. Neka su djeca stigla u pratnji roditelja, poput nas, a neki sa socijalnim radnicima. Konferenciji je prisustvovalo i pet pariških dječaka od kojih su dvojica imigranti bez roditelja. Sporazumijevali smo se na engleskom, francuskom i španjolskom, a najviše osmijehom. Odmah sam se sprijateljio s Tejalom iz Indije i Issacom iz Španjolske. Kliknuli smo na prvu i bili nerazdvojni tijekom sljedećih pet nezaboravnih dana. Upoznavanje s Parizom započelo je obilaskom pariških znamenitosti. Prvi na listi je bio Louvre, najveći i najpoznatiji muzej na svijetu.

Oči u oči s Monom

Staklena piramida ulaz je u veličanstveni Louvre. Za razgledanje cijeloga muzeja trebalo bi nam mjesec dana i pritom bismo prošli 15 kilometara izložbenoga prostora. Jako mi se sviđjela galerija s kraljevskim krunama i tijarama. Impresionirala me najveća izložena slika Napoleonova krunidba, visoka šest metara, i naša se cijela grupa fotografirala ispred nje. U prostoriji, u kojoj je izložena najpoznatija slika na svijetu, red je bio podugačak. Mona Lisa je zaštićena s nekoliko slojeva neprobojnoga stakla i osigurana dodatnom ogradom. Vodič Fred pogurao je moja invalidska kolica, zaobišao red i prošao s druge strane ograde kako bih što bolje vidio Mona Lisu. Bio sam na pola metra od Mone! Kasnije su me svi pitali kako sam se osjećao? Zadivljeno! Ljepota je u malim stvarima. Mona Lisa nije veća od pola metra, a njezine oči i osmijeh obasjali su cijelu prostoriju.

Sljedeći dan vozili smo se brodom po Seini, bio je prekrasan sunčan dan tako da smo vidjeli mnoge poznate mostove i zgrade. Eiffelov toranj izgleda veličanstveno! Jedva smo dočekali da se popnemo na njega i opalimo selfi s Parizom ispod nas. To je pogled za pamćenje koji je tata ovjekovječio s barem sto fotografija. Turistički obilazak završili smo razgledom gotičke katedrale iz 14.stoljeća Notre Dame. Impresionirali su me brojni veliki raskošni lusteri.

Zaista, nisam imao pojma koliko je Pariz veličanstven!

Gradovi budućnosti, gradovi po mjeri djece i odraslih

Nakon dvodnevnog uživanja u pariškim ljepotama slijedila je Konferencija Gradovi za život. Sudjelovao sam u radu medijske grupe koja je gradonačelnicima najbogatijih svjetskih gradova uputila zajedničko pismo upozoravajući na probleme djece koja se školuju i žele bolju budućnost. Sa mnom su u skupini bili: Chelsea iz Filipina, Tajal iz Indije i Lancelot iz Francuske. Naglasili smo da djeca s teškoćama u razvoju trebaju biti uključena u društvo zajedno sa svojim vršnjacima i treba im omogućiti jednako obrazovanje bez ikakvih barijera, svakome treba dati priliku za školovanje. Svako dijete treba imati pravo na besplatno obrazovanje. Na Filipinima i u Indiji je školovanje skupo i djeca iz siromašnih obitelji ne pohađaju školu zbog visoke školarine, mnoga djeca počinju raditi sa 7 ili 8 godina. U mnogim filipinskim gradovima djeca su ugrožena dok se iz škole vraćaju kući jer su česti obračuni policije i bandi na gradskim ulicama. U Indiji su školske zgrade i oprema u lošem stanju, samo djeca bogatih roditelja školuju se u kvalitetnim školama. Djevojčice su diskriminirane i roditelji ih rijetko šalju u školu. Ta povlastica rezervirana je za dječake. Za većinu indijskih djevojčica normalno je da ostaju kod kuće i bave se kućanskim poslovima. Chelsea se zalaže za zajedništvo djevojaka (*girl power*), da se organiziraju i promijene zaostala negativna društvena razmišljanja.

Gradonačelnike svijeta zamolili smo da više pozornosti posvete ekologiji i omoguće djeci život u čistim, nekorumpiranim i sigurnim gradovima. Podijelili smo s njima svoju zabrinutost zbog čestog zlostavljanja djece i žena u obiteljima te nedovoljne uključenosti starijih i osoba s invaliditetom u svakodnevni život grada.

U Zagreb se vraćamo puni optimizma da će nas utjecajni gradonačelnici poslušati i omogućiti svoj djeci da budu djeca koja će uživati u bezbrižnom djetinjstvu. Živimo u svijetu različitosti koje nas povezuju. S novim pariškim prijateljima želim živjeti u sretnom i boljem svijetu.

Leone Brašnić, 8.r

OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb

Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Luku je hakirao e-dnevnik

Koliko tehnologija ide naprijed vidi se i po najnovijem događaju koji se u 8. b ponavlja već pet dana. Svaki puta, kada profesor stisne tipku „slučajni odabir učenika u imeniku”, pojavi se ime LUKA ŠAFRANIĆ. Učenici razreda zaključili su kako je E-dnevnik Luku hakirao. Trenutačno svijet tehnologije još ne zna način na koji se to događa, kao ni razlog.

Luka Ćurić, 8.r

OŠ Bartola Kašića, Zagreb

Voditeljica: Marina Zlatarić

Vještice 21. stoljeća

Progon vještica započeo je u 13., a završio u 18. stoljeću. Čini se davno, ali tristotinjak godina očito nije dovoljno za gubitak nekih društvenih normi. Danas su, nekada popularne, vještice zamijenile feministkinje, i to ne svojevrijem.

Žena, majka...

Nije li neobično kako društvo toliko negativno reagira na zagovaranje ravnopravnosti? Uzmemo li u obzir da su žene pravo glasa u Hrvatskoj dobile tek prije 60-ak godina – nije, ali uzmemo li u obzir kolikom se brzinom svijeta razvio u svim područjima – to je i više od neobičnog, zastrašujuće je! Strašno je što se žene još uvijek smatra manje vrijednima, što još uvijek nemaju ista prava kao tzv. superiorniji muškarci, što im se oduzimaju osnovna ljudska prava i slobode te ih se blati zbog odabira koji su ukorijenjeni kao nenormalni. Ne dao dragi Bog da se žena pojavi na poslu ili na spoju bez šminke! Užas! Ili da se majci troje djece, koja radi osam sati dnevno, ni nakon kraja službenog radnog vremena ne nazire kraj njenog radnog vremena majke, i to s podočnjacima kao prilogom. Sunce drago, postoji puder, nemoj da

muškarac primijeti koliko si umorna! Ma nisi ti zaista umorna, znamo da neprestano uživaš biti na nogama od jutra do sutra Kako bi *Top shop* rekao: Ali ni to nije sve!! Ako se našminkate odmah, dobit ćete kritike i opaske da je *too much* sasvim besplatno!

Prirodna bez dlaka

Znate li možda zašto su se žene počele depilirati? Naime, u dvadesetim godinama prošloga stoljeća u modi su se po prvi put pojavile haljine koje su otkrивale noge i pazuhe. Žene su mogle odahnuti što više nije bilo potrebe za korzetima, krinolinama, podsuknjama i ostalim suvišnim stvarima. Istovremeno se netko prisjetio kako pokrenuti biznis. Osim što se u tadašnjim časopisima i savjetnicima pisalo o poželjnom ponašanju žene, pojavilo se zgražanje nad ženskim tijelima koja su prirodno prekrivena dlakama – iako su to (*Bingo!* Točan odgovor!) sva ženska tijela. Počeli su se nuditi proizvodi za uklanjanje dlaka, a reklame koje su prezentirale koliko su dlake ispod pazuha neprihvatljive, pokrenule su trend koji je nepoželjan, ali previše ukorijenjen da bi se mijenjao preko noći. No dobro, na kraju krajeva, nisi žena da bi bila prirodna, žena si da budeš *femme fatale*, po mogućnosti bez suvišnih dlaka.

Prvotnost, drugotnost...

S obzirom da su žene, po riječima jednoga svećenika, drugotne, ne razumiju da dobacivanje na ulici ili fućkanje iz automobila (koje dolazi od prvotnih muškaraca) nije seksualna objektivacija, već kompliment. Kad smo već štrance, tako se prema nama treba i ponašati, zar ne? Grudi imaju funkciju zadovoljavanja muškaraca, duljina naših haljina mora biti pomno odabrana jer nas preduge prikazuju konzervativnima, a kraće prostitutkama. Također, kao žena ni slučajno nemoj biti samouvjerena i nemoj se osjećati ugodno u svome tijelu ako ti muškarac nije na to ukazao. Pristani na sve što ti predlaže i prilagodi mu se jer ti si ipak (na kraju dana) njegovo vlasništvo. Plastične operacije i korekcije koje želiš napraviti na svome tijelu prvenstveno radi sebe – nemoj, jednostavno nemoj! To dovodi do komplikacija prevelikih

razmjera. Prvo ćeš mu biti previše plastična i nećeš mu se sviđati jer si nesigurna i potrebne su ti da se osjećaš lijepo i sretno. Ako s ponosom i bez srama pokazuješ i pričaš o svojim zahvatima, smatrat će te egoističnom, narcisoidnom i previše odvažnom, a to im je prijetnja. Zaboga, ne može si kao prvotni muškarac odabrati suputnicu koja će mu prkositi i s vremena na vrijeme kontrirati!

U jednoj sendvič, u drugoj daljinski upravljač

Što se izbora poslova tiče, grozno je kada žena radi muški posao, Je li to uopće moguće? Znaju li žene s dvije zdrave ruke i dovoljno opreza promijeniti žarulju u spavaćoj sobi? Neprihvatljivo! To će učiniti muškarac pa makar živjeli u mraku nekoliko dana jer je u tijeku nogometno prvenstvo. A o ženama koje voze autobuse ili kamione... Bolje da ni ne pričam, govorim, pišem. Ljepotice najdraža, to što si položila vozački ispit i dodatne kategorije ne znači da je tvojim krhkim ručicama mjesto za volanom, a ne u kuhinji!! «Ajde, složi jedan sendvič s dimljenom šunkom, topljenim sirom i zelenom salatam, ponesi bocu piva i pjevaj o tome kako sam koristan dok mi to donosiš! Čekaj, daljinski mi je predaleko, ne mogu ruku ispružiti, dodaj mi ga kad si već na nogama!

K... i gotovo!

Jedna uvjerljivo vodeća kritika koju upućujem današnjem društvu je primjenjivanje dvostrukih standarda. Naime, jeste li znali da su muškarci i žene obrnuto proporcionalni s obzirom na broj partnera? Najnovija istraživanja provedena na mnogim kavama i testirana mnogim razgovorima dokazala su: što je veći broj partnera, to je muškarac veća faca, a žena veća prostitutka (ili onaj gori izraz). Nema veze što ni njoj nije platio za usluge – ne, ona je k... i slučaj je završen.

Vjerna o nevjernom

Mnoge žene ne shvaćaju što je biološki sat. Osobite one nenormalne i nemoralne koje ne shvaćaju da u priči o biološkom satu nema ho-

ćeš-nećeš – jednostavno ti otkucava i moraš! Ne želiš imati djecu? To je samo faza, s vremenom će se probuditi tvoj majčinski instinkt, samo pazi da ne bude prekasno. Koncentriraš se na karijeru? Majčinstvo je karijera svim ženama, kvrapcu! Mužić mi je rako da želi nogometnu momčad pa sad radimo na tome iako mi je tijelo premoreno i iznemoglo, a tek smo na pola puta! Zbunjuje me kako se pitanje povlači iako smo većinski katolička zemlja što bi značilo da pitanje abortusa ne bi uopće trebalo biti toliko često postavljano. Hrvatski klerikalisti uspješno zanemaruju ljude koji imaju različito mišljenje i ne bi me čudilo da zavlada bolesna diktatura koja bi cenzurirala sve što može i utjerivala ljudima strah u kosti. Ti veliki vjernici se očito vole igrati Boga i samo što ne pokrenu listu otpisanih koje će osobno poslati ravno put pakla. Teško je ljudima današnjice objasniti da legalizacija ne prisiljava ikoga na bilo što, dok zabrana uskraćuje prava neistomišljenicima. Kao vjernica, smatram to apsurdnim. Svi su se odjednom našli biti glasnim i jasnim, gurajući svoje orlovske nosove gdje im nije mjesto. Zamislite samo da Vlada odluči krpiti proračun uvođenjem poreza na vjernike. Pitam se koliko bi njih nakon toga nastavilo svojevrstu ponosnu tiraniju? Ovako zakinute žene plaćaju puno veću cijenu – slobodu izbora. Koliko znam, pred Bogom smo svi jednaki i svim zagovornicima uskraćivanja ljudskih prava kažem: tko je bez grijeha, neka prvi baci kamen! Između ostalog, postoji trend u kojem su se muškarci ulijenili koristiti prezervative i, narodski rečeno, prodaju foru vađenja na vrijeme. Nakon toga žena ostane darovana neželjenom trudnoćom, a gospodin se vrati svojoj sobi u potkrovlju kuće roditelja koji mu posljednjih 35 godina pripremaju doručak, ručak i večeru jer sin ne smije ostati gladan. Pitam se hoće li izvjesne osobe javnoga života hrvatske doći brinuti o djetetu kojem će nedostajati jedan roditelj, ljubav drugoga roditelja i kvalitetno odrastanje.

Virginia Woolf, hiperbola, ja

Na nastavi predmeta Hrvatski jezik koristimo se udžbenikom/čitanikom. Unutar razdoblja avangarde, između svih silnih književnika, spominjemo i književnicu Virginiju Woolf. Jednu od najutjecajnijih

spominjemo bez ikakve podloge našeg udžbenika kojeg je, oprezno čitajte: osmišljavala i sastavljala... ŽENA! Nije sve crno-bijelo, ima i previše sivila koje zbunjuje ljude kada na dnevni red dođe feminizam.

Neki će reći da imam samo 17 godina i ne znam o čemu pišem i govorim. Drugi će me shvatiti preozbiljno jer nisu u stanju primijetiti korištenje stilske figure po imenu hiperbola. Treći će me prozvati mrziteljicom muškaraca. Jedan od tih muškaraca će mi ukazati na mogućnost da sam u PMS-u. Žene u četrdesetim godinama komentirat će kako nikad neću biti dobra majka (ako ću uopće ikada biti). Patrijarhalno odgojena rodbina će me se odreći, župnik će mi sedam dana i sedam noći nabrajati što sve imam za pokoru, a neke bi me izvjesne javne osobe, i to žene, mogle pljunuti ako me ikada sretnu (osim ako ih ne primijetim prva). Svima ću uputiti iste riječi: spremna sam za lomaču!

Sara Malić, 4. r.

Gimnazija Velika Gorica, Velika Gorica

Voditelj: Igor Subotić

Albanija dočekala svog Godota

Negdje tamo ne postoji crna rupa Europe

Dok je u Hrvatskoj sve bilo u jeku priprema oko nadolazećih blagdana i svaki centimetar grada Zagreba, iz kojeg je krenulo moje putovanje autobusom, bio prošaran božićnim ugođajem, ja sam bila obavijena velom neznanja i predrasuda o onome čemu sam pohitala. Bila sam izabrana za trening socijalnog poduzetništva (kao predstavnica škole) koji se održavao u državi koja u umu prosječnog čovjeka slovi kao jedna od najnazadnijih i najkonzervativnijih zemalja Europe. Naime, krenuli smo u Albaniju. Kao i mnogi drugi mladi vjerujem u zajedništvo i obnavljanje odnosa među više ili manje geografski udaljenim susjedima. Ako se nećemo zajedno potruditi i jedni drugima prići i pomoći, tko će? Vrijeme je da promijenimo svoje spoznaje o tome kako negdje tamo postoji crna rupa Europe, Republika e Shqipërisë. Daleko je to od crne rupe! Jedino crno u toj državi je još dvoglavi orao što krasi crvenu pozadinu zastave s kojom sam se susrela na graničnom prijelazu Božaj.

Od bunkera do hotela

Krenuli smo put Drača prolazeći dolinama Albanskih Alpi. Šarajući pogledom od planinskih vrhova do ravničarskih polja i travnjaka uočila sam kako u daljini spavaju neke bijele kupole. Izgledale su istovremeno i hladno i umjetnički. Pomislila sam: „To su ti toliko poznati bunkereri Envera Hoxha! Eno ih i lijevo i desno, posvuda!” Enver Hoxha bio je zloglasni paranoik i komunista čiji je teror trajao više od četrdeset godina i zbog čijih ideja Albanija danas izaziva predrasude. Likvidirao je ljude, montirao sudske procese protiv neistomišljenika, uvodio svoje ”mudre” misli u školske udžbenike, zabranio izgradnju autocesta jer bi to omogućilo slijetanje zrakoplova pobunjeničkih država (koje su postojale samo u njegovoj glavi).

Popisu njegovih sumanutih djela nema kraja, a Albanci se takvih stvari iz tog vremena ne vole prisjećati. Najviše ih boli što su bili od-

vojeni od svijeta, čak i od svojih bližnjih s kojima se ni pismima nisu mogli čuti. „Samo nam je još nedostajao veliki, betonski zid poput Kineskog duž svih mogućih granica, pa bi uz sedamsto tisuća bunkera i cijela stvar bila taman”, načula sam tu pošalicu od mladih studenata arheologije koje sam zatekla pred Arheološkim muzejom u Draču. Dalje sam krenula u posjet amfiteatru. On je ujedno i najveći na prostoru Balkana, a svojim izgledom neodoljivo podsjeća na one s kojima smo se susretali u udžbenicima povijesti u lekciji o Rimljanima.

Ondje sam upoznala i sada već dobrog prijatelja, Albanca Jona Hasanaja koji me na samom početku našeg upoznavanja kad sam izgovorila naziv Drač priupitao: „First of all: what is Drač? You mean Durrës?”. I zaista, mislila sam na drugi po veličini grad u Albaniji. To je lučki grad poput naše Rijeke i ima izlaz na Jadransko more. Jona sam upoznala u tamo najpoznatijem kafiću zvanom Torra koji se nalazi unutar Vencijanskog tornja i to je jedan od prvih kafića u privatnom vlasništvu u Albaniji. U „Torri” sam naručila salep, toplo sladunjavo piće koje je do njih došlo s Turcima, a ne biste vjerovali, radi se od korijenja divlje orhideje. Jon i ja odlučili smo prošetati do glavnog trga koji me izgledom i sadržajem iznenadio i pobio mnoge predrasude. U središtu su se nalazile fontane što su krasile pod obložen velikim kamenim pločama, a cjelinu su zaokružile stoljetne palme i dizajnerske klupe na kojima su Albanke odmarale Pradine čizmice.

Okrenuvši se malo oko sebe ugledala sam okićen bor, a okrenuvši se još malo poznatu Fatihovu džamiju. Bez obzira koje ste vjeroispovijesti, u Albaniji vam to neće stvarati probleme i sve su vjere jednako prihvaćene, te se može zaključiti da je ona jedina balkanska ekumenistička zemlja. Primijetila sam da se na prostoru od nekoliko stotina metara mogu naći i džamija i grkokatolička i rimokatolička crkva. Takva vjeroispovijesna šarolikost ne bi se sviđala Hoxhi koji je za vrijeme provođenja svog režima i doslovno i metaforički ubijao Boga u Albancima. Proglasio je i učinio Albaniju prvom ateističkom zemljom na svijetu uz izjavu da je „jedina religija u Albaniji albanizam”.

Sve crkve i džamije su bile zatvorene, sva imena mjesta i ljudi koja su podsjećala na bilo koju vjeru morala su biti promijenjena, a uveo

je i rječnik dopuštenih imena za novorođene. Jon se prisjetio i priče svoje bake kako je za velike blagdane poput Ramazana i Velikog posta mrsna hrana bila podlo dijeljena u školi i tvornicama, a svatko tko ju je odbio bio je optužen za religioznost. Već je počeo padati mrak, a ja sam se umorna od puta koji je trajao preko sedamnaest sati i popodnevnog razgledavanja gradića odlučila uputiti do hotela koji je bio desetak kilometara južnije od same jezgre Drača, stigla sam busom, a cijena karte je šezdeset leka što je samo malo više od tri kune. Također su i cijene većine ostalih proizvoda za naše prilike niske. Velika je to prednost za turizam u odnosu na ostale mediteranske države. Putujući busom može se ipak vidjeti kontrast razvijenih velikih gradskih jezgri i predgrađa. Ondje se i dalje zapleteni strujni vodovi ljuljaju priljubljeni za zidove kuća. Šljunčani prilazi i neuredna dvorišta različitih „obrta” i obiteljskih kuća nisu najljepši prizor uz nove, široke ceste od nekoliko prometnih traka oko kojih trava još nije ni stigla narasti nakon izgradnje. Kante za smeće u tim predgrađima oko kojih je više smeća vani nego unutra točka su na i. Sam hotel i usluga su na vrhuncu.

Hotel je od plaže udaljen dvadesetak metara. Pješčana plaža je za vrijeme ljeta pretrpana turistima, dok je sami Albanci više posjećuju van sezone kao mjesto za rekreaciju. Vesela i ljubazna recepcionarka mi je na pitanje o kupanju u moru rekla: „Samo pazi da ne *pikiraš* nosom u bunker!” Nije mi bilo jasno što je s time htjela reći pa sam je zamolila za objašnjenje. „Kada je ovdje započela gradnja suvremenih objekata, hotela, itd., svatko se borio za svoj komadić teritorija na kojem su prije bili podignuti bunkeri. Graditelji su ih prvo morali razbijati, a oni koji su bili „čelični”, bagerima iskopavani i bacani u more. Vjerojatno si te bunkere već vidjela i ako si hoćeš jedan ponijeti doma imaš ga za kupiti u obliku suvenira.” Ja sam tad pomislila: ”Kako je divno i nevjerojatno da netko od svoje boli napravi atrakciju!” Zaista su dosjetljiv narod i nije ni čudno što imaju Ministarstvo inovacija.

Prijestolnica Albanije

Sljedećeg sam dana krenula za Tiranu. U njoj živi više od trećine albanskog stanovništva i to većinom mlađi dio populacije, studenti. Ta

činjenica ne čudi previše kad čujete kako je za poduzetnike mlađe od trideset godina ukinut porez. Ako se od kuda treba krenuti u upoznavanje Tirane, to je onda od Skenderbegova trga u čijem je centru veliki junak koji je Albaniju od Turaka branio desetljećima. Po njemu je nazvano i albansko tradicionalno piće konjak. Za vrijeme moga posjeta trg je bio u obnovi. Onda sam otišla sam u Operu, a uz nju još stoje zgrade Nacionalne banke Albanije, Nacionalni povijesni muzej i džamija Ethem beja. Sa svih strana se u samom centru protežu široko popločane ili asfaltirane ceste za koje su sve manje potrebni mercedesi čija je namjena u prošlosti bila svladavanje oštećenja po cestama.

Međutim jedan od najljepših dijelova grada je nekadašnji elitni kvart u kojem je boravio sam Hoxha sa svojim slugama Partije. Tu se nalazi i palača u kojoj je boravio i skupi restorani, kafići i trgovine. Atraktivnost koju bi svakako trebali posjetiti je Komitet klub, kafić koji svojim interijerom zrači komunizmom pa je na neki način on zapravo danas i muzej. Hodajući Tiranom spazila sam na nekoliko mjesta kako se liče pročelja zgrada, i upitavši slučajnog prolaznika o čemu se tu radi, on mi je rekao kako je njihov gradonačelnik dao boju i kist ne samo umjetniku nego i običnom čovjeku kako bi što prije grad učinili vedrim i izveli ga iz komunističkog sivila. Također je obećao Albancima da će za svakog od njih posaditi po jedno stablo kako bi se grad zazelenio.

Bunkerijada

I, odlazeći iz Albanije, istovremeno zemlje bunkera i šarenila i zelenila, nasmijala sam se u sebi pomislivši kako ne bi bilo loše da mi „balkanci” organiziramo „bunkerijadu” i svoje frustracije usmjerimo na kamen i željezo, a ne na ljude, i pritom pomognemo susjedima pri rušenju bunkera.

Bruna Prečanica, 4.r

Tehnička škola Sisak, Sisak

Voditeljica: Ana Burić Kundrata

SLATKA REPORTAŽA O PROIZVODNJI MEDA NA CRESU

I gimnazija svoje pčelice Maje ima

U zimskim se danima, kad zaredaju prehlade i viroze, često spominje med kao jedna od onih čudotvornih namirnica koja gotovo „diže iz mrtvih”. Na otoku Cresu proizvodnja meda ima višestoljetnu tradiciju, a nama nije bilo teško među učenicima Gimnazije pronaći dvije prave pravcate pčelarice. Riječ je o sestrama Mužić, Antoniji i Lari. Maturantica Antonia, zvana Tonkica, nešto je iskusnija u pčelarskom poslu, odlazi do košnica, podimi ih kako bi smirila pčele, dok se Lara, učenica 3. razreda, više drži konobe, vrcanja i točenja meda te pripreme satnih osnova. Najmlađa sestra Ana je osnovnoškolka pa se još uvijek radije igra oko kuće, ali o medu i ona štošta zna. Mužići žive u Orlecu, selu sa stotinjak stanovnika, udaljenom od Cresa desetak kilometara. Imaju između 50 i 60 košnica smještenih na tri lokacije u blizini sela i u samom selu.

Početna znanja o pčelama

Razgovarati o medu, o kojem smo ponešto ipak znali, i o pčelama, o kojima praktički pojma nismo imali, počeli smo s Tonkicom zimus raspitujući se što u zimskim mjesecima rade pčele. Spavaju li zimski san? Što jedu? Saznali smo da pčele zimi žive stisnute jedna uz drugu, u svojevrsnom klupku. Što je vanjska temperatura niža, to je klupko čvršće stisnuto. Čim zagrije, klupko se opušta. Problem nastaje kada u kratkom vremenskom razdoblju temperatura varira pa je čas hladno, čas toplo. Oscilacije u temperaturi uzrokuju veliko gubljenje energije u pčela jer se klupko stalno opušta pa opet steže. Naravno, u vrijeme mirovanja pčelama je potrebna hrana, 15-20 kg meda. Zimske pčele žive 5 do 6 mjeseci, ovisno o tome koliko su istrošene od napornog rada, a ljetne oko 6 tjedana. Jedna pčelinja zajednica ima između 50 000

i 80 000 pčela, a matica dnevno nese 1000 do 1500 jaja. Da bi se dobio kilogram meda oko 70 000 pčela mora posjetiti 7 milijuna cvjetova.

Priča o matici

Ipak, najčudesnija je priča o matici. Svaka obitelj mora imati maticu, ali svaka obitelj pčela neće uvijek prihvatiti postavljenu „gazdaricu”.

U svakoj košnici može biti samo jedna jedina matica. Da bi se „ustoličila kraljica” u košnici je potrebno provesti niz radnji. Ukoliko je stara matica istrošena od rada ili je uginula, pčelar će kupiti novu sortnu maticu te će ju pokušati sprijateljiti s ostalim pčelama u košnici. To nekada uspije, ali ne uvijek – zna se dogoditi da pčele iz nekoga, samo njima znanoga razloga, novu maticu ne prihvate nego je ubiju, te između sebe izaberu onu koju žele.

Polako smo svladavali terminologiju, surfali internetom u potrazi za informacijama i nakon nekog vremena med u staklenci na kuhinjskoj polici počeli smo gledati sasvim drugim očima. Nestrpljivo smo čekali lipanj, da kadulja ili *kuš* procvate te da se zaputimo u Orlec na pravi novinarski i fotografski zadatak.

Orlečki fotosafari

Pčelinja zajednica zasigurno je jedna od najčudesnijih zajednica na svijetu, a odnosi među pčelama jedinstveni su, i nama laicima gotovo neshvatljivi. I bez obzira što nam je Antonia ispričala skoro nevjerovatne priče o pčelama, ipak smo bili prilično pozdrivi kada nas je Anton Mužić, otac naših gimnazijalki, uvjeravao kako pčele poznaje po letu.

„Po načinu kako se ponašaju ispred košnice znam idu li na roje-nje, nedostaje li im matica, imaju li dovoljno mjesta u košnici ili im je pretijesno te jesu li jednostavno nervozne”, kaže tata Mužić dok nam sprema uniforme pčelara. Odlazimo autom do jednog od mjesta gdje obitelj Mužić već gotovo cijelo stoljeće uzgaja pčele. Daleke 1920. godine pčelama se počeo baviti Antonov nono, a sada je na vidiku već četvrta generacija pčelara, kako kaže Anton gledajući Antoniju, Laru i Anu. Usput nam priča kako za pčelarenje koriste LR košnice. Konstruirao ih je u 19. stoljeću američki pčelar i svećenik Lorenzo Lorra-

ine Langstroth primjenjujući svoje otkriće pčelinjeg razmaka od 6 do 10 mm u kojem pčele ne grade saće niti ga zatvaraju propolisom. To je ujedno i najrasprostranjenija košnica na svijetu.

Pred nama grmovi kadulje u cvatu. Ljubičasti i plavičasti cvjetovi. Daleko na horizontu more. Zalazak sunca, čuju se samo zrikavci u daljini i pčele u neposrednoj blizini. Zrak je topao i težak od mirisa raznog bilja koje živi i cvjeta u savršenoj simbiozi s kaduljom.

Odijevamo uniforme koje se sastoje od kombinezona, rukavica i maske koja štiti lice i glavu od uboda pčela. Još jedna zanimljivost – posve mlade pčele ne proizvode otrov. Na nogama čarape i čizme. Naravno, već nakon minute je prilično vruće. Hodamo iza pčelara. Pčele zuje. Jako su glasne. Kaže nam da su tako glasne jer ventiliraju med. Malo su i nervozne jer je vjetrovit dan. Bura suši cvijet kadulje do kojega je ionako teško doći. Prilazimo košnicama. Brujanje je sve glasnije. Otvaramo jednu po jednu. Na svakoj su uredno zapisani pčelaru važni podaci – kada je otvorena, je li u njoj matica, kad je vađen med... Imamo sreće jer otvaramo košnicu u kojoj je matica. Veća je od drugih pčela. Ove godine je označena bijelom bojom, što je dogovoreno na međunarodnoj razini.

Od cvijeta do staklenke

Antonia vadi okvire koji imaju najviše zatvorenog meda. Donosimo ih u ugodno hladnu konobu Mužićevih. Lara posebnom vilicom vadi čepiće s osnove. Sve se stavlja u vrcaljku i vrlo brzo med izlazi kroz sita. Nakon što malo odstoji u visokim posudama, sestre ga pune u boce. Lijepe etikete i med je spreman za prodaju. Čini se vrlo jednostavno pa pokušavamo. Naravno, nismo spretni poput Lare, Antonije ili njihove mame, ali ide... Možemo se pohvaliti da smo pokušali vrcati. U lipnju ima jako puno posla pa je oko meda angažirana cijela obitelj, Antonia i tata odlaze kod pčela, dok Lara i mama, a sve više i najmlađa Ana odrađuju posao u konobi. Lani su proizveli gotovo 2 tone meda koje su prodali u 3 mjeseca.

Svake godine odnose med na analizu u laboratorij Hrvatskoga pčelarskog saveza, gdje dobiju točne podatke o postotku vode i peluda u

medu te o vrsti biljaka koje su pčele oprašile. Proizvode i nešto medice, a želja im je na tržište plasirati i druge pčelinje proizvode poput peluda i propolisa. Za to do sada jednostavno nisu imali vremena. Tata Anton nostalgичno se prisjeća prošlih vremena kada je gotovo svaka kuća u Orlecu proizvodila med, barem za svoje potrebe. Do prije nekoliko godina Mužići su bili jedini pčelari u selu, a sad ih je troje, što ulijeva stanoviti optimizam da neke od tradicijskih djelatnosti ovoga kraja neće pasti u zaborav.

„Ovo je jako dobar teren za pčelarenje, prekrasno je živjeti praktički s prirodom, poštivati njezine zakonitosti. Priroda puno daje. Nadam se da će moje cure nastaviti obiteljsku tradiciju jer imaju sve uvjete”, kaže Anton Mužić. Na rastanku nam daruje teglice meda i veliki, iskreni osmijeh: „Ma, samo da dobijem tri dobra zeta...”

Roko Salković, 4.r

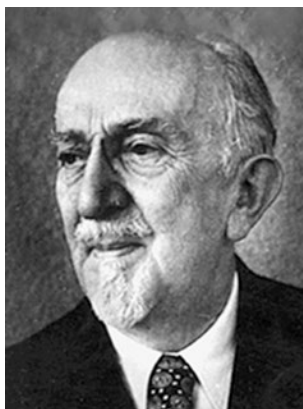
Srednja škola Ambroza Haračića, Mali Lošinj

Voditeljica: Sonja Pokupec Salković

NAZOROVA PRANEČAKINJA O NJEGOVU 140. ROĐENDANU

Bračanin kojemu je i Atena bila nenaoružana

Ovaj spomenik u Bobovišćima predstavlja ga kao pjesnika u ratu, ali ljeti je tu svaku večer cika i igra. Djeca mu sjedaju u krilo, na rame... To je simbolično, opet je okružen djecom.

Prof. dr. sc. Olgu Perić, umirovljenu profesoricu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, klasičnu filologinju i čestu sudionicu manifestacije „Nazorovi dani” u Postirama, pronašla sam u Bobovišćima, u staroj kući Vladimira Nazora. Kao pranećakinja slavnog pjesnika svoja ljetovanja provodi u mjestu gdje vas samo jedan pogled dijeli od prirode kojoj se i sam divio, a smiraj i inspiraciju pronalazi u kući koja još odiše pojavom Vladimira Nazora. U toplom i prijateljskom razgovoru imala

sam priliku čuti zanimljive priče iz doba njezina odrastanja uz velikog pjesnika.

Vladimir Nazor rođen je u Postirama na Braču. Potječe li to prezime s ovog otoka?

Ne, Nazori su došli iz Poljica gdje je jedan od njih bio i knez. Na otok Brač, u Ložišća, došli su početkom 18. stoljeća. Tu su malo po malo stekli imutak, a svojim su brodovima prevozili vino i ulje sve do Venecije gdje su imali kuće.

Otac pjesnikove majke bio je Vulić iz Splitske, a mama je bila iz obitelji Tomaseo.

Kada je pjesnikov otac prestao raditi kao carinski činovnik u Postirima, obitelj se vratila u Ložišća. O podjeli obiteljske kuće koja je uslijedila među braćom i o njihovu odlasku u Bobovišća kako bi je vidjeli, pripovijeda Vladimir Nazor u priči „Paša” u Pričama iz zavičaja (op. a. tiskane kao *Priče iz djetinjstva*). U toj kući, tim kalama i po toj uvali Nazor je proveo svoje djetinjstvo.

Vi nosite ime jedne od Nazorovih sestara?

Da, po Olgi, mojoj baki. Irma je bila najstarija i ona je cijeli svoj život s bratom živjela. Ona se nije udavala, a bila je najljepša. Onda je bila Olga, a zatim Amelija. Kao uspomenu na njih, Nazor je po povratku iz Grčke sagradio spomenik – tri stupa koja i sada stoje na vrhu brežuljka na sjevernoj strani uvale.

Koje biste sjećanje o Nazoru s nama podijelili?

Često smo odlazili k njemu. Uvijek je bio nježan i jako pažljiv. Znao me uzeti na koljena i čitati mi svoje priče. Sjećam se jedne priče, „Puškibuški”, o dječaku iz doba neandertalaca koju je napisao inspiriran krapinskim pračovjekom. Ima u njegovim Večernjim bilješkama i jedna bilješka o meni. Bili smo na premijeri Crvenkapice i ja sam točno znala kad vuk dolazi pa bih se malo po malo sakrila ispod stolice. Poslije sam ga pitala: „Ujko, kad će opet doći vuk u kazalište?”, a on kasnije piše kako se dijete boji, ali ga ipak zanima doživjeti taj strah. Sjećam se i sprovoda, imala sam sedam godina.

Kako Vi kao klasična filologinja doživljavate njegovo pjesništvo?

Zadnjih dvadesetak godina, pored svog normalnog posla, analiziram antičke motive u njegovim djelima. On ima jako mnogo mitologije, antičke, ali i slavenske te biblijskih motiva. U kući je na zidu jedna grafika koja prikazuje početak Ilijade. Dugo nisam obraćala pozornost na to što predstavlja sve dok nisam naišla na jednu Nazorovu pjesmu „Ahilejeva srdžba”.

Ima li neko djelo iz njegova opusa koje biste izdvojili?

U pjesmi „Maslina” dolazi božica Atena, ali kakva? Nenaoružana. Drži ulje i žižak joj gori u dlanu. Tražila sam u likovnim i književnim djelima, ali uvijek ima kacigu, koplje i štit. E sad, ta njegova nenaoružana znači težnju za mirom, za onim divnim trenucima koje Brač pruža. Zato mi je „Maslina” najdraža. Inače, on je najbolji kada piše o prirodi. Najljepši su mu dijelovi kada opisuje Brač, prirodu i život u njoj. Po struci je bio prirodoslovac pa uživa promatrati tu sintezu flore i faune.

Vladimir Nazor bio je i političar. Što mislite o njegovu djelovanju u toj sferi?

Ujko nije bio političar. On je bio čovjek idealist. Volio je svoju Hrvatsku, svoj narod, a to se vidi iz njegovih djela. Iz svog je čistog poštenja otišao u partizane i takav je ostao do kraja. Jednostavno je morao birati, a bilo je poštenije opredijeliti se protiv fašizma.

Krleža je bio Nazorov suvremenik. Kakav je zapravo bio njihov odnos i kako to da najveća nagrada Republike Hrvatske u svim područjima nosi Nazorovo ime, a ne Krležino?

To je lako odgovoriti. Nazor ipak nije bio politički eksponiran, a oduvijek je bio pedagog, stalno okružen djecom. Radio je u školi pa mnoge škole nose njegovo ime. Imao je u sebi notu za obrazovanjem i kulturom, a Krleža je možda bio više politički usmjeren. Ideje su mu bile drukčije. A što se tiče njihova odnosa, ima jedna Krležina lirski zbirka koju je posvetio Nazoru tako da ga nije štedio prozivajući ga za „sve i svašta”, ali ga je i priznavao.

Znate li koliko škola nosi pjesnikovo ime?

Ne znam koliko, ali ima ih puno. Osobito osnovnih škola. Jedno je vrijeme OŠ „Vladimir Nazor” u Postirima, koja organizira Nazorove dane, zvala djecu iz drugih škola koje nose ime Vladimira Nazora. To je bilo prekrasno. Recimo, iz Slavonije bi došla djeca koja nikad prije nisu bila na moru, koja su se prvi put vozila brodom. Bio je to lijep osjećaj zajedništva.

Što Vas osim Nazorovih dana veseli kao podsjetnik na našeg velikana?

Ove godine sam doživjela jedan lijep trenutak na Tuškancu preko puta kuće gdje je živio. Zaklada Otok Brač na njegov je rođendan organizirala da se preko puta te kuće posadi jedna lipa. Pozvali su me da dođem i tamo su opet bila djeca, djeca iz škole „Slava Raškaj”. Oni su to posadili i onda je jedan dječak svojim znakovnim jezikom interpretirao galeba. Dakle, bilo je nevjerojatno s kojim su veseljem i entuzijazmom to radili.

Podignuti su mnogi spomenici Vladimiru Nazoru. Koji biste izdvojili kao najvjerniji prikaz osobe kakva je zaista bio?

Ima ih dosta i na samom otoku Braču. U Bobovišćima, u Postirima, a ima i Meštrovićeva bista u Bolu. Ovaj spomenik u Bobovišćima predstavlja ga kao pjesnika u narodnooslobodilačkom ratu, ali ljeti je tu svaku večer cika i igra. Djeca mu sjedaju u krilo, na rame. Ima puno

fotografija gdje je isto tako okružen djecom koja su mu došla čestitati rođendan. To je simbolično, opet je okružen djecom.

I tako je vrijeme brzo prošlo, a naše druženje trebalo je privesti kraju. U sjeni visokog čempresa „upoznala sam pjesnika” koji je ovom mjestu dao pečat, a čije stihove čak i cvrčci cvrče u krošnjama. Zahvalna na svemu, pozdravljam dragu sugovornicu i napuštam „Nazorove dvore”. Putem razmišljam o pjesniku i osjećam ga svud oko sebe...

Šumi ko srebrn-more,
Zuji ko pčelâ roj.

I pjeva: "Sv'jet je lijep, a život dar je s neba..."

(iz pjesme Cvrčak, Vladimir Nazor)

Napomena: Korištene su fotografije iz privatne arhive profesorice Olge Perić.

Karmen Sikora, 4.r

V. gimnazija Split, Split

Voditeljica: Ljiljana Mlačić-Brakus

Sudbine pred kojima zatvaramo oči

O beskućnicima se premalo govori. Reportaže i vijesti rezervirane su za sredinu listopada kada se obilježava Svjetski dan beskućnika i za prosinac kada u duhu blagdana želimo pokazati da razmišljamo o ljudima kojima je teško. No, razmišljamo li zaista? I ne baš. Statistički podaci o broju ljudi bez krova nad glavom rijetko ostavljaju trajan dojam na čitatelje. No, bit nije u iskazivanju suosjećanja, već u stvarnom shvaćanju da su beskućnici ljudi poput svakoga od nas.

Prilikom istraživanja o labinskim beskućnicima došla sam do podatka da prema službenoj evidenciji ne postoji ni jedan jer je u Samačkom hotelu osiguran smještaj za sve socijalno ugrožene ljude. Budući da smatram da je to problem o kojem moramo razgovarati, dogovorila sam posjet Prihvatilištu za beskućnike Gradskog društva Crvenog križa u Puli, jedinom u Istri. Noć prije posjeta, nisam dobro spavala. Ne mogu reći da sam se bojala što ću tamo zateći; više me brinulo hoću li nekim pitanjem rastužiti sugovornika jer to nisam željela.

Puno više od sobice s krevetom

U Prihvatilištu su me dočekali iznimno susretljivi ljudi, ni po čemu drugačiji od ljudi koje svakodnevno susrećem, pa sam se osjećala kao gost velike obitelji koja tamo živi. Istarska županija i grad Pula podržavaju rad Prihvatilišta, pa su korisnicima osigurane sve higijenske potrepštine, odjeća i obuća, a hranu dobivaju iz pučke kuhinje. Četiri zaposlenika koja brinu se o svim potrebama noću nisu tamo te je iznimno važno pridržavati se Pravila o kućnom redu. Njihovim kršenjem ljudi nisu izbačeni na ulicu, već im se nastoji razgovorom ukazati na problem. U sklopu Prihvatilišta je zaposlena i stručna suradnica koja, osim pružanja psihosocijalne pomoći korisnicima, pomaže djelatnicima da lakše prebrode teške životne priče s kojima se svakodnevno susreću. Najdulji korisnik ovdje je pet godina i trenutno čeka prihvata u Dom za starije osobe. Proživio je tešku bolest koju nije mogao liječiti dok nije platio dopunsko zdravstveno osiguranje, pa neke posljedice osjeća i danas. Želja djelatnika je da mu se osigura smještaj u

ovdašnjim ustanovama jer se premještanje osoba u nepoznatu sredinu pokazalo izrazito štetno za njihovo psihičko zdravlje.

Pomoć koju nudi prihvatilište ne odgovara svima

Ravnateljica je istaknula kao se ljudi jako teško odlučuju zatražiti smještaj u Prihvatilištu jer to smatraju krajnjom opcijom: „Ljudima je teško prilagoditi se novoj sredini i ljudima jer svatko od njih ima svoje navike.” Ono što ljude dodatno koči u traženju ovakve pomoći je gubitak prava na novčanu pomoć u iznosu od 800 kuna. Iz istog je razloga došlo do opadanja broja korisnika smještaja u zagrebačkoj Kosnici, nakon što je nekadašnje prenoćište, korištenjem kojeg nisu gubili pravo na novčanu pomoć, dobilo status prihvatilišta. Uz sve to, spomenuto je prihvatilište od centra grada udaljeno 30 kilometara što za osobu bez prihoda stvara nepremostiv problem na putu do potencijalnih poslodavaca.

Najmlađi član velike obitelji

Najmlađi korisnik Prihvatilišta ima 20 godina. Nakon prometne nesreće u kojoj je njegova majka postala invalid, prekinuo je srednjoškolsko obrazovanje nakon završenog prvog razreda: „Jednostavno nisam imao volje.” Dvije godine proveo je u popravnom domu jer je krao i imao različite oblike neprihvatljivog ponašanje. Na pitanje zašto je to radio, odgovara da nije imao novca ni za minimalne potrebe, a zapravo proizlazi da se radilo o zapuštenom i nesretnom djetetu koje se nije imalo kome obratiti. Sve to, dovelo je do gubitka kontakta s bakom i majkom te je završio na ulici, odnosno autobusnom kolodvoru koji pruža zaklon i drugim beskućnicima. Pri dolasku u prihvatilište bio je u izrazito lošem stanju. Teško je ostvarivao kontakt s ostalima, no uz veliki trud djelatnica (koje naziva majkama) i sudjelovanje u radionicama i druženjima, iznimno je napredovao te danas prima stipendiju za nastavak školovanja. Trenutno se radi na ponovnom ostvarivanju kontakta s obitelji, posebice majkom koju ne prestaje idealizirati, iako je prema saznanju ravnateljice zapravo bila problematična.

Žene beskućnice

Žena beskućnica u Hrvatskoj općenito ima manje od muškaraca. U Rijeci postoje dva prihvatilišta, ali samo za muškarce. Je li žena beskućnica zaista toliko manje ili je njihov položaj puno lošiji, teško je zaključiti. Mnoge su završile na ulici zbog lošeg psihičkog stanja s kojim se njihove obitelji nisu mogle nositi. Takvim se osobama teško može pomoći jer te iznimno inteligentne osobe znaju kako se ponašati pri dolasku stručnih osoba pa se ponekad problem ne može ni naslutiti. Ravnateljica izdvaja primjer mlade djevojke koja i dalje živi u šumi sa psima, a ne može ju se hospitalizirati bez njezina pristanka. Kada psihički oboljele osobe i dobiju smještaj često uznemiruju ostale korisnike što je dvije godine bio slučaj i u pulskom Prihvatilištu kada je tamo živjela korisnica s ozbiljnim psihičkim problemima, no bez postavljene dijagnoze. Danas u prihvatilištu žive tri žene (od ukupno jedanaest mjesta). Dvije od njih su umirovljenice i u Prihvatilište su došle nakon teške životne situacije prouzročene malim приходima, dok je treća pronašla posao nakon osposobljavanja u radionicama poboljšanja kompetencija potrebnih za tržište rada i komunikaciju s poslodavcem pronašla posao. Poput ove korisnice, većina korisnika pulskog Prihvatilišta ima srednjoškolsko, a neki i visokoškolsko obrazovanje što opovrgava predrasude o slabom obrazovanju beskućnika.

Vraćam se u bunker

Nisu se svi ljudi uspjeli uklopiti. Ravnateljica prihvatilišta spomenula je takozvane bunkere u kojima spavaju beskućnici koji nisu uspjeli ući u zajednicu. Najčešće su to ovisnici koji ne priznaju bolest i ne žele se liječiti što u slučaju Prihvatilišta predstavlja nepremostiv problem. Naime, ako je osoba koja zatraži smještaj ovisnik, smještaj dobiva jedino ako pristane na liječenje. Neki se ljudi nikada ne uspiju vratiti u normalan život. Šokantan je primjer čovjeka koji je iz Bosne došao raditi u Puli, za sobom ostavivši ženu i djecu. Kako se odao alkoholu njegovo je stanje postajalo sve gore, dok naposljetku nije završio u bunkeru. Pokušaji vraćanja u obitelj, za što se smatralo da će mu po-

moći, nisu urodili plodom. Tamo je izdržao svega tri dana. Ponovni život u bunkeru, alkoholizam i problemi s plućima vodili su ka jednom: tragičnom završetku.

Ljudi koji su ipak uspjeli ostvariti kakve takve prihode, smještaj mogu tražiti u samačkom hotelu u Puli, no uz te dvije opcije ne postoje udomiteljske obitelji kao u drugim dijelovima Hrvatske. U Slavoniji ima puno udomiteljskih obitelji koje za svoju pomoć dobivaju određenu novčanu naknadu, no ovdje ljudi radije odlučuju svoje nekorištene sobe ili kuće iznajmljivati turistima. S druge strane grad Sisak uopće nema prihvatilište iako za njega ima realne potrebe zbog čega su se pulskom Prihvatilištu obratili i ljudi iz tog grada.

„Izvan centra stalno ganjamo neke velike stvari, a ovdje vidimo da nekome puno znači i samo ukrašavanje bora.”

Željela sam skrenuti pažnju na ove prečesto zanemarene ljude i nekako im pomoći, no na kraju su oni pomogli meni. Svojom zahvalnošću na malim stvarima pomogli su mi da shvatim koliko smo zapravo fokusirani na krivo. Zanima nas materijalno kojim ćemo drugima pokazati koliko vrijedimo, a sreću i ono što već imamo shvaćamo kao nešto što se podrazumijeva. U neprestanoj utrci s vremenom, zaboravljamo da oko nas ima ljudi kojima je potrebna naša pomoć ili barem pažnja. U toj smo utrci zaboravili biti ljudi.

Karla Zupčić, 4.r

SŠ Mate Blažine, Labin

Voditeljica: Branka Komljenović

LIBERALNI ZAKON O OSOBNOM IMENU

Nomen est omen

Zakon o osobnom imenu jedan je od liberalnijih u Europi, među ostalim i po tome što roditeljima dopušta da djetetu nakon rođenja daju ime koje god žele, na primjer Oblak. Ali ne i Adolf Hitler ili Republika Hrvatska jer se time zadire u pravni poredak države i prava i slobode drugih ljudi. Nomen est omen. Naše ime ne govori o nama, već o našim roditeljima i oni bi trebali biti odgovorni pri određivanju osobnog imena djetetu.

U bespućima interneta od tekstova o imenima ljudi najčešći su oni koji govore o tome koje je žensko, a koje muško ime bilo najpopularnije u Hrvatskoj u protekloj godini, a zanimljiva tema proizašla iz latinske izreke *Nomen est omen* (Ime je znak), koja upućuje na to kako pojedinca ime može doista sudbinski odrediti, daleko je rjeđe zastupljena. A ime je važno. I prezime je važno. Povijest je to nebrojeno puta dokazala. Dovoljno se prisjetiti progona i stradanja ponekad samo zbog „pogrešnog” imena ili prezimena.

Promjena prezimena – karta za bolji život

Priča učenice naše škole N. N. čija je obitelj promijenila prezime priča je ponajprije o nastojanju pojedinca da se zaštiti od predrasuda okoline.

– Negdje u trećem razredu osnovne škole moja je obitelj promijenila prezime. Tata je sve riješio. Zašto? Teško nam se bilo nositi s teretom prepoznatljivoga romskog prezimena. Ono nam je zatvaralo moga vrata. Navest ću jednu situaciju: na testiranju za posao moja starija sestra, koja je završila frizersku školu, u konkurenciji još nekoliko kandidatkinja najbolje je izradila zadani zadatak, no kad se predstavila prezimenom, šefica joj je rekla da je ne može primiti jer je Romkinja.

Sve nas je to pogodilo. A to je samo jedan od slučajeva koji su slično završavali. Moja obitelj oduvijek je bila pomalo netipična u usporedbi s ostalim romskim obiteljima. Bit ću neskromna i reći: nekako naprednija, modernija. Moja starija braća završila su srednje škole i svi su zaposleni. I majka radi, a otac se brine za troje mališana romske nacionalnosti koje smo prije godinu i tri mjeseca udomili iz Zagreba.

S novim prezimenom mnogo se toga promijenilo. Meni je najvažnije što je nestalo nelagode prilikom predstavljanja. Jednostavno se osjećam bolje i shvaćam da je to bio izvrstan tatin potez – rekla je N. N., učenica koja je za čitatelje željela ostati anonimna.

Teret nošenja s *egzotičnim* imenom

Ljudi se uglavnom dobro sažive s imenom koje im je nadjenuto pri rođenju. Nekako ono prirodno postane dio njih. Osim u slučajevima kad nije tako. Jedan od njih odnosi se na pojedinca čija su imena previše *egzotična*, drukčija od uobičajenih za sredinu u kojoj žive. Misli se pritom na roditeljsku nepromišljenost kad djetetu nadjenu primjerice ime Manchester United, kao što je bio slučaj u Turskoj, i osiguraju mu psihičke probleme. Ima i u Hrvatskoj sličnih *bisera*. Tako su našom školom prodefilirale Merime, Severine, Milomirke, Esmeralde, Sjuzzane, Ribane. A dijete u određenoj dobi, naročito u tinejdžerskim godinama, zbog imena može biti izloženo psihičkom zlostavljanju vršnjaka, u najboljem slučaju podsmijesima.

Odgovornost roditelja

U Republici Hrvatskoj pri rođenju djeteta i upisa u maticu rođenih roditelji djetetu mogu dati ime koje god žele. Zakon o osobnom imenu (Narodne novine, 118/12) u tome ih ne ograničava.

Iz razgovora sa Ksenijom Posavec, voditeljicom Odjela za osobna stanja građana pri Službi za opću upravu Ureda državne uprave u Međimurskoj županiji, doznaje se da se prema spomenutom Zakonu *osobno ime* odnosi na ime i prezime te da je važno razlikovati određivanje i promjenu osobnog imena.

– Zakon o osobnom imenu iz 2012. jedan je od liberalnijih u Europi, među ostalim i po tome što roditeljima dopušta da djetetu daju ime koje god žele, na primjer Oblak. Ali ne i Adolf Hitler ili Republika Hrvatska jer se time zadire u pravni poredak države i prava i slobode drugih ljudi. U slučaju da se pojavi takva situacija, radi zaštite interesa djeteta obavijestila bih Centar za socijalnu skrb. Do upisa takvog imena nikad ne bi ni došlo jer roditelji koji žele djetetu dati takvo ime očito imaju neki osobni poremećaj i slučaj su za Centar. No činjenica jest da nigdje u Zakonu nije spomenuto što je to ime. Jesu li to pridjevi, imenice, glagoli... Ovaj Zakon, po mom, ali i mišljenju mojih kolega, vodi premalo računa o djetetu. *Nomen est omen*. Naše ime ne govori o nama, već o našim roditeljima i oni bi trebali biti odgovorni pri određivanju imena djetetu – istaknula je naša sugovornica.

Zakonski – neograničeno, tehnički – neizvedivo

Posebno je zanimljiva situacija s imenima i prezimenima koja se sastoje od više riječi.

Prema riječima Ksenije Posavec, osoba čije se ime i prezime sastojalo od više riječi mogla se prema starom Zakonu, koji je na snazi bio čak 20 godina, u pravnom prometu koristiti najviše dvama imenima i prezimenima. Novim Zakonom broj riječi u imenu i prezimenu nije ograničen. Na primjer, osoba može u imenu ili prezimenu imati 13 riječi. Problem je u tome što policija takvoj osobi neće izdati osobnu iskaznicu zbog tehničkih razloga. Prezime ili ime koje se sastoji od toliko riječi jednostavno ne stane na iskaznicu.

Pokrenut kazneni postupak – jedina zapreka

Prema Zakonu iz 2012. svatko ima pravo na promjenu osobnog imena, osim kada se protiv osobe koja podnosi zahtjev za promjenu osobnog imena vodi kazneni postupak.

Odgovarajući na pitanje koliko se zahtjeva za promjenu osobnog imena godišnje zaprimi u Međimurskoj županiji i koji su najčešći razlozi podnošenja zahtjeva, naša sugovornica kazala je da se godišnje podnese 70-ak zahtjeva. Istaknula je da je Zakon iz 2012. liberalniji

od starog iz 1992. jer, u kontekstu zaštite ljudskih prava, više ne treba navesti razlog promjene.

Na pitanje znači li to da ljudi ponekad promjeni osobnog imena pristupaju iz hira, rekla je da ima i takvih slučajeva.

Svaki mjesec drugo ime

Prema riječima voditeljice Odjela za osobna stanja građana, prilikom predaje zahtjeva za promjenu osobnog imena stranka mora imati potvrdu o nekažnjavanju. Zahtjev za promjenu osobnog imena rješava nadležni ured državne uprave u županiji prema prebivalištu podnositelja zahtjeva. Nakon toga obavlja se upis promjene imena u matici rođenih.

Jedna od zanimljivosti povezanih s novim Zakonom svakako je ona da se osobno ime može mijenjati svaki mjesec. Ksenija Posavec istaknula je da se prema starom Zakonu ime moglo mijenjati svakih pet godina. Na pitanje ima li takvih koji to pravo shvaćaju neozbiljno, odgovorila je da ima, ali da o detaljima ne smije govoriti.

Promjena prezimena obitelji učenice N. N. život je učinila sretnijim. I primjer je opravdanosti promjene osobnog imena. No što s onima koji zakonske mogućnosti shvaćaju neozbiljno pa zbog trenutačnog raspoloženja ili zato što im se svako malo sviđa neko drugo ime, zahtjev podnose više puta? Ostaje nada da ih nema mnogo. Kao ni onih koji djeci daju imena koja obilježavaju. Iako svatko može imati mišljenje o tome je li Zakon o osobnom imenu preliberalan, stječe se dojam da ostavlja previše prostora za pogrešne odluke.

Maja Korpar, 1.r

Gospodarska škola, Čakovec

Voditeljica: Monika Perčić

SEDAM DANA IŠČITAVANJA JUTARNJEG I VEČERNJEG LISTA TE 24 SATA

Najtiražnije novine ogledalo su svog čitateljstva

Naslovi poput „Oprez, već sutra stiže neviđena promjena vremena” ili, „Milan Popović u tužbu uložio milijun kuna” svakodnevno zauzimaju retke portala i dnevnih novina, čija je primarna zadaća vjerodostojno prenošenje aktualnih vijesti. Imamo li prilike u 21. stoljeću uistinu čitati istinu? Kakvo je stanje suvremenog novinarstva? Od 13. do 20. prosinca iščitavala sam najprodavanije hrvatske novine: 24 sata, Jutarnji i Večernji list te pokušala stići do odgovora.

Današnji svijet oblikovan je utjecajem masovnih medija, a novine su najstariji medij, tiskani način prenošenja informacija. Iako su se od svojih prvih izdanja, *Novina Horvatzkih* iz davne 1835. godine, hrvatske novine bitno promijenile, unatoč svim blagodatima tehnologije, i danas su neizostavno dnevno štivo brojnih, iako uglavnom starijih stanovnika Lijepa Naše. A ako se nađu pred nama, ni mi mladi ne možemo odoljeti da ih ne prelistamo. Kako i ne bismo kad nas s naslovnica pozdravljaju pošteni političari, a novinske retke pune njihove čitanja vrijedne izjave, podjele unutar stranaka ili primjerice, najaktualnije, sukobi institucija oko slučaja Barišićeva plagijata. I za razliku od *Novina Horvatzkih*, nije potrebno dugo listati da se uoči sve veće odmicanje suvremenih novina od kulture.

Kriza novinarstva s primjerima

Vijesti s političke scene najzastupljenije su na naslovnicama gotovo svih hrvatskih novina, pa drugačije nije ni s dvama novinskim divovima – *Jutarnjim* i *Večernjim listom*, gdje ostale aktualne vijesti iskaču bombastičnim naslovima (*Večernji*: „Zornice su adventski hit”, ili

Jutarnji: „Iva Majoli pronašla svog Djeda Mraza”). Privučeni time, obični ljudi rado će ih čitati, novine će se prodavati, pa će i vlasnici novinskih agencija zaraditi. Filozofija kapitalističkog društva. Upravo zbog fokusiranja na zaradu hrvatsko novinarstvo propada u provaliju nepouzdanih i šturih informacija, tračeva i senzacionalizma. Ne treba dugo istraživati da se to dokaže, jer gotovo sve novine postale su polutabloidi. Tako smo primjerice u *Jutarnjem listu* (13. prosinca) mogli čitati o ljubavnoj vezi Dinamova nogometaša Henriquesa s lijepom manekenkom iz Metkovića ili uvijek prisutnoj Severini. Drugačije nije ni u najčitanijim (i najjeftinijim) novinama 24 sata, gdje su redci tog dana bili posvećeni kandidatima emisije „Ljubav je na selu”: „Volim visoke frajere, a Mario je nizak. On voli plavuše, a ja sam brineta. Bože moj, različiti smo!” Pomislim: „Opa, informacija od presudne važnosti! Koga to uopće može zanimati?!” Očigledno – mnoge.

Osim politike te vijesti vezanih za slavne, veliku pažnju privlače rubrike crne kronike. Čak i tamo novine nam pružaju spektakle, kopajući po traumama i teškim sudbinama. Ako se tome pridodaju i savjeti za zdravlje, primjerice u članku „Ljekoviti čajevi i ulja za reumu” (24 sata, 16. prosinca), dobije se presjek onoga što Hrvati u novinama koje najviše kupuju, čini se, žele čitati. Dnevne novine su se zato opasno približile žutom tisku, točki gdje će novinarska profesija, zadužena za nepristrano, angažirano i prije svega objektivno prenošenje informacija, dotaknuti dno spomenute provalije. Gdje su krivci?

Ugađanje ukusu mase

Iako se za loše stanje i neozbiljnost hrvatskog novinarstva okrivljuju upravo novinari, smatram da su najmanje krivi. Kao što je istaknuo Stjepan Malović u svom radu „Što objavljuju novine”, novine su prvenstveno masovni medij koji treba zadovoljiti interese većine. Ako ta većina želi čitati o Ronaldovoj ljepotici Georgini, koja se pojavljuje u broju *Večernjeg* i u *24 sata*, o njemu će se pisati.

A kultura? Ona nikada nije bila interes većine, stoga nije isplativa. Posvetit će joj se tek pokoji redak. Ponekad, kad bude povoda dostojnog spektakularnih začina. Nažalost, slično je i sa znanosti. Vjerujem

da su novinari najmanje krivi jer je gotovo svaki perspektivan novinar prisiljen pisati da bi prodao jer ako neće on, netko drugi hoće. Tu se krije drugi veliki problem – sloboda novinara.

Postoje li neovisni novinari?

Ako pokušamo čitati tekstove nekih novinara između redaka, lako je uočljivo da se često priklanjaju čelnicima vladajuće stranke ili pojedinim oporbenim kandidatima, kao što se u članku nedjeljnog *Jutarnjeg* (18. prosinca) na neki način propagira Anku Mrak-Taritaš, kandidatkinju HNS- a za zagrebačku gradonačelnicu: „posjetila je jučer navečer GK Jabuku te time dala podršku kulturnom klubu koji se našao u sukobu s Gradom Zagrebom i gradonačelnikom Milanom Bandićem.” Tim kratkim člankom, citirajući i gospođinu izjavu, novinar se priklanja jednoj strani, dok drugu zanemaruje, čega u novinarstvu ne bi trebalo biti.

Novinari čini se nemaju potpunu slobodu izricanja istine u novinama s velikom tiražom. Kad to ne bi bio slučaj, svakodnevno bi se događale scene poput one s ovogodišnje dodjele Globusa. Naravno, kritiziran od strane hrabrog novinara ne bi bio predsjednik Trump, nego neka naša visoka ličnost. S druge strane, novinari neovisnih novina i portala nesumnjivo imaju veću slobodu izražavanja upravo zbog manje čitanosti, a samim time i manjeg pritiska.

Ipak, nije sve crno kako se čini. U gomili jednakih tekstova ima još majstora od pera u čijim ćemo se komentarima, reportažama ili člancima moći nahraniti kvalitetnim informacijama. U sedam dana čitanja tiskovina zapamtila sam duhoviti komentar u *Jutarnjem listu*, onaj hrvatskog književnika i novinara Ante Tomića o odnosima među suprotnim stranama – Plenkovića i Bernardića. „Nije li bolje za sve nas da se politika daje na televiziju tek kad djeca zaspu?“, pita se on. Gogoljevskim smijehom kroz suze odgovaram potvrdno.

Promjena kreće od nas

Ako je situacija u društvu loša, razumljivo je da ne cijenimo političare, ali zašto ne cijenimo kulturu te zašto nas ona nerijetko uopće

ne zanima? Kao masa smo zatupljeni upravo zbog bombardiranja senzacionalizmom. U gomili crnih vijesti i estradnih tračeva nema prostora za perspektivne mlade književnike, kvalitetne glazbenike ili svestrane umjetnike, pojedince koji imaju snagu utjecati na masu na neki drugi, kvalitetniji način. Slično je s istinskim herojima kojih imamo napretek, onima kojima nije potreban bombastičan naslov za zauzimanje mjesta u još uvijek toplim srcima hrvatskih ljudi. Zašto se o njima ne piše više? Ponajviše zbog nas samih – čitatelja koji i dalje šutke kupujemo i gutamo isti senzacionalizam.

Postanimo konačno gladni objektivnih informacija, budimo pojedinci željni široke perspektive i različitih stavova. Jedino preporodom publike koja će kupovati i čitati samo kvalitetne tiskovine možemo hrvatskom novinarstvu vratiti stari sjaj, a dobrom novinaru ugled koji zaslužuje.

Možda je renesansa hrvatskog novinarstva na nama mladima. Zato pozivam svoje vršnjake i studente: recimo što želimo čitati i čitajmo, tražimo istinu i širimo poglede, ne dozvolimo da nas utjecajem medija pretvore u kontroliranu masu. Vrijeme je naše, zar ne?

Iva Habek, 3.r

XII. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Korana Serdarević

AMERIČKI PREDsjedNIČKI IZBORI 2016. GODINE

Amerikanci dočekali neočekivano

Prije nešto manje od mjesec dana završena je najveća drama za koju malo tko nije čuo, predsjednički izbori u SAD-u.

Svi ćemo Baracka Obamu pamtiti kao pristupačnog predsjednika koji se često pojavljivao u TV-emisijama, obilježavao svaki važniji dan (trčanje po Bijeloj kući s potpredsjednikom Bidenom na Dan sporta osobito me oduševilo), no malo su poznate činjenice o njegovoj vladavini. Naime, u svojih osam godina ostvario je uzastopni ekonomski rast koji je trajao čak 78 mjeseci (6 i pol godina), smanjio je stopu nezaposlenosti sa 10.1% na 4.9% unutar sedam godina, stvorio nove poslove u privatnom sektoru, a sa svojim novim sistemom zdravstvenog osiguranja, Obamacareom, spasio je još 18 milijuna Amerikanaca... Impresivan rezultat.

Dan odluke

Još od sredine 2015. godine neprestano su se mijenjale priče o kandidatura. Prve ozbiljnije figure bili su vermontski senator Bernie Sanders, liberal koji je svojom idejom o legalnoj marihuani prvi zaokupio misli birača. Drugi je bio Ted Cruz, republikanac i senator Texasa, koji je toliko brzo ispao iz utrke da je postao predmet sprdnje na internetu. Umjesto njega kao republikanski izabranik iskočio je Donald Trump, magnat i reality zvijezda koji je samo svojom pojavom (i napomenimo – stvarnom kosom) izazvao reakcije oduševljenja, pa mu konkretna obećanja u kampanji nisu ni trebala. Zadnji ozbiljniji kandidat bila je Hillary Clinton, demokratkinja koja je potporu dobila i od aktualnog predsjednika Obame. Manje primijećeni kandidati bili su Jill Stein, moj osobni favorit, zeleni liberal, zatim nezavisni dvojac Evan

McMullin i Mindy Finn te Gary Johnson, liberal. Već sam naglasio da su Ted i Bernie brzo ispali iz utrke, a potporu su dali svojim kandidatima, Bernie Hillary, a Ted Trumpu.

Sredinom 2016. godine ostala su dva velika kandidata, Clinton i Trump, koji su, svaki sa svojim ludim idejama, plašili svijet. Trump je obećavao zid s Meksikom, koji bi platili Meksikanci, a ilegalni imigranti bili bi deportirani nazad otkud su i došli. Obećavao je zid s Kanadom, deportaciju muslimana i prekid prekopacifičkih trgovačkih putova te uvoza stranih auta u državu, sve u skladu s geslom „Make America great again”. Za unutarnje poslove imao je manje planova, smanjio bi minimalac na 12 dolara po satu, ukinuo Obamacare, olakšao nabavu oružja, a koledž ne bi bio besplatan. No možda je manje opasan za svijet nego Hillary koja je obećavala započeti rat sa Sirijom, nastaviti ratove sa Irakom, Iranom i Afganistanom te je, za razliku od Trumpa, u lošim odnosima s Putinom. Vezano za unutarnje poslove, pripremala je uvoz automobila i ostalih strojeva s manjom potrošnjom CO₂, željela je povećati porez na prihode bogatima, ali je također bila protiv besplatnog koledža. Kao liberalu, nije mi jasno kako su se baš njih dvoje našli na vrhu, ali ajde, nisam u potpunosti upoznat sa situacijom u Državama. Krajem listopada provedene su tisuće anketi kojima je Hillary izgledala kao siguran pobjednik, još s Trumpovim nespretnim rječnikom i neprofesionalnim odnosom prema protukandidatu, uff... gdje bi joj bio kraj. No nekoliko dana prije izbora započeta je nova istraga nad e-mailovima Hillary Clinton, a Trump se smekšao i ispričao za neprofesionalnost. Ponovno su bili na nuli. Sedmog studenog preminula je Janet Reno, velika opozicija Trumpovim uvjerenjima, koja si je glasovitom rečenicom: „Dok sam ja živa, Trump neće biti predsjednik”, osigurala kartu za naslovnice magazina. Ne moram ni spomenuti da su teoretičari zavjera već najavili novog predsjednika. 11/9 po Amerikancima, iliti 9.11. po Europljanima, bio je savršen dan za katastrofu zbog svoje neosporive sličnosti zloglasnom „Nine elevenu”.

Glasačka mjesta otvorena su u pet sati ujutro po srednjoeuropskom vremenu, osmog studenog, a do 11 sati devetog studenog rezultati su

već bili zaključni. Od 255 milijuna osoba u mogućnosti glasovanja, 49.8% (126990000 ljudi) nije glasalo, 3% osvojila je Stein, 8% Johnson, 43% Trump, 46% Clinton, a čak 0.9% mrtva gorila Harambe (ozbiljno!). E sada, kod njih je drugačiji sustav brojanja, tako da pobjedu ne donosi ukupan broj glasova, nego elektorski glasovi (slično našim mandatima), kojih je potrebno imati 270 za pobjedu. Hillary je zato sa svojih 217 izgubila od Trumpovih 273.

Nakon izbora

Potkraj studenoga situacija se smirila i sve se vratilo na staro. Trump je promijenio neka stajališta, ali ipak izazvao brojne nesretnike u državi koji su izašli na ulice i tako izrazili svoje duboko nezadovoljstvo. Zelena i demokratska partija (Stein i Clinton) pozvali su na prebrojavanje glasova iako im to neće donijeti pobjedu, nego samo više fotelja u vladajućem tijelu. Trump se, u međuvremenu, već sastao s Obamom, porazgovarao o vođenju države i fotografirao se, a službena predaja vlasti je u siječnju 2017. godine. Iako je započelo kao šala, završilo je kao mjesto u ovalnom uredu, najvjerojatnije zato što su se ljudi, očekujući puno više od bivše vlade, razočarali demokracijom. U svakom slučaju, Amerika je svoje rekla: sada je na redu Trump.

Jan Fabijan Tomičić, 2.r

XII. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Biserka Malenica

ANTE TOMIĆ (HRVATSKI PISAC, KOLUMNIST I SCENARIST)

Ja sam ubio Kennedyja

Ante Tomić najpoznatiji je kao pisac i novinar, ali za hrvatsku kinematografiju postaje sve važniji i kao scenarist. Pogledali smo njegov najnoviji film „Ustav Republike Hrvatske” i popričali s njim o samom filmu, o dugogodišnjoj suradnji s Rajkom Grličem, ali i o nekim širim temama.

Da li je bio neki poseban povod za pisanje scenarija „Ustav Republike Hrvatske”?

Bila je prva Povorka ponosa u Splitu prije nekoliko godina, koju je raspomamljena gomila kamenovala na rivi. To je trenutak u kojemu su me počela zanimati prava homoseksualnih osoba, počeo sam čitati i pisati o tome i na koncu mi je došao Vjeko, transvestit iz *Ustava Republike Hrvatske*, da u haljini i štiklama noću hoda ulicama jednoga grada koji sav drhti od mržnje i ne može upravo dočekati da nekome razbije glavu.

Kako vidite situaciju u hrvatskom društvu po pitanju tolerancije između ljudi različitih svjetonazora, političkih opredjeljenja, vjerske pripadnosti i općenito različitosti u pogledima na razna pitanja u hrvatskom društvu?

Situacija je loša, i ne samo u nas. Sirijske izbjeglice u ogradama od bodljikave žice, ciganska sela u plamenu, muslimanski fanatici koji se bombama raznose na kolodvorima, američki predsjednik koji bi gradio zid prema Meksiku, ruski koji ubija novinare... Cijeli svijet je bolestan, kako bi rekla ona pjesma *Haustora*.

Koja je razlika između pisanja scenarija i pisanja romana?

Koješta je jednako. Priča je uvijek priča. Razlika je da je roman gotov proizvod, *ready for use*, a scenarij je poluproizvod. Kad završiš scenarij, film zapravo nisi ni počeo raditi. Film je još daleko i ja o njemu čak i ne volim razmišljati. Pišući dijaloge ne razmišljam tko će to govoriti, u kakvoj scenografiji, hoće li biti snimljen širokokutnim objektivom, izbliza ili izdaleka, straga ili sprijeda...? Ne opterećujem se tuđim poslom.

Kako je izgledala Vaša suradnja s redateljem?

Suradujemo dulje od desetljeća, zajedno smo napisali četiri scenarija, od čega su tri snimljena. Kad si s nekime danima u jednoj sobi i ispisuješ stotine i stotine stranica, a tekst je na ovaj ili onaj način uvijek o nekakvim ljudskim osjećajima, o ljubavi, mržnji, žalosti, strahu, bijesu... prirodno je, vjerujem, da se među vama razvije duboko prijateljstvo. Nas dvojica smo vrlo bliski i prije umjetničkog, financijskog i svakog drugog motiva da se piše scenarij, i Rajko i ja uživamo u društvu onoga drugoga. Netko će s prijateljima kartati belu ili igrati mali nogomet, a nas dvojica, eto, pišemo.

Biste li se možda i sami prihvatili režije?

Ne bih. To je, za početak, posao koji ne znam, a u Hrvatskoj je i bez mene dovoljno ljudi koji rade posao koji ne znaju. Osim toga, to je posao u kojemu moraš raditi s ljudima, a ja baš i ne volim ljude. Pisanje je usamljenički posao koji mi perfektно odgovara i ne bih ga mijenjao za natezanje sa snimateljima, scenografima, glumcima, rasvjetljivačima, šminkerima, montažerima i drugim filmskim radnicima.

Kada ste odlučili da je pisanje ono što želite raditi?

Potkraj fakulteta sam pokušao i vidio da nisam najgori u tome, a kad sam još otkrio da plaćaju, mojoj sreći nije bilo kraja.

Što ste prvo napisali?

Tekst za novine. Politički komentar. Trudio sam se biti ozbiljan i učen. Danas mi je draže biti neodgovoran i zabavan. Danas sam mlađi nego jučer, kako bi rekao Bob Dylan.

Pišete li radije kolumne ili romane, što je po narudžbi, a što po vašoj želji?

Ne pišem, kako kažeš, po svojoj želji. Pisanje mi nije užitak, kako ljudi često pretpostavljaju, već posao. Trudim se valjano ga obavljati i kad mi baš ne ide. Znam biti očajan i ljut ako mi rečenice ne teku kako bi trebale teći, ako mi riječi ne dolaze prirodno i lako, ako ispadam iz ritma... Kao i svačiji drugi posao, ni moj nije uvijek ugodan. I, iznenadit ću te, više volim novine nego knjige. Iako se pisanje knjiga smatra prestižnijim, ja volim brzi ritam, površnost i efemernost novina. Obožavam gledati kako moj tekst nestaje. Danas sam ga napisao, sutra će ga pedeset ili sto hiljada pročitati, a preksutra njega već nema. Netko s njim briše prozore.

Dok pišete, bježe li vam misli, stignete ih uhvatiti i zapisati ili snimate misli na vaš *smarthphone*? Kako izgleda vaš proces pisanja?

Pišem li za novine, kratki tekst, obično ga imam cijeloga u glavi, a knjigu počnem ni ne naslućujući što će sve do kraja biti. I svaki put lijepo se začudim kako je sve sretno ispalo.

Tko ima čast prvi pročitati roman koji pišete?

Moja žena. A i ona već lagano gubi strpljenje za mene.

Kakvi ste u slobodno vrijeme? Čime se bavite?

Slušam puno muzike, stalno otkrivam nove autore, a nekolicinu najdražih, poput Dylana, Springsteena, Toma Waitsa, Neila Younga, Williea Nelsona ili Paula Simona, mogu iznova, po milijunti put.

Što vi volite čitati?

Svašta. Čitanje mi je nekad bilo kao nekakav opsesivno-kompulzivni poremećaj. Ako bih vidio tekst, bilo kakav, makar i sitnim slovima na etiketi deterdženta, ja bih ga morao pročitati do kraja. I nekad bih i na takvim mjestima nalazio nadahnuće. Danas sam ipak nešto normalniji. Volim inače angloameričku književnost, Grahama Greenea, Marka Twaina, Johna Steinbecka.

Kakvo ste imali iskustvo s hrvatskim jezikom u školi?

S hrvatskim sam imao loša iskustva, a ni danas mi nisu bogzna kako dobra. Naš je narod tako prepadnut da što god krivo ili čak, bože sačuvaj, srpski ne kaže, da je na kraju stvorio jedan ukočen i beživotan službeni jezik kakav nitko ne govori. Recimo, kada na televiziji meteorolog reče da će „zahladnjeti”. Tko je zdrave pameti, za Boga miloga, ikad i igdje, na ulici, u dućanu, kafiću, kancelariji, postolarskoj radionici ili ambulanti, gdje jezik zaista živi, rekao „zahladnjeti”? Dajte, ljudi, saberite se.

Što nam novoga pripremate?

Ništa ne pripremam. Nakanjujem se mjesecima početi novi roman, ali sam se ulijenio. Milije mi je slušati muziku i zamišljeno gledati kišni prozor.

Recite mi nešto što ne znam, a srednjoškolska publika bi željela znati?

Znaš ono u Dallasu, u studenom 1963., kad su ubili Johna Kennedyja? Ja sam to napravio.

Iva Vedrana Rimac, 1. r

Prva privatna gimnazija s pravom javnosti, Zagreb
Voditelj: Ante Zlatko Stolica

UPITNICI IZNAD GLAVE

Infernalije

Kako je predstava inspirirana Danteom uspjela zbuniti srednjoškolsku publiku?

Predstava *Inferno*, autorica Tene Gašparac i Dore Šušković Stipanović, moderna je obrada Danteove 'Božanstvene komedije' u izvedbi Zvonimira Kvesića i Matije Kačana, koja se prikazuje u Pogonu Jedinstvo. Iskreno, kada biste slučajnoga prolaznika poslali u kazalište, a da mu ne kažete što će gledati, iz kazališta bi izašao s brojnim upitnicima nad glavom. Jednako je tako iz kazališta izašla skupina gimnazijalaca koja je naivno pomislila kako predstava na temu Dantea ne može biti pretjerano kompleksna i apstraktna.

Ima li predstava radnju

Iako je djelo samo po sebi monodrama, bavi se psihološkim paklom modernoga Dantea. No, unatoč neospornome talentu mladoga Zvonimira Kvesića, slušati monolog i sažalijevanje samoga sebe preko sat vremena nije pretjerano zanimljivo, pogotovo ne mladoj publici, ne navikloj na kazalište. Između dva dijela monologa Dante povremeno zapleše s misterioznom sjenom, koja je jedina druga osoba u cijeloj predstavi. Povremeno padne na pod i zaplače, a jednom se monolog prekida *slideshowom* zastrašujućih fotografija antičke tematike. Te su fotografije ujedno jedini motiv koji se izravno može povezati s Božanstvenom komedijom. Međutim, te se fotografije ne mogu povezati s radnjom predstave i čini se da je jedina njihova svrha bila da se pozornost publike vrati na radnju – ako je ona uopće i postojala. Štoviše, kompozicija djela uopće nije postojala. Cijela se predstava zbila u košmar nepovezanih i nedorečenih misli. Time je publika iz minute u minutu gubila interes i poruka djela se izgubila. A ona nije

nimalo loša. Kad imaš problem, o njemu razgovaraj i pokušaj ga riješiti umjesto da pustiš da te proždire! Prava je šteta da je takva poruka nestala u opravdanoj nezainteresiranosti gledališta. U svakome slučaju, *Inferno* ima određene kvalitete, ali je namijenjen uskome krugu istinskih zaljubljenika u kazalište. Stoga se ne može reći da je *Inferno* predstava koja zaslužuje pretjeranu pozornost. Radnje gotovo da i nema, kompozicije nema, a nije ni nimalo zabavnoga karaktera. Nema niti jedan element za koji se može 'uhvatiti' i predstavu učiniti vrijednom gledanja.

Tek pokušaj proboja iznad prosjeka

Iz svega prikazanoga može se zaključiti samo to da je *Inferno* loš pokušaj izlaska iz prosječnosti hrvatske kazališne scene. Dapače, *Inferno* čak nije ni na toj razini. Mješavina scenskoga minimalizma i apstrakcija same teme čak nadilazi norme današnjeg, pomalo apsurdnog, razdoblja umjetnosti. Kazališna umjetnost ne može doživjeti staru slavu sve dok ne postane jednostavnija i bliža širokoj skupini ljudi, a *Inferno* se od današnje – mahom kazališno neuke publike – još više udaljava.

Karlo Sokol, 2. r

I. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Antonija Sikavica Jole

Sudionici LiDraNa (2017)

Literarni izraz – osnovne škole

Osnovna škola Marije Jurić Zagorke, Zagreb

NAJLJEPŠE JE GDJE JE SRCE

Učenica: Lana Milković, 8. r.

Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić”, Đakovo

NIJE BARANJA DALEKO

Učenica: Iva Crnoja, 7. r.

Voditeljica: Mihaela Andabak

Osnovna škola Ivanovec, Čakovec

BRZUHALSKI

Učenica: Lorena Brzuhalski, 6. r.

Voditeljica: Nataša Kralj

Osnovna škola Eugena Kumičića, Slatina

SLOBODNA SUBOTA U MOM DOMU

Učenica: Nika Šantalab, 5. r.

Voditeljica: Elvira Vujčić

Osnovna škola Hvar, Hvar

BRIŠKULA

Učenica: Mia Marija Ćurin, 8. r.

Voditeljica: Fani Carić-Ćurin

Osnovna škola Selnica, Selnica

TA TROJKA SLOMILA ME

Učenica: Bianka Žganec, 8. r.

Voditeljica: Natalija Jurinec

Osnovna škola Ivana Batelića, Raša

NAŠE SUNCE

Učenica: Marija Lalović, 8. r.

Voditeljica:; Hasnija Karlović

Osnovna škola Draganići, Draganić

OKNO

Učenica: Petra Šimunić, 6. r.

Voditeljica: Matilda Marković

Osnovna škola Pirovac, Pirovac

MAMI

Učenica: Barbara-Roza Stief-Mušec, 7. r.

Voditeljica: Anita Vrkić

OŠ Vojnić, Vojnić

BABA ROGA

Učenica: Dragana Jakovljević, 3. r.

Voditeljica: Anica Globan Kovačić

Osnovna škola „Ostrog”, Kaštel Lukšić

ODRASTANJE

Učenica: Karmen Jurić, 8. r.

Voditeljica: Karmen Ivanišević Zec

Osnovna škola dr. Branimira Markovića, Ravna Gora

POTRAGA

Učenica: Rozmari Perlić, 5. r.

Voditeljica: Gordana Podobnik

Osnovna škola Ivane Brlić-Mažuranić, Virovitica

GORKOSLATKO

Učenica: Ines Podgajski, 7. r.

Voditeljica: Sanja Pavelko

Osnovna škola Brestje, Sesvete

BIG MAC ZA LITTLE BAKICU

Učenica: Ana Baran, 7. r.

Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo

IV. osnovna škola Bjelovar, Bjelovar

SLADOLED! OPET SLINIM!

Učenica: Anamarija Jukić, 7. r.

Voditeljica: Slobodanka Martan

II. osnovna škola Varaždin, Varaždin

DJEVOJČICA SA SLIKE

Učenica: Inka Eldan, 7. r.

Voditeljica: Mirjana Halusek

Osnovna škola „Milan Brozović”, Kastav

PJESMA MOŽE LETJETI

Učenica: Lucija Santini, 6. r.

Voditeljica: Dubravka Uroda

Osnovna škola Eugena Kvaternika, Velika Gorica

GLASIĆ KOJI ME DOZIVAO

Učenica: Paula Pfeiffer Rimac, 6. r.

Voditeljica: Jasna Tihi-Stepanić

Osnovna škola Vladimira Nazora – Škabrnja, Škabrnja

SLATKO IŠČEKIVANJE

Učenik: Franko Gospić, 7. r.

Voditeljica: Tina Jurjako

Osnovna škola Petrijanec, Petrijanec

BRAT

Učenik: Zoran Jambreč, 8. r.

Voditeljica: Željka Rabuzin

Osnovna škola Antuna Bauera, Vukovar

SREČKO

Učenik: Filip Belobrajdić, 6. r.

Voditeljica: Ankica Jukić

Osnovna škola Petra Kanavelića, Korčula

ZOVEM SE IGOR

Učenik: Marin Milat, 5. r.

Voditeljica: Gordana Curać Depolo

Osnovna škola Petra Kanavelića, Korčula

JEDNA MORSKA

Učenica: Anamarija Kragujević, 5. r.

Voditeljica: Ela Družijanić Hajdarević

Osnovna škola Tina Ujevića, Zagreb

NIKOLININ POUČAK

Učenica: Magdalena Živković, 8. r.

Voditeljica: Nevenka Tropina

I. osnovna škola Varaždin, Varaždin

NA KLUPI ZA REZERVNE IGRAČE

Učenica: Kristina Pagon, 8. r.

Voditeljica: Ana Ilić

Osnovna škola Bedekovčina, Bedekovčina

ŠUPLJI MIŠIĆ

Učenica: Leonarda Ban, 7. r.

Voditelj: Marko Valec

Osnovna škola Mokošica, Dubrovnik

IGRAČKE SU OŽIVJELE

Učenica: Frančeska Krečak, 5. r.

Voditeljica: Ivana Obradović

Talijanska osnovna škola „Galileo Galilei”, Umag

BUDI ERIN!

Učenica: Joan Marfan, 6. r.

Voditeljica: Adriana Pavković

Osnovna škola Matija Antun Reljković, Cerna

KAD ODEM

Učenica: Katarina Mirković, 8. r.

Voditeljica: Verica Špehar-Vratarčić

Osnovna škola Kaštanjer, Pula

NIŠTA

Učenica: Dora Birač, 7. r.

Voditeljica: Nada Baričević

Literarni izraz – srednje škole

Gimnazija Velika Gorica, Velika Gorica

METAPISANJE

Učenica: Ema Muža, 4. r.

Voditeljica: Melita Jakopović

Trgovačka i komercijalna škola „Davor Milas”, Osijek

PRIČA O JEDNOM DJETINJSTVU

Učenik: Adrian Buček, 3. r.

Voditeljica: Marina Jukić

Gimnazija Pula, Pula

OSAM I PEDESET

Učenica: Lana Radoš, 4. r.

Voditelj: Filip Zoričić

Gimnazija Josipa Slavenskog, Čakovec

MAMA SEKA

Učenica: Petra Grašić, 4. r.

Voditelj: Ivan Pranjić

Zdravstvena i veterinarska škola dr. Andrije Štampara, Vinkovci

MOJOJ MAJCI

Učenica: Ana-Marija Kraljević, 2. r.

Voditeljica: Vlasta Galić

Katolička gimnazija s pravom javnosti u Požegi, Požega

MOJA MAJKA TE NE VOLI

Učenica: Margareta Ferić, 4. r.

Voditelj: Miroslav Paulić

Športska gimnazija, Zagreb

MUŠKARAC

Učenica: Dora Straža, 4. r.

Voditeljica: Draženka Rajković Vrdoljak

Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik

ŠEF

Učenik: Đidi Delalić, 4. r.

Voditeljica: Danijela Grubišić

IX. gimnazija, Zagreb

SLAVONSKI PIKADO

Učenik: Mihael Stipanović, 4. r.

Voditeljica: Ljiljana Miler

Srednja škola Valpovo, Valpovo

PRIČA S PROZORSKOG STAKLA

Učenik: Fran Zamaklar, 3. r.

Voditeljica: Vesna Kajganić

Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška

VODIČ ZA DICU KROZ SLAVONSKI DAN NA SNIGU

Učenik: Željko Čelepirović, 3. r.

Voditeljica: Gordana Đuričić

Klasična gimnazija, Zagreb

KAD JE GLAVA LUDA BOLEST VREBA SVUDA

Učenik: Fran Nikolić, 2. r.

Voditeljica: Anđela Vukasović Korunda

III. gimnazija, Osijek

GROHOT(E) I RUZEJ

Učenica: Karla Blažević, 3. r.

Voditeljica: Ivana Milošević-Živković

Gimnazija M. A. Reljkovića, Vinkovci

OD PUTNIKA

Učenica: Nikolina Jurković, 4. r.

Voditeljica: Nikolina Maletić

II. gimnazija, Zagreb

BIJELA PASTEla

Učenica: Uma Gradac, 1. r.

Voditeljica: Marija Hilje

Dramski izraz – pojedinačni scenski nastup – osnovne škole

Osnova škola Ščitarjevo, Velika Gorica

Jasminka Tihi Stepanić, BAŠ KAO HARRY POTTER

Učenik: Borna Guzanić, 6. r.

Voditeljica: Danijela Gašpar

Osnovna škola Ljubo Babić, Jastrebarsko

Milena Mandić, POKAJNIK

Učenik: Petar Leščić, 7. r.

Voditeljica: Martina Tunuković

Osnovna škola Oroslavje, Oroslavje

Anita Šalec, BIELA... OBIČNA... MALA

Učenica: Jana Šalec, 5. r.

Voditeljica: Vesnica Kantoci

Osnovna škola Novska, Novska

Ana Bajzek (prema predlošku istoimenog romana Christine Nostlinger), OLFI MEĐU ŽENAMA

Učenik: Kruno Movrić, 7. r.

Voditeljica: Kristina Grdur

Osnovna škola Josipa Kozarca, Lipovljani

Martina Pavlić, AH, TA LJUBAV

Učenik: Ivan Štrban, 3. r.

Voditeljica: Sanja Budimir

Osnovna škola Slava Raškaj, Ozalj

Zvonimir Balog, MALE LJUDETINE

Učenica: Mihaela Šimunić, 8. r.

Voditeljica: Jasenka Staničić

Osnovna škola Visoko, Visoko

Dragutin Domjanić, HAJDA

Učenica: Edita Baneković, 6. r.

Voditelj: Tibor Martan

Osnovna škola Šemovec, Šemovec

Ivor Petrovečki (učenički rad), PUT NA MESEC

Učenik: Simon Vincek, 6. r.

Voditeljica: Maja Vitković

Osnovna škola Ljudevita Modeca, Križevci

Zlatko Tomičić, RODA

Učenica: Monika Valec, 8. r.

Voditeljica: Danijela Zagorec

IV. osnovna škola, Bjelovar

Ephraim Kishon, RADOSTI OBITELJSKOG PRIJEVOZA

Učenica: Karla Kasalo, 8. r.

Voditeljica: Željka Kalabek

Osnovna škola Eugena Kumičića, Rijeka

Ratko Bjelčić, NAUŠNICA

Učenik: Franko Šorić, 7. r.

Voditeljica: Ingrid Šlosar

Osnovna škola Brajda, Rijeka

Karl Bruckner, NIKAD VIŠE (SADAKO HOĆE ŽIVJETI)

Učenik: Lucijan Mofardin, 7. r.

Voditeljica: Tatjana Krpan Mofardin

Osnovna škola Čavle, Čavle

Irena Plejić Premec, NEMOJ OVO, NEMOJ ONO

Učenica: Dora Čargonja, 2. r.

Voditeljica: Lidija Molnar Čargonja

Osnovna škola Zrinskih i Frankopana, Otočac

Milan Kranjčević, BLAGO IZVIRE IZ NARODA

Učenica: Marija Rubčić, 7. r.

Voditeljica: Dragocjenka Bilović

Katolička osnovna škola, Virovitica

Sanja Pilić, KAKO ME ZOVU

Učenica: Nea Treščec, 2. r.

Voditeljica: Viktorija Majstorović

Osnovna škola Stjepana Radića, Čaglin

Prema tekstu M. J. Ferruzza prilagodila Ljiljana Đurđević,

NAJBOLJA PRIJATELJICA

Učenica: Ivana Tušek, 6. r.

Voditeljica: Ljiljana Đurđević

Osnovna škola Antun Mihanović, Slavonski Brod

Dragutin Tadijanović, SATIMA SAM STAJAO PRED PLOČOM

Učenik: Fran Vlatko Vištica, 8. r.

Voditeljica: Ivana Merkler

Osnovna škola Josip Kozarac, Slavonski Šamac

Dobriša Cesarić, PJESMA MRTVOG PJESNIKA

Učenik: Petar Vođinac, 8. r.

Voditelj: Josip Galović

Osnovna škola Smiljevac, Zadar

Nena Lončar, BIO SAM PAS I OPET SAM

Učenik: Roko Novoselac, 6. r.

Voditeljica: Marina Marijačić

Osnovna škola Šime Budinića, Zadar

Tin Kolumbić, U ZRCALU MORA NEBO

Učenica: Nora Burić, 2. r.

Voditeljica: Nina Dokoza

Osnovna škola Ante Starčevića, Viljevo

Milivoj Slaviček, LJUDI IMAJU

Učenik: Marko Karavla, 8. r.

Voditeljica: Dobrila Grgurić

Osnovna škola Mladost, Osijek

Sandra Deisinger, VELIKI, SAVRŠENI LJUDI

Učenik: Denny Noah Kovačević, 5. r.

Voditeljica: Snježana Majsterić

Osnovna škola Milka Cepelića, Vuka

Nada Mihoković-Kumrić, LJUBAVNA SKRIVALICA

Učenica: Lara Buzina, 7. r.

Voditeljica: Snježana Zbiljski

Osnovna škola Pirovac, Pirovac

Mladen Kopjar, JESI ZA JEDNU PUSU

Učenik: Franko Jan Selman, 6. r.

Voditeljica: Anita Vrkić

Osnovna škola Markušica, Markušica

Zoran Lazić, PRINC ŽABAC

Učenik: Aleksej Kovačević, 6. r.

Voditeljica: Nikolina Jelečević

Osnovna škola Zrinskih Nuštar, Nuštar

Anica Gjerek i Maja Gjerek- Lovreković, BIJELI DIMNJAČAR

Učenica: Lada Sente, 7. r.

Voditeljica: Eva Dakić

Osnovna škola Pujanki, Split

Stjepan Pulišelić, JO SON BROČANIN I VOLIN BROČ

Učenik: Nikola Fističić, 7. r.

Voditeljica: Željana Župa

Osnovna škola Hvar, Hvar

Fani Carić Ćurin, CA SE MORE CUT NA MORE?

Učenik: Ivan Blaž Brkušić, 7. r.

Voditeljica: Fani Carić Ćurin

Osnovna škola Jesenice, Dugi Rat

Sanja Pilić, APETIT

Učenica: Marina Gašić, 5. r.

Voditeljica: Martina Bolanča

Osnovna škola Petra Kružića, Klis

Zlatko Krilić, PRVI SUDAR

Učenik: Marko Burić, 5. r.

Voditeljica: Vesna Jukić

Talijanska osnovna škola Galileo Galilei, Umag

Sanja Pilić, VELIKA SAM

Učenica: Lana Gaborov, 4. r.

Voditeljica: Maura Miloš

Osnovna škola Ivo Lola Ribar, Labin

Sanja Polak, POBUNA PAULINE P.

Učenica: Melisa Džombić, 6. r.

Voditeljica: Jasmina Beloč

Osnovna škola Marina Držića, Dubrovnik

Sanja Pilić, HO(NE)ĆU BITI BOLESNA

Učenica: Ena Lujo, 6. r.

Voditeljica: Veronika Šmanjak

Osnovna škola Cavtat, Cavtat

Erma Bombeck, KADA JE BOG STVARAO MAJKU

Učenica: Vanesa Vidaković Natrlin, 8. r.

Voditeljica: Marijana Trojan

Osnovna škola Tomaša Goričanca, Mala Subotica

Miroslav Krleža, NI MED CVETJEM NI PRAVICE

Učenica: Severina Lajtman, 7. r.

Voditelj: Božidar Vadjla

Osnovna škola Jure Kaštelana, Zagreb

Dubravka Ugrešić, SREĆA

Učenica: Klara Panić, 4. r.

Voditeljica: Snježana Pandžić

I. osnovna škola Dugave, Zagreb

Mladen Kopjar, USMENA PREDAJA

Učenik: Vijeko Lončarić, 7. r.

Voditeljica: Danuška Ružić

Osnovna škola Remete, Zagreb

Amy Chua, MAJKA USPJEHA

Učenica: Andrea Sviličić, 8. r.

Voditeljica: Ivana Domović

Osnovna škola Antuna Mihanovića, Zagreb

J. K. Rowling: Harry Potter i Kamen mudraca (inspirativno polazište),
PRASKOZORJE, SUTON, UTIHA, SMORAC

Učenik: Tin Pišonić, 7. r.

Voditeljica: Nives Glavak

Osnovna škola Pavleka Miškine, Zagreb

J. Matanović, A. Dorić, ONE MISLE DA SAM MALA

Učenica: Leticia Čus, 8. r.

Voditeljica: Natalija Stipetić Čus

Osnovna škola Horvati, Zagreb

Ivan Goran Kovačić, MALI POT

Učenica: Diana Agejev, 7. r.

Voditeljica: Linda Šimunović-Nakić

Osnovna škola Pokupsko, Pokupsko

Marijo Ožaković, JA SAM ZALJUBLJEN

Učenci: Dino Šandor, Laura Krpečanec, Petra Jankeš, Natalie Božurić, Andrej Piculek, Antonio Skrbin, Marko Malek, 5. i 6. r.

Voditelj: Marijo Ožaković

Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskog, Zabok

Karel Čapek, POŠTARSKA BAJKA, prilagodili članovi lutkarske grupe i voditeljice Ljiljana Mokrovčak i Ruža Novak, POŠTARSKA BAJKA NA ZAGORSKI NAČIN

Učenci: Dora Bobičanec, Ivona Bobičanec, Vigor Borovčak, Saša Brezak, Ivan Dačnik, Leona Gašparić, Bruna Goluban, Ema Majstorović, Mirna Videk, Leonarda Škreblin, 4. r.

Voditeljica: Ljiljana Mokrovčak

Osnovna škola Novska, Novska

Članovi dramske družine, POGLED KROZ ZRCALO

Učenci: Ena Anušić, Nives Bišof, Rebecca Bjelanović, Kruno Movrić, Emma Ficko Berić, Klara Moguš, Lucija Grdur, 6. – 8. r.

Voditeljica: Ljubica Rašo Belši

Osnovna škola Josipa Kozarca, Lipovljani

Narodna (prema predlošku prilagodila Tatjana Dlouhi), LEGENDA O LJUBAVI

Učenci: Nika Bastalić, Iva Mujanić, Emilija Vrapček, Leona Golubić, Viktorija Toš, Luka Prikratkvi, 2. i 3. r.

Voditeljica: Tatjana Dlouhi

Osnovna škola Petrijanec, Petrijanec

Ana Bešenić/ Fran Galović, HIŽICA, FTIČICA, ZIEMLICA

Učenci: Jakov Frkač, Antonio Kokot, Edi Kelemenić, Lucija Bogdan, Laura Vukešin, Doroteja Bedenik, Lea Novoselec, Lorena Hrnčić, 5. – 8. r.

Voditeljica: Željka Rabuzin

Osnovna škola Vladimira Nazora, Daruvar

I. Marinić, RAZLIČITOSTI

Učenci: Franka Boroš, Taira Kralj, Jan Sacher, Leon Čaušić, Taša Teodorović, Dominik Janda, Tena Brandeis, Katja Andjal, Veronika Tutić, Monika Arači, 6. i 8. r.

Voditelj: Vladan Ivković

Osnovna škola Brajda, Rijeka

Skupina autora: Ivanka Glogović Klarić i učenički radovi iz zbornika Čakavčići pul Ronjgi (br: 2 - 1996., 4 - 1998., 8 - 2002.), NAŠA BURA

Učenci: Rafaela Sparožić, Ana Šubat, Alek Blečić, Lucijan Mofardin, 6. i 7. r.

Voditeljica: Tatjana Krpan Mofardin

Osnovna škola Ivana Rabljanina, Rab

Milena Grce, POBUNA U ORDINACIJI

Učenci: Nino Pende, Franka Mikelić, Ida Krstinić, Ana Katarina Travaš, Paola Lupić, Klara Miš, Lora Dumenčić, Lana Vidas, Andro Karlić, Gabriel Guščić, 8. r.

Voditeljica: Gordana Čuk-Ribarić

Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića, Gornje Bazje

Andreja Galović, THINK OUTSIDE THE BOX

Učenci: Katarina Han, Ana Njegić, Gabrijela Matošević, Luka Skupnjak, Karmen Đurčević, Lorena Hajba, Maria Katančić, 5. – 8. r.

Voditeljica: Andreja Galović

Osnovna škola Vladimir Nazor, Slavonski Brod

Dubravka Pletikapić, MALA SIRENA

Učenici: Ana Babić, Tanja Lazić, Iva Čato, Nives Katinić, Elza Lakušić, Marta Kravat, Lara Udovičić, Ana Lović, Tia Tomakić, Katarina Maričević, 5. – 8. r.

Voditeljica: Dubravka Pletikapić

Osnovna škola Poličnik, Poličnik

Hrvoje Dukić, APLIKOMPLIKACIJE

Učenici: Nora Barić, Jerko Kovačević, Ivona Alić, Antonela Strika, Petar Kevrić, Lea Zdrilić, Anamarija Vranić, Lucija Deša, Zara Barić, Ivana Barjašić, 6. – 8. r.

Voditelj: Hrvoje Dukić

Osnovna škola Josipa Antuna Čolnica, Đakovo

Dramska skupina, ZVJEZDANIN PRAH

Učenici: Nika Bionda, David Šimić, Filip Cicvarić, Marija Jukić, Marino Jukić, Iva Sučić, Barbara Kovačević, Tena Biketa, Sara Šunda, 6. – 8. r.

Voditeljica: Đurđica Tolušić

Osnovna škola Pirovac, Pirovac

Učiteljica i učenici, OTIMAČI

Učenici: Nika Erak, Zoe Vukman, Antea Čubrić, Paulo Meić-Sidić, Franko Jan Selman, Mate Čubrić, Barbara-Roza Stief-Mušec, Marija Tomkić, Viola Vukman, Katarina Gulam, 5. – 8. r.

Voditeljica: Anita Vrkić

Osnovna škola August Cesarec, Ivankovo

Hans Christian Andersen, DJEVOJČICA SA ŠIBICAMA

Učenici: Adela Matošević, Leon Vukoja, Matej Tisucki, Ivan Živković, Sanja Antunović, Korina Koštić, Laura Žarko, Matea Martić, Ema Serenčeš, Gabrijela Karačić, 3. – 7. r.

Voditeljica: Andrijana Raguz

Osnovna škola Trstenik, Split

Viktoria Caktaš, MAMINO ZLATO ILI KAKO SAM SKORO
ODUSTAO

Učenici: Petra Čulin, Branimira Petričević, Mario Samaržija, Klara Sikirica, Leonarda Šparmajer, Alen Zvonić, Fabijan Čulin, Manuela Buzov, Luka Tino Šajin, 5. – 8. r.

Voditeljica: Viktoria Caktaš

Osnovna škola Vis, Vis

Lindsay Price, EMOCIONALNA PRTLJAGA

Učenici: Željka Kovač, Iliana Sablić, Luka Emanuel Vidović, Andrea Žižić, Ivona Radišić, Antonia Matijašević, Joško Sviličić, Tamara Bajsić, Ante Ilić, Dina Vojković, 6. – 8. r.

Voditeljica: Silvija Bajsić-Batinić

Osnovna škola Kaštenjer, Pula

Eržebet Kvaranta, ZIMA

Učenici: Marina Bošković, Ema Brajković, Ivana Divković, Miriam Grahovac, Irian Jarić, Lana Ladavac, Kristina Pačić, Tino Vitasović, 1. r.

Voditeljica: Eržebet Kvaranta

Osnovna škola Lapad, Dubrovnik

Gordana Rokolj i Martina Skvrce, NOVELA OD DRŽIĆA

Učenici: Karlo Đurović, Orsula Soko, Karlo Šarenac, Dominik Burum, Mia Butigan, Džana Đulančić, Lucia Kordić, Sara Lujo, Antonio Milković, Sandro Selmanović, 2. i 6. r.

Voditeljica: Martina Skvrce

Osnovna škola Lovre pl. Matačića, Zagreb

Učenici s voditeljicom, LJUBAV/LJUBOMORA

Učenici: Juraj Tumbas, Lana Cipek, Tena Marinković, Simona Špiljar, Nika Turkalj, Petra Vranjković, Maja Pavlinovac, Ema Šloser, Maša Cipek, Lea Meštrović, 6. i 7. r.

Voditeljica: Ljiljana Mirt-Kruc

Osnovna škola Petra Zrinskog, Zagreb

Dramska skupina, U KOJU ČEŠ TI SREDNJU

Učenici: Grgur Hajdari, Petra Kolundžić, Bruno Lovreković, Lovorka Maršić, Mirta Maršić, Petar Muslim, 6. i 8. r.

Voditeljica: Vera Piščević

Osnovna škola Tituša Brezovačkog, Zagreb

Anja Krneta, Sanja Mataga i grupa, ONA

Učenici: Anja Krneta, Paula Glavinić, Lara Krilić, Karla Topić, Laura Šiprak, Patricia Žokvić, Tara Čižmek, Reina-Arwen Keranović, Lucia Zadavec, Jadran Tolić, 6. – 8. r.

Voditeljica: Sanja Mataga

Dramski izraz – pojedinačni scenski nastupi – srednje škole

Srednja škola Ivan Švear, Ivanić Grad

Jean Anouilh, ANTIGONA

Učenica: Matea Modrić, 4. r.

Voditeljica: Milena Hruška

Srednja škola Zlatar, Zlatar

Sonja Brčić, GDA BABICA JE ŠTRUKLJE PEKLA...

Učenica: Barbara Milički, 2. r.

Voditeljica: Ljerka Gajski Markulin

Srednja škola Viktorovac, Sisak

Miroslav Krleža, U AGONIJI

Učenica: Tea Cerjak, 3. r.

Voditeljica: Tanja Vadla

Gimnazija Karlovac, Karlovac

Nikola Miličević, MODRA ELEGIJA

Učenica: Stela Ivančić, 1. r.

Voditeljica: Sandra Jurić

Glazbena škola u Varaždinu, Varaždin

Ivan Večenaj Tišlarov, JEŠKOVO

Učenica: Ana Leona Lončar, 1. r.

Voditeljica: Patricija Harjač

Gimnazija Ivana Zakmardija Dijankovečkoga, Križevci

Anton Pavlovič Čehov, GALEB

Učenica: Ana Bratić, 4. r.

Voditeljica: Jelena Miklečić

Gimnazija Bjelovar, Bjelovar

Vladimir Visocki, OJ, GDJE SAM BIO JUČER

Učenik: Antonio Klauđa, 4. r.

Voditeljica: Ivana Peulja

Ugostiteljska škola, Opatija

Ivan Rudanović, SUSED OV MALI

Učenik: Ivan Dragoslavić, 1. r.

Voditeljica: Ivana Grandić

Srednja škola Markantuna de Dominisa, Rab

Dr. Ostojić, OD ŠUME DO SEKSA

Učenik: Mate Rukavina, 3. r.

Voditeljica: Margarita Čutul

Srednja škola Hrvatski kralj Zvonimir, Krk

J. P. Kamov, BRADA

Učenik: Luka Vadnov, 2. r.

Voditeljica: Katarina Žužić

Gimnazija Gospić, Gospić

Vesna Parun, TI KOJA IMAŠ NEVINIJE RUKE

Učenica: Naomi Ojurović Čačić, 1. r.

Voditeljica: Anela Serdar Pašalić

Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica

Walter Wykes, FADING BOY

Učenik: Silvijo Švast, 4. r.

Voditeljica: Maja Bašnec

Glazbena škola Požega, Požega

Milan Ogrizović, HASANAGINICA

Učenica: Ružica Maurus, 4. r.

Voditeljica: Snježana Kanižaj

Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška

C. J. Johnson, NJUŠKE

Učenik: Karlo Szabo, 3. r.

Voditeljica: Silvija Pečnjak

Gimnazija Jurja Barakovića, Zadar

Miroslav Krleža, VUČJAK

Učenica: Lara Nekić, 4. r.

Voditeljica: Tatjana Kamber

Prirodoslovno-grafička škola, Zadar

Vlasta Vrandečić Lebarić, U MODREN KOLURU

Učenik: Ante Parunov, 2. r.

Voditelj: Ivica Antić

II. gimnazija, Osijek

Stjepan Lice, LJUBAV NIKAD NE PRESTAJE

Učenica: Lara Paić, 2. r.

Voditeljica: Mirjana Bogdanović

Medicinska škola, Osijek

Dobriša Cesarić, LJUBAVNO PREDVEČERJE

Učenica: Bojana Višekruna, 2. r.

Voditeljica: Vesna Kasač

Srednja škola Valpovo, Valpovo

Darko Ronta, STEPOŠ, STARI BEČAR

Učenik: Fabijan Štefić, 4. r.

Voditeljica: Ljiljana Siladi

Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik

Bernarda Klarin, MOJE MISTO

Učenica: Bernarda Klarin, 1. r.

Voditeljica: Ivana Marelja

Gimnazija Županja, Županja

Federico Garcia Lorca, ROMANCA MJESEČARKA

Učenica: Anja Jovanovac, 3. r.

Voditeljica: Marija Juzbašić

I. gimnazija, Split

Antun Šoljan, SJEDIM U RESTORANU, DOVRŠIO SAM RUČAK

Učenik: Marko Žunić, 4. r.

Voditelj: Ivica Šušić

IV. gimnazija Marko Marulić, Split

Ivana Sajko, Laurin monolog iz predstave U REGISTRATURI

Učenica: Karla Matošić, 4. r.

Voditeljica: Danijela Visković-Veršić

V. gimnazija Vladimir Nazor, Split

Lucija Radan, MOJOJ POKOJNOJ MATERI

Učenik: Tonči Gabelić, 3. r.

Voditeljica: Diana Vitković

V. gimnazija Vladimir Nazor, Split

Jure Kaštelan, TVRĐAVA KOJA SE NE PREDAJE

Učenik: Vladimir Tomaš, 4. r.

Voditeljica: Dijana Mišetić

Srednja škola Mate Balote, Poreč

Mate Balota, JENA LJUBAV

Učenik: Paulo Zgrabljic, 4. r.

Voditeljica: Snježana Radetić

Pazinski kolegij – Klasična gimnazija Pazin s pravom javnosti, Pazin

Adam Zagajewski, KAVANA

Učenik: Tomislav Kučina, 4. r.

Voditeljica: Sanja Depikolozvane

Gimnazija Metković, Metković

Pablo Neruda, LJUBAVNA PJESMA

Učenik: Ivan Vidović, 3. r.

Voditeljica: Suzana Nižić

Tehnička škola, Čakovec

Daša Drndić, EEG

Učenica: Ružica Marković, 3. r.

Voditeljica: Nevenka Mlinarić

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Bob Fosse, CABARET

Učenica: Ena Beč, 4. r.

Voditeljica: Goranka Lazić

Gimnazija Sesvete, Zagreb

S. A. Jesenjin, PISMO MAJCI

Učenik: Domagoj Topić, 4. r.

Voditeljica: Željka Župan Vuksan

Gimnazija Tituš Brezovački, Zagreb

Vilim Matula, Boris Kovačević, Roman Šušković-Stipanović,
MÜNCHHAUSEN

Učenik: Lovro Rimac, 3. r.

Voditeljica: Sandra Vukić Gjeldum

I. gimnazija, Zagreb

Rabindranath Tagore, VRTLAR (41. pjesma)

Učenik: Sven Šimunović, 3. r.

Voditelj: Ivan Janjić

I. gimnazija, Zagreb

Miroslav Krleža, MRTVI

Učenica: Lena Medar, 3. r.

Voditelj: Ivan Janjić

IX. gimnazija, Zagreb

F. Kafka, PROCES

Učenik: Filip Antun Duler, 3. r.

Voditeljica: Iva Malenica, 3. r.

Centar za odgoj i obrazovanje Vinko Bek, Zagreb

Dobriša Cesarić, PREDGRAĐE

Učenica: Kristina Krsnik, 4. r.

Voditeljica: Anita Matković

Srednja škola Zlatar, Zlatar

Učenici: O LJUBAVI, PRIJATELJSTVU, KRIMINALU, SPORTU I POLITICI...

Učenici: Valentina Babić, Antonio Hranić, Andreja Cvetko, Tamara Jakopović, Amalija, Petric, Ana Brlečić, Dora Franciska Horvat, Maja Kos, Marija Tomorad, Ana Bukal, 3. r.

Voditeljica: Ivančica Tomorad

Srednja škola Tina Ujevića, Kutina

Anja Sokol, TKO SAM JA?

Učenici: Anja Sokol, Petra Burigo, Antonija Jurišić, Ivan Hlupić, Dora Štetić, Krešimir Pavličić, Klara Ćosić, 2. i 3. r.

Voditeljica: Martina Filipović

Gimnazija Daruvar, Daruvar

Sofoklo, ANTIGONA

Učenici: Tena Žuger, Tomislav Karaula, Silvija Dmejhal, 4. r.

Voditeljica: Romana Žukina

Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, Rijeka

Ionesco, MARTINOVI

Učenici: Sara Grgurić, Antonio Šango, 4. r.

Voditeljica: Gordana Bogdanović

Katolička gimnazija s pravom javnosti u Požegi, Požega

Dramska skupina, KABANICA

Učenici: Mia Bošnjak, Marko Gelenčir, Mirko Filipović, Petar Petrović, Matea Pauković, Marko Lagundžija, Filip Kovačić, Domagoj Zubović, Maja Grgić, Romana Ronta, 2. – 4. r.

Voditeljica: Marijana Ćorluka

II. gimnazija, Osijek

Dramska skupina Thalia, AVAT?DERP

Učenci: Verena Nađ, Ema Brkić, Antun Zlomislić, Nadja Lazić, Dorotea Rosić, David Gašo, Matej Babić, 2. i 4. r.

Voditeljica: Ivana Vučemilović-Šimunović

Srednja škola Lovre Montija, Knin

Nada Jakovčević, HRVATSKA KNJIŽEVNOST U 20 MINUTA

Učenci: Ana Glasnović, Josipa Rodić, Jure Radić, Marija Crnjac, Antonijo Hromić, Stanislava Čibarić, Antonija Palić, Marija Čibarić, Anđela Palić, 1. – 4. r.

Voditeljica: Nada Jakovčević

Nadbiskupijska klasična gimnazija Don Frane Bulić - s pravom javnosti, Split

Vedran Torić i učenici, VIKTOR

Učenci: Mihovil Družijanić, Mario Tošić, Marko Budimir, Petar Markić, Tomislav Nikolić, Marijan Pušić, Ivan Krajina, Renato Pudar, Benjamin Daniel Vrdoljak, Petar Vukšić, 2. – 4. r.

Voditelj: Vedran Torić

Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin

Bernard Jurjević, EKO LOGIČNO

Učenci: Katarina Bosanac, Katarina Bratulić, Kety-Katarina Laković, Martina Tina Maretić, Matea Matijašić, Vinko Milotić, Ivan Sloković, Luka Švić, Samanta Terlević, Endi Vidulin, 2. – 4. r.

Voditelj: Bernard Jurjević

Ekonomska i trgovačka škola, Dubrovnik

Članovi dramske skupine (prema tekstovima Benedikta Kotruljevića i Marina Držića), BENEDIKT KOTRULJEVIĆ IZVAN SVOG VREMENA

Učenci: Mislav Stanković, Stjepan Marinović, Dario Gverović, Mario Bratoš, 3. i 4. r.

Voditeljica: Katica Vidojević

Gimnazija Josipa Slavenskog, Čakovec

Laura Majer i Antonija Mrla, VUČICE

Učenici: Laura Majer, Antonija Mrla, Nina Bočkaj, Katarina Pintarić, Goran Posavec, 3. i 4. r.

Voditeljice: Zlatka Grahovec Soldat

II. gimnazija, Zagreb

S. Ježić, M. Kombol, I. Frangeš, M. Šicel, D. Jelčić i dramska skupina, POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI (vodvilj)

Učenici: Borna Brkić, Marko Kobali, Marta Tutiš, Lucijan Černelić, Eva Šabarić, Lucija Klobučar, Klara Sipina, Iva Šimundić, Iva Banožić, Stella Švenda, 1. – 4. r.

Voditelj: Ivan Pavlović

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Skupni rad, TAMO GDJE STRAH PRESTAJE

Učenici: Nikola Topolovec, Jan Smerdel, Marijan Marković, Nina Kukec, Lana Anić, Juraj Guraljevski, Luka Stručić, Petar Šeler, Iva Munkačević, Tea Pavlek, 1. – 3. r.

Voditeljica: Sanja Vlahović Trninić

III. gimnazija, Zagreb

Ivana Gudelj, KAO DA SE DRŽIMO ZA RUKE

Učenici: Lea Vukmanić, Andrija Vajda, Toma Serdarević, Marin Suić, Jelena Pavlović, Ana Škoro, Lea Klarić Martinović, Valentina Kolak, Paula Seuček, Matija Vlajčić, 1. – 4. r.

Voditeljica: Maja Ilić

Osnovna škola Draganić, Draganić

ČUVARICE NARODNOG BLAGA

Učenica: Laura Bujan, 7. r.

Voditeljica: Matilda Marković

Osnovna škola Novi Marof, Novi Marof

U POTRAZI ZA IDEALNOM TEŽINOM

Učenica: Darija Gazdek, 7. r.

Voditeljica: Sunčica Križan-Kadi

Osnovna škola Ljudevita Modeca Križevci

GLAGOLJICA SE NE MOŽE ČITATI BRZO KAO LATINICA

Učenica: Lorena Hrković, 8. r.

Voditeljica: Martina Valec-Rebić

Osnovna škola Sirača, Sirača

TREBALO BI PITATI FINCE

Učenik: Tin Bilek, 7. r

Voditeljica: Suzana Hunjak

OŠ Ivana Gorana Kovačića, Slavonski Brod

SPOJ TRADICIJE I SUVREMENOSTI

Učenica: Rea Anabela Kolar, 8. r.

Voditeljica: Marija Matić

Osnovna škola Bartula Kašić, Zadar

BRUSITE SVOJE ZNANJE

Učenica: Marija Benić, 7. r.

Voditeljica: Ana Lisica

Osnovna škola Vladimira Nazora, Škabrnja

„TRAŽIMO CURE, ALI MORAJU BITI KRŠĆANSKI ODGOJENE”

Učenik: Franko Gospić, 7. r.

Voditelj: Marin Pavičić

Osnovna škola Matija Gubec, Piškorevci

NAJPOZNATIJI MATURALAC BEZ MATURALCA

Učenica: Ema Brzaj, 8. r.

Voditeljica: Ivana Bilac

OŠ „Ivan Goran Kovačić, Đakovo

E, MOJ DNEVNIČE!

Učenica: Barbara Angenbrandt, 8. r.

Voditelj: Ante Andabak

Osnovna škola Jesenice, Dugi Rat

KLIŠKA KLISURA KLIČE HRVATSKI

Učenica: Stella Pivac, 8. r.

Voditeljica: Renata Kovačić

Osnovna škola Kaštenjer, Pula

MALI PRINC ILI OBIČAN DJEČAK

Učenica: Sara Šarić, 5. r.

Voditeljica: Mirjana Fiorido

Osnovna škola Draškovec, Draškovec

UVOZNE BUBAMARE ISTJERALE BOŽJE OVČICE

Učenica: Klara Tota, 8. r.

Voditeljica: Ivana Beti

Osnovna škola Brestje, Zagreb

TAOCI VLASTITOG NASELJA

Učenica: Ana Baran, 7. r.

Voditeljica: Ankica Blažinović- Kljajo

Osnovna škola Marije Jurić Zagorke, Zagreb

DAJMO DJECI DA BUDU DJECA

Učenica: Leone Brašnić, 8. r.

Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Osnovna škola Bartola Kašića, Zagreb

LUKU JE HAKIRAO E-DNEVNIK

Učenik: Luka Ćurić, 8. r.

Voditeljica: Marina Zlatarić

Samostalni novinarski radovi – srednje škole

Gimnazija Velika Gorica, Velika Gorica

VJEŠTICE 21. STOLJEĆA

Učenica: Sara Malić, 4. r.

Voditelj: Igor Subotić

Tehnička škola Sisak, Sisak

ALBANIJA DOČEKALA SVOG GODOTA

Učenica: Bruna Prečanica, 4. r.

Voditeljica: Ana Burić Kundrata

Srednja škola Ambroza Haračića, Mali Lošinj

I GIMNAZIJA SVOJE PČELICE MAJE IMA

Učenik: Roko Salković, 4. r.

Voditeljica: Sonja Pokupec Salković

V. gimnazija Split, Split

BRAČANIN KOJEMU JE I ATENA BILA NENAORUŽANA

Učenica: Karmen Sikora, 4. r.

Voditeljica: Ljiljana Mlačić- Brakus

Srednja škola Mate Blažine, Labin

SUDBINE PRED KOJIMA ZATVARAMO OČI

Učenica: Karla Zupčić, 4. r.

Voditeljica: Branka Komljenović

Gospodarska škola, Čakovec

NOMEN EST OMEN

Učenica: Maja Korpar, 1. r.

Voditeljica: Monika Perčić

XII. gimnazija, Zagreb

NAJTIRAŽNIJE NOVINE OGLEDALO SU SVOG ČITATELJSTVA

Učenica: Iva Habek, 3. r.

Voditeljica: Korana Serdarević

XII. gimnazija, Zagreb

AMERIKANCI DOČEKALI NEOČEKIVANO

Učenik: Jan Fabijan Tomičić, 2. r.

Voditeljica: Biserka Malenica

Prva privatna gimnazija s pravom javnosti, Zagreb

JA SAM UBIO KENNEDYJA

Učenica: Iva Vedrana Rimac 1. r.

Voditelj: Ante Zlatko Stolica

I. gimnazija, Zagreb

INFERNALIJE

Učenik: Karlo Sokol, 2. r.

Voditeljica: Antonija Sikavica Joler

Osnovna škola Ivane Brlić-Mažuranić, Virovitica

HLAPIĆ

Učenica: Ema Crnogaj, 8. r.

Voditeljica: Renata Sudar

Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića, Slavonski Brod

MALI GORAN

Učenica: Rea Anabela Kolar, 8. r.

Voditeljica: Marija Matić

Osnovna škola Šime Budinića, Zadar

ČEHULJICA

Učenica: Dora Kalac, 8. r.

Voditeljica: Silvana Rados

Osnovna škola Bijaći, Kaštel Novi

KAPLJICE

Učenica: Gloria Topić, 8. r.

Voditeljica: Ivanica Debak

I. osnovna škola, Vrbovec

CVRKUT

Učenik: Vedran Hazulin, 6. r.

Voditeljica: Helena Naimkadić

Osnovna škola Sveti Petar Orehovec

KLINČEK

Učenica: Emanuela Koretić, 7. r.

Voditeljica: Stojanka Lesički

Osnovna škola Retfala, Osijek

KBG

Učenica: Ema Car, 7. r.

Voditelj: Marinko Plazibat

Osnovna škola Antuna Nemčića Gostovinskog, Koprivnica

KRIJESNICE

Učenica: Ema Matić-Pavlović, 7. r.

Voditeljica: Marija Levak

Osnovna škola Bartula Kašića, Zadar

BARTULIN

Učenica: Petra Šoša, 7. r.

Voditeljica: Ana Lisica

Osnovna škola Dobriše Cesarića, Osijek

MLADO KLASJE

Učenica: Maria Rudec, 7. r.

Voditeljica: Jelena Červenjak Kmoniček

Osnovna škola Brda, Split

BRĐANKO

Učenica: Laura Šego, 7. r.

Voditeljica: Ivana Akrap

Osnovna škola Šimuna Kožičića Benje, Zadar

DITE ZADARSKO

Učenik: Marin Jurišić, 7. r.

Voditelj: Stipe Vestić

Osnovna škola Marina Držića, Dubrovnik

VIDRA

Učenica: Anna Miletić, 8. r.

Voditeljica: Maris Prce

OŠ Draškovec

DRAŠKO

Učenica: Maja Mirić, 7. r.

Voditeljica: Ivana Beti

OŠ Brestje

KLIK

Učenica Agneza Hadrović, 6. r.

Voditeljica: Ivana Rešetar

Školski listovi – srednje škole

Škola za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću, Zabok

TABULA NOVA

Učenica: Sandra Benčić, 4. r.

Voditelj: Nikola Sinković

X. gimnazija Ivana Supeka, Zagreb

CENER

Učenica: Mateja Radoš, 4. r.

Voditeljica: Ružica Filipović

Grafička škola, Zagreb

GVAK!

Učenica: Lucija Blažan, 1. r.

Voditeljica: Bojana Pralica

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

LABOS

Učenica: Iris Delić, 4. r.

Voditeljica: Henrieta Barbarić

Gimnazija Frana Galovića, Koprivnica

FRANZINE

Učenica: Vedrana Strmečki, 4. r.

Voditeljica: Nina Tadić

Prirodoslovna i grafička škola, Rijeka

KAMEN MUDROSTI – KAMEN LUDOSTI

Učenica: Leona Leko, 2. r.

Voditeljica: Ana Inić

Strukovna škola Vice Vlatkovića, Zadar

STRUČAK

Učenik: Andreas Kolenda, 4. r.

Voditeljica: Ivana Pandžić

Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik

PEGLA

Učenica: Ivana Vukman, 3. r.

Voditeljica: Mila Kundajica

Srednja škola Čakovec

LUMEN

Učenik: Jakov Sedlar, 3. r.

Voditeljica: Vesna Prepelić-Đuričković

Srednja škola bana Josipa Jelačića, Zaprešić

BAN

Učenica: Marta Bregeš, 3. r.

Voditeljica: Željka Winkler

Radijske emisije – osnovne škole

Osnovna škola Ante Kovačića, Zlatar

LJUBA ZVONARKA

Učenici: Karlo Bogi i Vilim Kobeščak, 8. r

Voditelj: Denis Vincek

Osnovna škola Budaševo-Topolovac-Gušće,

Budaševo-Topolovac-Gušće

JESU LI MLADI UNIFORMIRANI?

Učenici: Matko Rom i Tea Perković, 7. r.

Voditelj: Dubravka Granulić

Osnovna škola Petrijanec, Petrijanec

RANE

Učenici: Edi Kelemenić i Elena Čokor, 8. r.

Voditeljica: Željka Rabuzin

Osnovna škola Hreljin, Hreljin

ČA JE ČA

Učenici: Luka Pirić i Petar Skočilić, 8. r.

Voditeljica: Doris Šimičević

Osnovna škola Ivane Brlić-Mažuranić, Virovitica

5 DO 12

Učenici: Ema Magdić, 8. r. i Ena Vukić, 6. r.

Voditeljica: Renata Sudar

Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić”, Slavonski Brod

(NE)VIDLJIVI LJUDI

Učenice: Nika Grgić i Ena Majić, 8. r.

Voditeljica: Marija Matić

Osnovna škola Vodice, Vodice

ŠKOLSKO ZVONO

Učenice: Ivana Srdarev i Monika Hodak, 8. r.

Voditeljica: Meri Juričev-Dumpavlov

Osnovna škola Stjepana Radića, Metković

NAŠ DAN HRVATSKOG KAZALIŠTA

Učenici: Luka Martinović i Iva Mijić, 6. r.

Voditeljica: Aleksandra Lukić-Skelić

Osnovna škola Marije Jurić Zagorke, Zagreb

KAO DA ME POLA FALI

Učenice: Ana Samoščanec i Petra Samoščanec, 6. r.

Voditeljica: Ana Brčić Bauer

Radijske emisije – srednje škole

Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina, Velika Gorica

IMAM SVOJ STAV

Učenici: Dora Jakševac, 4. r. i Lovro Nikola Pračinec, 3. r.

Voditeljica: Nina Seleman Hrvatić

Katolička klasična gimnazija s pravom javnosti u Virovitici, Virovitica

ZRCALO

Učenici: Matea Bartulović, 3. r. i Teo Knežević, 2. r.

Voditeljica: Sunčana Voronjecki

Poljoprivredno-prehrambena škola, Požega

PETRIN TATA – IZ DOMOVINSKOG RATA

Učenici: Jakov Šinko i Valentina Matić, 2. r.

Voditeljica: Ivanka Kandjera

Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška

DIVNE GODINE

Učenici: Karlo Matošević i Željko Čelepirović, 3. r.

Voditeljica: Silvija Pečnjak

Prirodoslovno-grafička škola, Zadar

TAXIST

Učenici: Edi Radičev i Luka Kričković, 3. r.

Voditeljica: Anamarija Ivković

Gimnazija Metković, Metković

„EMISIJA ZA ITEROLOGE I ONE KOJI ĆE TO TEK POSTATI”

Učenici: Marin Talajić i Tea Obšivač, 2. r.

Voditeljica: Martina Pačić

V. gimnazija, Zagreb

FEMI FRIDAY

Učenice: Sara Jurić i Romana Dusper, 4. r.

Voditeljica: Vesna Muhoberac

Članovi povjerenstava Smotre LiDraNo 2017.

Članovi središnjega odbora

Mirela Barbaroša-Šikić
Marijana Češi
Srećko Listeš
Miroslav Mićanović
Mica Mladineo-Desnica
Antonela Nižetić-Capković
Maja Zrnčić

Članovi za literarni izraz

Mirela Barbaroša-Šikić
Branko Čegec
Zoran Ferić
Enes Kišević
Zorica Klinžić
Miroslav Mićanović
Olja Savičević Ivančević

Članovi za dramski izraz

Jasen Boko
Luka Dragić
Stephanie Jamnicky
Jadranka Korda Krušlin
Mario Kovač
Marijan Nejašmić Banić
Damir Poljičak
Barbara Rocco
Maja Zrnčić

Članovi za samostalne novinarske radove

Saša Drach
Snježana Marić
Antonela Nižetić-Capković

Članovi za školske listove

Marko Baus
Srećko Listeš
Anita Šojat

Članovi za radijske emisije

Marijana Češi
Lada Martinac Kralj
Srđan Nogić
Adriana Tomašić

LiDraNo, 1991–2017.

- 1991. Zagreb
- 1992. Rijeka
- 1993. Čakovec
- 1994. Pula
- 1995. Virovitica
- 1996. Dubrovnik
- 1997. Zadar
- 1998. Križevci
- 1999. Šibenik
- 2000. Supetar
- 2001. Novi Vinodolski
- 2002. Rovinj
- 2003. Šibenik
- 2004. Umag
- 2005. Dubrovnik
- 2006. Zadar
- 2007. Novigrad
- 2008. Dubrovnik
- 2009. Pula
- 2010. Šibenik
- 2011. Šibenik
- 2012. Šibenik
- 2013. Primošten
- 2014. Primošten
- 2015. Šibenik
- 2016. Šibenik
- 2017. Primošten